Luminile Avangardei Românești

Adrian Grauenfels

Editura SAGA

Adrian Grauenfels

Luminile Avangardei Românești

(100 de ani de la primele scântei)

Coperta : DADAMAX- Rudy von Kronstadt

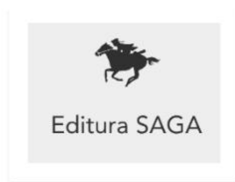
Participă:

- Gaby Schuster
- Stephan Benedict
- Yigru Zeltil

Surse:

https://scriitoriclasici.blogspot.com/
Gabriela Duda - Literatură românească de avangardă
Humanitas 1997
Wikimedia, Wikipedia, Petru Raileanu, Internet, Agonia.net
Desene: Jules Perahim, Victor Brauner, Marcel Ianco
Texte: Colectia AG , Gherasim Luca-Vampirul Pasiv, Infranegru, https://www.artsafari.ro/
Geo Serban - Ascensiunea lui Dolfi
Dan Grigorescu – Dicționarul avangardelor – editura enciclopedică
Traducere: Dan Stanciu

Gabriela Schuster, născută în Bucureşti 18.02.1948, din 1989 pe lângă Heidelberg, pensionară, programator calculatoare, redactor-editor web la Revista Atheneum din Canada, debut in revistă - 2005, debut in volum 2016 la editura Paralela 45, alte 3 volume apărute la editura Vinea.

Editura SAGA 2020

Cuvânt Înainte

Scrisul românesc este fascinant, în cei 500 de ani de existență. Ca toate literaturile el schimbă maniere și direcții, evoluând , oscilând, între variate “isme”, lansând manifeste, provocări, ambiții și realizări excepționale, mai ales în efervescentul secol XX . Revoluția industrială este urmată de cea culturală, intelectualitatea deși sedusă de comorile clasicismului produse de la renaștere încoace, este supusă unor noi tentații și filosofii ale artelor pe care noi le adresăm azi generic: suprarealiste. Ca în orice mișcare ideatică, procesul este dinamic, evolutiv și suferă schimbări în timp. Socialul, războaiele, geo-politica au și ele un impact major în soarta mișcărilor artistice. Când ne referim la avangarde, nu putem ignora drumul făcut de artă, provocată de ideile futurismului, catalizată apoi de dadaism (1916-1920) ca să devină în final o mișcare literar-artistică internațională de largă anvergură între anii ’20-’30 denumită suprarealism. Paradigma oricărei ideologii este că odată ajunsă la maturitate, stagnează și apoi se dizolvă făcând loc altor mijloace de expresie, medii sau curente. Scopul acestui volum este să refacă puncte de reper în avangarda

română, să aducă la lumină documente rare sau uitate după două războaie mondiale și instalarea comunismului în România și estul Europei. La un loc, artele au fost politizate, au suferit regresie, ignorare voită, artiștii exilați, denigrați, refuzați, prigoniți și în unele cazuri tragice, chiar anihilați fizic.

Lansat în anul 1909, futurismul exaltă dinamismul lumii moderne. A afectat literatura , pictura, sculptura, arhitectura și fotografia. Trecând granițe a influențat Europa și mai ales Rusia. Puține erau ideile mișcării pe care le găsim în cele 11 puncte ale manifestului semnat de fondatorul ei, Marinetti. Noutatea constă în extrema violență a limbajului și larga reclamă făcută în ziarul *Le Figaro*, care publică un manifest înainte de a se produce o opera artistică.

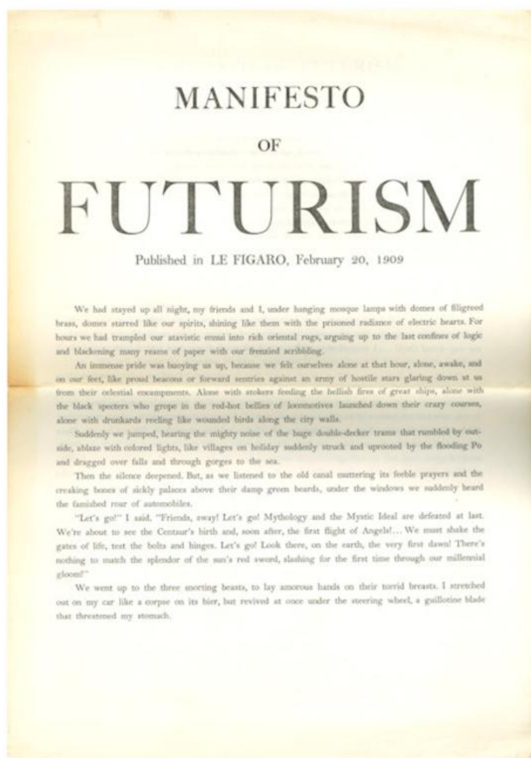
Marinetti la lucru

Manifestul futurismului - eseu - publicat la 20 februarie 1909 în revista Le Figaro de Filippo Tommaso Marinetti (fragment)

Manifestul

Futurist

MANIFESTO

OF

FUTURISM

Published in LE FIGARO, February 20, 1909

We had stayed up all night, my friends and I, under hanging mosque lamps with domes of filigreed brass, domes starred like our spirits, shining like them with the prisoned radiance of electric hearts. For hours we had trampled our atavistic ennui into rich oriental rugs, arguing up to the last confines of logic and blackening many reams of paper with our frenzied scribbling.

An immense pride was buoying us up, because we felt ourselves alone at that hour, alone, awake, and on our feet, like proud beacons or forward sentries against an army of hostile stars glaring down at us from their celestial encampments. Alone with stokers feeding the hellish fires of great ships, alone with the black specters who grope in the red-hot bellies of locomotives launched down their crazy courses, alone with drunkards reeling like wounded birds along the city walls.

Suddenly we jumped, hearing the mighty noise of the huge double-decker trams that rumbled by outside, ablaze with colored lights, like villages on holiday suddenly struck and uprooted by the flooding Po and dragged over falls and through gorges to the sea.

Then the silence deepened. But, as we listened to the old canal muttering its feeble prayers and the creaking bones of sickly palaces above their damp green beards, under the windows we suddenly heard the famished roar of automobiles.

"Let's go!" I said. "Friends, away! Let's go! Mythology and the Mystic Ideal are defeated at last. We're about to see the Centaur's birth and, soon after, the first flight of Angels!... We must shake the gates of life, test the bolts and hinges. Let's go! Look there, on the earth, the very first dawn! There's nothing to match the splendor of the sun's red sword, slashing for the first time through our millennial gloom!"

We went up to the three snorting beasts, to lay amorous hands on their torrid breasts. I stretched out on my car like a corpse on its bier, but revived at once under the steering wheel, a guillotine blade that threatened my stomach.

1. Noi vrem să cântăm dragostea pentru pericol, obișnuirea cu energia și cu temeritatea.

2. Curajul, îndrăzneala, răzvrătirea vor fi elemente esențiale ale poeziei noastre.

3. Literatura a exaltat până astăzi imobilitatea gânditoare, extaza și somnul. Noi vrem să exaltăm mișcarea agresivă, insomnia febrilă, pasul alergător, saltul mortal, palma și pumnul.

4. Noi afirmăm că splendoarea lumii s-a îmbogățit cu o frumusețe nouă: frumusețea vitezei. Un automobil de curse cu carcasa lui împodobită cu țevi groase aidoma unor șerpi cu suflare explozivă... un automobil care rage, care funcționează în ritm de mitralieră, e mai frumos decât Victoria din Samotrake.

5. Noi vrem să închinăm imnuri omului de la volan, a cărui traiectorie ideală străbate Pământul, lansat în cursă, el însuși, pe circuitul orbitei sale.

6. Trebuie ca poetul să se cheltuie cu ardoare, cu fast și generozitate, pentru a mări fervoarea entuziastă a elementelor primordiale.

7. Nu mai există altă frumusețe, decât aceea a luptei. Opera care e lipsită de agresivitate nu poate fi o capodoperă. Poezia trebuie concepută ca un asalt violent împotriva forțelor necunoscute, pentru a le face să se plece în fața omului.

8. Noi ne aflăm pe promontoriul cel mai înalt al secolelor!... Pentru ce ar mai trebuie să privim în urmă, din moment ce voim să spargem misterioasele uși ale Imposibilului. Timpul și Spațiul au murit ieri. Noi trăim deja în absolut, din moment ce am creat deja eterna viteză omniprezentă.

9. Noi vrem să glorificăm războiul - singura igienă a lumii - militarismul, patriotismul, gestul distrugător al anarhicilor, frumoasele idei pentru care se moare și disprețuirea femeii.

10. Vrem să distrugem muzeele, bibliotecile, academiile de orice fel și să luptăm împotriva moralității, a feminismului și împotriva oricărei lașități oportuniste sau utilitare.

11. Noi vom cânta marile mulțimi agitate de muncă, de plăcere sau de răscoală: vom cânta mareele multicolore sau polifonice ale revoluțiilor în capitalele moderne; vom cânta vibranta fierbere nocturnă a arsenalelor și a șantierelor incendiate de violența electrică a lunii; gările nesătule, devoratoare de șerpi care fumegă; uzinele agățate de nori prin firele întortocheate ale fumului; podurile aidoma unor acrobați gigantici care încalecă peste fluvii, fulgerând în soare cu sclipire de cuțite; vapoarele aventuroase care adulmecă orizontul, locomotivele cu pieptul lor larg, care duduie pe șine ca niște cai uriași de oțel cu hamuri de țevi și zborul alunecător al aeroplanelor, a căror elice flutură în vânt ca o flamură și pare că aplaudă ca o mulțime entuziastă. De aici, din Italia, lansăm noi către lume acest manifest al nostru de violență răscolitoare și incendiară, prin care fondăm astăzi „Futurismul”, pentru că vrem să eliberăm această țară de fetida-i cangrenă de profesori, de arheologi, de ciceroni și de anticari. De prea multă vreme Italia a fost un târg de vânzători de vechituri. Noi vrem s-o eliberăm de nenumăratele muzee care o acoperă în

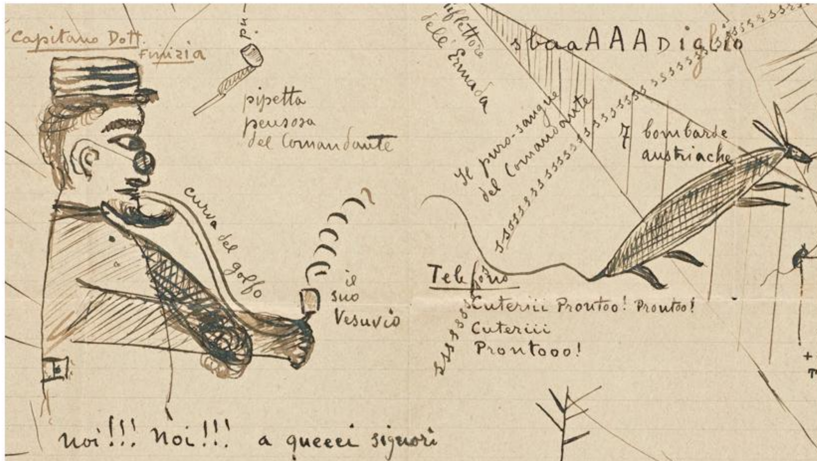
întregime cu nenumărate cimitire. Muzee: cimitire!... Identice acestora, într-adevăr, prin sinistra promiscuitate a atâtor timpuri ce nu se cunosc între ele. Muzee: dormitoare publice în care te odihnești pentru totdeauna alături de ființe pe care le urăști sau necunoscute! Muzee: absurde abatoare de pictori și sculptori care se masacrează sălbatic cu lovituri de culori și de linii de-a lungul pereților aflați în luptă. Să mergi în pelerinaj la ele, o dată pe an, cum te-ai duce la Cimitir de ziua morților... n-am nimic împotrivă. Așa... o dată pe an să depui ca omagiu flori înaintea Giocondei, de acord... Dar nu admit să ne fie conduse zilnic la plimbare prin muzee tristețile noastre, fragilul nostru curaj, neliniștea noastră bolnăvicioasă. De ce să vrem să ne otrăvim? De ce să vrem să putrezim? Și ce se mai poate oare vedea, într-un tablou vechi, decât trudita contorsiune a artistului, care s-a străduit să înfrângă barierele de neînfrânt puse dorinței de a exprima în întregime visul său?... A admira un tablou vechi echivalează cu a turna sensibilitatea noastră într-o urnă funerară, în loc de a o proiecta departe, în jeturi violente de creație și de acțiune. Vreți deci să cheltuiți forțele cel mai bune, în această eternă și inutilă admirare a trecutului, din care ieșiți fatalmente epuizați, diminuați și striviți? Într-adevăr, vă declar că frecventarea cotidiană a muzeelor, a bibliotecilor și a academiilor (cimitire de sforțări zadarnice, calvaruri de vise crucificate, registre de elanuri trunchiate!...) este, pentru artiști, tot atât de dăunătoare ca și tutela prelungită a părinților pentru unii tineri amețiți de propriul lor intelect și de voința lor ambițioasă. Pentru muribunzi, pentru infirmi, pentru

prizonieri, fie: - trecutul admirabil e poate un balsam pe durerile lor, fiindcă pentru ei viitorul e închis... Însă noi nu mai vrem să știm de așa ceva, de trecut, noi, tineri și viguroși futuriști! Să vină așadar, voioșii incendiatori cu degetele carbonizate! Iată-i! Iată-i!... Haideți! dați foc rafturilor bibliotecilor!... Deșertați albiile canalelor, pentru a inunda muzeele!... O, bucuria de a vedea plutind în derivă, sfâșiate și decolorate pe acele ape, vechile pânze glorioase!... Luați în mâini târnăcoapele, ciocanele și dărâmați fără milă orașele venerate! Cei mai vârstnici dintre noi au treizeci de ani: ne rămâne așadar cel puțin un deceniu pentru a ne duce opera la bun sfârșit. Când vom avea patruzeci de ani, alți oameni mai tineri și mai în putere decât noi, să ne arunce fie și la coș, ca pe niște manuscrise inutile - Noi o cerem! Vor veni împotriva noastră succesorii noștri; vor veni de departe, de pretutindeni, dansând în cadența înaripată a primelor lor cântări, întinzând degete încârligate de prădători și adulmecând câinește, la porțile academiilor, mirosul plăcut al minților noastre în putrefacție, menite deja catacombelor din biblioteci. Dar noi nu vom fi acolo... Ei ne vor găsi până la urmă - într-o noapte de iarnă - în câmp deschis, sub vreun hangar ciuruit de o ploaie monotonă, și ne vor vedea ghemuiți pe lângă aeroplanele noastre trepidante și încercând să ne încălzim mâinile la focul meschin pe care-l vor da cărțile noastre de azi arzând în flăcări sub zborul imaginilor noastre. Ei se vor agita în jurul nostru, gâfâind de neliniște și dispreț și, cu toții, exasperați de trufașa, neobosita noastră cutezanță, se vor repezi să ne ucidă, împinși de o ură cu atât mai

implacabilă cu cât inimile lor vor fi mai bete de iubire şi de admiraţie pentru noi. Puternica şi sănătoasă Nedreptate va izbucni radioasă în ochii lor. - Arta, într-adevăr, nu poate fi decât violenţă, cruzime şi nedreptate. Cei mai bătrâni dintre noi au treizeci de ani; și totuși, noi am cheltuit deja comori de forţă, de iubire, de îndrăzneală, de isteţime şi de voinţă brută; le-am zvârlit cât colo cu nerăbdare, cu furie, fără să numărăm, fără să ezităm vreodată, cu îndărătnicie... Priviţi-ne! Nu suntem încă obosiţi! Inimile noastre nu simt nici o sfârşeală, pentru că sunt hrănite cu foc, cu ură şi cu viteză!... Vă uimeşte acest lucru?... E logic, pentru că voi nu vă amintiţi nici măcar că aţi trăit! În picioare pe piscul lumii, noi azvârlim încă o dată sfidarea noastră către stele! Aveţi ceva de obiectat?... Destul! Destul! Le cunoaștem... Am priceput!... Mândra și cusurgia noastră cărturărime afirmă că noi suntem rezumatul și prelungirea strămoșilor noștri. - Poate!... Fie!... Dar ce contează? Nu vrem să înțelegem!... Vai de acela care ne va mai repeta aceste cuvinte infame!... Să înalţi capul!... Drepţi, pe vârful lumii, noi aruncăm încă o dată, sfidarea noastră stelelor!

(traducere de Marin Mincu, din antologia Poeţi italieni din secolul XX.

Poem vizual semnat de Marinetti

Primele două valuri în avangarda românească.

Prin avangardă se înțelege „detașamentul“ de artiști – poeți, prozatori, dramaturgi, sculptori, pictori, muzicieni ș. a. – care acționează violent-novator in arte, explorând „terenuri“ necunoscute, curentele stârnite numindu-se avangardism. Avangarda este o "zonă extremă“ a unei literaturi raportată de „manifestare tânără“, "incisivă“ al unei generații cu trei valuri creatoare, exercitându-se din ajunul primului război mondial, (mai exact, din 1912 / 1913 – București-România / 1916 – Zürich-Elveția, și până dincoace de cel de-al doilea război mondial), având sintagma de modernism xtrem, fiind menită „să defrișeze jungla realului“, „să arunce“ spre noi țărmuri „fragilele punți“ de luare în stăpânire de către arta cuvântului (ori de către

arte, în general) a unor „terenuri“ / „spații vitale“ încă necunoscute, „periferice“. Avangarda dă impresia că neagă centrul, în realitate rațiunea ei de a fi constă în expansiunea nucleului (unei literaturi); după „consumarea“ oricărei avangarde veritabile, creându-se „hiatusul“ pentru generarea altei avangarde), astfel că nucleul unei literaturi se mărește, își schimbă coordonatele spațio-temporale. În cadrul literaturii universale / naționale din secolul al XX-lea, avangarda (sinonimă, cum s-a mai spus, modernismului extrem) înseamnă desfășurarea câtorva curente: dadaismul, futurismul, suprarealismul, expresionismul etc. Primul val avangardist în poeziei și al „pictopoeziei“ conține pe Ion Vinea, Tristan Tzara, Marcel Iancu, B. Fundoianu, Ilarie Voronca, Stephan Roll, Sașa Pană, Constantin Nisipeanu ș. a., dispunând de revistele: Simbolul, 1912 (București - Ion Vinea, Tristan Tzara și Marcel Iancu), Chemarea, 1915 (redactată în București de Ion Vinea și Tristan Tzara), Contimporanul, 1923 – 1930 (redactată în București de Ion Vinea, având colaboratori deja celebri: Tristan Tzara, Ilarie Voronca, B. Fundoianu, Urmuz, T. Arghezi, Ion Barbu, Al. Philippide, Camil Petrescu ș. a.), 75 H. P., 1924 (redactată în București de V. Brauner, Marcel Iancu și M. H. Maxy, cu Ion Vinea, Ilarie Voronca, Stephan Roll, F. Brunea), Punct, 1925 (redactată în București, de Stephan Roll și Scarlat Callimachi), Integral, 1925 – 1928 (redactată în București de F. Brunea, Ion Călugăru, M. H. Maxy, Ilarie Voronca), Urmuz, 1928 (redactată în Câmpina, sub direcția lui George Bogza), Unu, 1929 – 1932 / 1935 (redactată în

Dorohoi, în 1928, şi în Bucureşti, din iulie 1929, de Saşa Pană, Stephan Roll şi Ilarie Voronca), Alge, 1930 – 1931 (redactată în Bucureşti, sub direcţia lui Aureliu Baranga, având între colaboratori pe Gherasim Luca, Paul Păun, Mattis Teutsch, Mihai Hubert ş. a.)

Aceşti promotori produc o reacţie împotriva rafinamentelor parnasiene şi simboliste din şcolile „cele mai înalte“, de la Literatorul lui Macedonski şi de la Viața Nouă a lui Ovid Densușianu, o „negare“ a formulelor tradiţionale, printr-o programată desolemnizare a lirismului în numele „libertăţii absolute a cuvântului“, devenind apoi, după „circuitul european București – Zürich“, o "expresie a unui moment istoric de criză", arătând "disponibilitate pentru anarhia absolută", în majoritatea artelor, pentru "acte de rebeliune spectaculos-excentrice".

Sburătorul a fost o revistă periodică literar-artistică modernistă și un cenaclu literar, pornite la București în aprilie 1919. Sub conducerea lui Eugen Lovinescu, cercul de scriitori a fost esenţial în extinderea spectrului literaturii române de la simbolismul românesc la temele urbane ale realismului și ale avangardei artistice. Revista Sburătorul, subintitulată Revistă literară, artistică și culturală a fost publicată în două serii, 19 aprilie 1919 - 7 mai 1921 și ulterior între martie 1926 - iunie 1927, la care se adăuga și un săptămânal numit Sburătorul Literar, care a fost publicat între septembrie 1921 și decembrie 1922. În timpul perioadei sale de apariţie, mişcarea artistică și membri cenaclului Sburătorul s-au angajat constant într-o polemică literară

cu partizanii stilurilor tradiționale ce își aveau sorgintea în secolul trecut, dar apăruseră la începutul anilor 1900, în revista Sămănătorul.

Un al doilea val avangardist apare în 1945 cu „grupul suprarealist" Gherasim Luca – D. Trost care a lansat „manifestul“ Dialectique de la dialectique, «utilizând o terminologie freudiană» și declarând «că ne naştem fără să vrem, într-o familie pe care n-o cerem, și-ntr-o țară pe care n-o alegem, devenind în viață robii unor convenţii», trăgând concluzia potrivit căreia «prin desfiinţarea dragostei de mamă, de familie și de patrie devenim liberi în mod absolut" tot în 1945, grupul suprarealist Gellu Naum – Paul Păun – Virgil Teodorescu a lansat manifestul «Critica mizeriei», manifest în care este abordată «eliberarea expresiei umane prin eliberarea totală a omului».

Direcția avangardist-suprarealistă de după al doilea război mondial continuă să fie reprezentată, firește, prin „obsedantul deceniu“, de Sașa Pană – poetul «şocurilor intelectuale», al «răsturnării raportului dintre concret și abstract», tratând sentimentele ca pe ființe și echivalând «obiectele cu stările de spirit», de Ștefan Roll – autor de piruete urmuziene, de Virgil Gheorghiu – creator de „golfuri onirice“ pentru „îmblânzit voluptăți intelectuale“ (cf. Poezia, I, 1980, p. 206), de Constantin Nisipeanu – „convertitorul“ avangardismului estetic în „avangardism social“, îndeosebi în “Cartea cu oglinzi” (1962), de Geo Bogza – autor de “cântece de revoltă, de dragoste și moarte”, “cântece”” constituindu-se, în 1978, la cinci decenii de la debut, într-o admirabilă constelație

lirică, “Orion”, de Virgil Teodorescu – cel ce, în “Blănurile oceanelor și alte poeme” (1945 / 1969), „clasicizează“ „tradiționalizează“ suprarealismul, de Gellu Naum – posesorul miraculosului alambic (athanor) al alchimiștilor, „evidențiat“ și de titlul volumului publicat în anul 1968, Athanor, unde materia brută, unde cuvântul banal se metamorfozează în chintesență, angajând suprarealismul într-un "onirism paradoxal lucid".

Desigur, această literatură a fost intensiv studiată, comentată și cercetată, cu precădere în anii postbelici, apoi treptat respinsă, voit ignorată, interzisă de regimul comunist care a refuzat vehement recunoașterea avangardelor. S-a născut cu timpul, o literatură analitică bogată, profundă, al cărui merit este re-descoperirea comorilor culturale produse de artiștii români în țară sau de cei exilați în Europa. În volumul de față, am dat glas nostalgiei și frustrării de a degusta tardiv dintr-o modestă mostră a comorilor produse de cei care au trăit și lucrat în prima jumătate a secolului XX, dăruind culturii universale un patrimoniu de excepțională emoție și valoare. Mulțumesc surselor și celor care au contribuit la traduceri, transcripții, scanări etc oferind suportul necesar acestei producții.

NR. Editura SAGA - 2020

Avangardişti în Perioada postbelică

1945

1. Dolfi Trost - "Vision dans le cristal"
2. Dolfi Trost - "Le profil navigable"
3. Dolfi Trost + Gherasim Luca - "Dialectique de la Dialectique"
4. Dolfi Trost + Gherasim Luca - "Presentation de graphies colorées, de cubomanies et d'objets"
5. Gellu Naum - "Medium"
6. Gellu Naum - "Teribilul interzis"
7. Gellu Naum + Paul Păun + Virgil Teodorescu - "Critica mizeriei"
8. Gherasim Luca - "Le vampir passif"
9. Gherasim Luca - "Un lup văzut printr-o lupă"
10. Gherasim Luca - "Inventatorul iubirii"
11. Paul Păun - "Marea palidă"
12. Virgil Teodorescu - "Blănurile oceanelor"
13. Virgil Teodorescu - "Butelia de Leyda"

1946

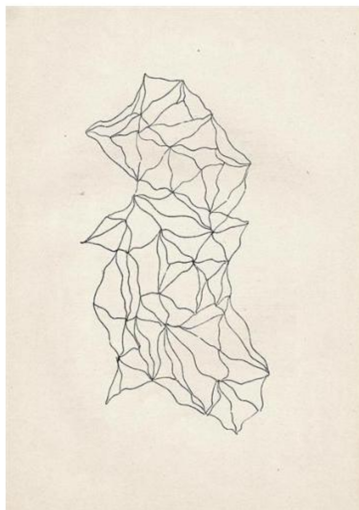
1. Dolfi Trost - "La connaissance des temps"
2. Dolfi Trost + Gherasim Luca - "Les orgies des quanta"
3. Dolfi Trost + Gellu Naum + Gherasim Luca + Paul Păun + Virgil Teodorescu - "L'Infra-Noir"
4. Gellu Naum - "Castelul orbilor"
5. Gellu Naum + Virgil Teodorescu - "Spectrul longevităţii. 122 de cadavre"

1947

1. Dolfi Trost - "Le plaisir de flotter"
2. Dolfi Trost - "Le même du même"
3. Dolfi Trost + Gellu Naum + Gherasim Luca + Paul Păun + Virgil Teodorescu - "Éloge de Malombra"
4. Gherasim Luca - "Amphitrite"
5. Gherasim Luca - "Le Secret du Vide et du Plein"
6. Paul Păun - "Les esprites animaux"
7. Paul Păun - "La conspiration du silence"
8. Virgil Teodorescu - "Au lobe du sel"
9. Virgil Teodorescu - "La provocation"

De menţionat faptul că doar unele dintre cărţile din 1945 şi 1946 sunt încadrate în "Colecţia suprarealistă", care se mai regăseşte în unele cazuri sub numele de "SURREALISME". Apariţiile din 1947 sunt toate cuprinse în aşa-numita "colecţie Infra-Noir"

Dolfi Trost - 1945

URMUZ

Urmuz, pseudonimul literar al lui Demetru Demetrescu-Buzău, s-a născut la 17 martie 1883 în Curtea de Argeș. Visa o carieră de compozitor, citea literatură științifico-fantastică, descrieri de călătorii. Face studii de drept și, după luarea licenței, funcționează ca judecător în județele Argeș, Tulcea și la Târgoviște. După campania din Bulgaria (1913), la care participă, este numit grefier la Înalta Curte de Casație.

Începe să scrie, aparent fără conștiința că produce literatură, numai pentru a-și distra frații și surorile, parodiind cu niște false automatisme academismul prozei curente. Textele lui îi atrag atenția lui Tudor Arghezi, care îi găsește pseudonimul și îi publică, în 1922, în două numere consecutive din Cugetul românesc, Pâlnia și Stamate, "antiproză" intitulată ironic "roman în patru părți", în care face o serie calambururi de esență sofistică prin duplicitatea de sens a cuvintelor: oamenii coboară nu pe scări, ci din maimuță; o masă fără picioare bazată

pe calcule şi probabilităţi; pereţii sunt, conform obiceiului oriental, sulemeniţi în fiecare dimineaţă, alteori măsuraţi cu compasul, pentru a nu scădea la întâmplare.

Absurditatea cea mai izbutită este Ismail şi Turnavitu, premergătoare teatrului lui Eugen Ionescu: "...Ismail este compus din ochi, favoriţi şi rochie... Se plimbă însoţit de un viezure de care se află strâns legat cu odgon de vapor şi pe care în timpul nopţii îl mănâncă crud şi viu, după ce mai întâi i-a rupt urechile şi a stors pe el puţină lămâie..."

Alte scurte scrieri sunt: cunoscuta "fabulă" Cronicarii, Algazy & Grummer, Plecarea în străinătate, Cotadi şi Dragomir.

În anul următor, 1923, se sinucide la 23 noiembrie, în Bucureşti, fără să lase vreo explicaţie asupra funestului său gest. Vroia să moară în chip original, " fără nici o cauză".

Scrierile lui - puţine la număr - cunosc o glorie postumă, care nu a încetat să se consolideze. Ele au avut o neaşteptată înrâurire asupra literaturii româneşti de avangardă şi au contribuit la lărgirea conştiinţei estetice. Saşa Pană îi tipăreşte în 1930 o ediţie a scrierilor, iar Geo Bogza scoate o revistă Urmuz. Eugen Ionescu va explora mai târziu filonul literaturii absurdului, considerându-l pe Urmuz unul din precursorii "tragediei limbajului".

Mai aproape poate de spiritul dadaist - deşi nu pare să fi avut cunoştinţă de existenţa curentului Dada - prin gustul primejdios pentru hazardul creator de personaje mecanomorfe, insidios monstruoase, decât de suprarealismul adversar principial al lucidităţii, Urmuz a

întreprins o critică în esență grotescă, unică în felul ei, a literaturii, căreia nu-i lăsa nici o speranță de supraviețuire. De aceea, în ciuda aparenței hilare, de bufonerie a scrierilor sale, i se opune, într-o tensiune abia mascată, un fond tragic, dizolvant.

(agonia.ro)

REVISTĂ DE AVANTGARDĂ

CÂMPINA

DIRECTOR: GEORGE BOGZA

No. 1

URMUZ

URMUZ.

Sbaterea sufletului svâcnind in afară, eliberarea și ajungerea până la El geamăt din lovirea dură cu brutalitatea.

Acest El cu literă mare, tot așa de îndreptățit cum cel despre Isus. Amândoi amanții viitorului, apostolii unor lumi ce au să vină. Ura și batjocora umbră inerentă vieței lor.

Și totuș, ochii țintind halucinați acel punct miraculos aperceptibil doar celor aleși.

Pentru a ajunge acolo, ștreangul: mijloc fericit.

Noi, rămașii. tremurăm și ne îngrozim.

Arareori, in clipe de ruptură dureroasă cu mediul, ii invidiem curajul.

Câte odată il avem și atunci ne simțim frați.

Intre noi și El punte pe care sentimentele se plimbă dansând, infrățindu-se până la contopire.

Se naște marea și absurda sinteză: a Nimicului.

Găsirea afinităților cu Nirvana, abundă.

Colțurile se tocesc pentru a deveni marele tot.

Picăturile timpului înghețate, sau curgând vertiginos, nu mai importă.

Dar scoarța terestră obligă la zile cu preocupări mercantile până la abrutizare. Atunci Urmuz pare un vis absurd și adesea rușinea că ai fraternizat cândva cu un nebun menit să fie înghițit chiar de intunericul clipei următoare dispariției lui.

Și totuș nu e așa.

Urmuz trăește încă.

Prezența lui printre noi, sfârc care biciue conștiințele. In bezna sufletului urmărim aplecați adânc urmele pe cari pașii lui ia lăsat zgâriind violent pământul trivializat prin clișeism.

Urechile fecioreşti mai sângerează încă de desverginarea făcută de fraza impetuoasă și virilă.

De acum cuvântul devine spermatoid fecund. Urmuz a contribuit și el la operația voronofiană făcută limbei anchilozate și peltice.

Aceasta e forma țipând de bucuria reușitei depline. Rămâne fondul, problemă profund dureroasă ca o rană ciugulită de vulturi.

La răspântia secolului Urmuz spânzurat: semafor semnalând desechilibrul tuturor celor aplecați atent la sgomotele venind din abisuri sufletești.

Lucrând in colțul obscur, pe când noi ne încălzeam încă la lumina unui soare fals, El a deschis robinetele frigului care acum cuprinde pe toți.

Soarele de până azi gol in toată inutilitatea lui.

Frigul crește insinuat mustrător superfluității noastre. Cei cu pielea sufletului groasă insesizabili acestui eveniment continuă a se inchina vechiului astru.

Dar noi cari simțim frigul pătrunzându-ne ascuțit, nevoie de reacționare. Și atunci: mișcare, multă mișcare. Nașterea constructivismului, suprarealismului și celorlalte isme dinamice, necesare vieței noastre amenințate cu înghețul.

Cei cărora falșul soare le e suficient, privesc această vertiginositate de linii, cuvinte, sunete, culori, nedumeriți și exclamă: Nebunii.

Să le fie de bine.

Lor și tovalului sufletesc care ii menține fără nici un pericol in frigul banalității și al locului comun.

Noi însă avem nevoie de mișcare, cât mai multă și mai variată.

O întreagă acrobație intelectuală.

Datoria noastră de a o intensifica la maximum.

Părăsind falșul astru, nevoiți la aceste salturi de clovn spre a ne ține prin fricțiunile lor sufletul cald, năzuim totuș că vom afla cândva soarele cel adevărat.

Și atunci. . . .

GEORGE BOGZA.

Fuchsiada

Poem eroico-erotic şi muzical, în proză

I

Fuchs nu a fost făcut chiar de mama sa... La început, când a luat fiinţă, nu a fost nici văzut, ci a fost numai auzit, căci Fuchs când a luat naştere a preferat să iasă prin una din urechile bunicii sale, mama sa neavând de loc ureche muzicală...

După aceea Fuchs se duse direct la Conservator... Aci luă forma de acord perfect şi după ce, din modestie de artist, stătu mai întâi trei ani ascuns în fundul unui pian, fără să îl ştie nimeni, ieşi la suprafaţă şi în câteva minute termină de studiat armonia şi contrapunctul şi absolvi cursul de piano... Apoi se dete jos, dar, în contra tuturor aşteptărilor sale, constată cu regret că două din sunetele ce îl compuneau, alterându-se prin trecere de timp, degeneraseră: unul, în o pereche de mustăţi cu ochelari după ureche, iar altul, în o umbrelă - cari împreună cu un sol diez ce îi mai rămase, dădură lui Fuchs forma precisă, alegorică şi definitivă...

Mai târziu, la pubertate - zice-se - îi mai crescu lui Fuchs şi un fel de organe genitale cari erau numai o tânără şi exuberantă frunză de viţă, căci era din firea lui afară din cale de ruşinos şi nu ar fi permis, în ruptul capului, decât cel mult o frunză sau o floare...

Această frunză îi mai serveşte şi ca hrană cotidiană - se crede. Artistul o absoarbe în fiecare seară înainte de culcare, apoi intră liniştit în fundul umbrelei sale şi, după ce se încuie bine cu două chei muzicale, adoarme dus pe portative şi legănat pe aripi de armonii angelice, acaparat de visuri auzite până a doua zi, când - ruşinos cum este - nu iese din umbrelă până nu i-a crescut altă frunză în loc.

II

Într-una din zile, Fuchs, dându-şi umbrela la reparat, fu silit să-şi petreacă noaptea sub cerul liber. Farmecul misterios al nopţii, cu armoniile sale, cu acele şoapte, pare-că venite din altă lume, cari dau visarea şi melancolia, îl impresionară pe Fuchs într-atâta încât - în extaz - după ce pedală trei ore la piano, fără însă a cânta, de teamă a nu turbura liniştea nopţii, ajunse, graţie acestui bizar mijloc de locomoţiune, până într-un cartier întunecos, înspre care, fără voia lui, o putere tainică îl atrăgea - gurile rele spun că în chiar acea stradă celebră pe care bunul împărat Traian, după consiliul tatălui său Nerva, a indicat-o naivului păstor Bucur să o aşeze cea dintâi, când a întemeiat oraşul ce îi poartă numele...

Deodată mai multe slujitoare terestre ale Venerei, servitoare umile la altarul amorului, îmbrăcate în alb-străveziu, cu buzele încarminate şi ochii umbriţi, înconjurară pe Fuchs din toate părţile. Era o superbă noapte de vară. Împrejur, cântece şi veselie, şoapte dulci şi armonie... Vestalele plăcerii îl primiră pe artist cu flori, cu şervete artistic brodate şi cu interesante ibrice şi lighene de bronz pline cu apă aromatizată. Toate strigau,

care mai de care: „Dragă Fuchs, dă-mi dragostea ta imaterială!" „O, Fuchs, tu eşti singurul care ştii să ne iubeşti curat!"; iar parcă mânate de unul şi acelaşi gând terminară în cor: „Dragă Fuchs, cântă o sonată!"... Fuchs, din modestie, se strecură în pian. În zadar fură orice sforţări de a-l face să apară. Artistul consimţi abia să lase să i se tragă afară numai mâinile şi execută în chip magistral ca o duzină de concerte, fantezii, etude şi sonate, iar apoi trei ore în şir făcu game şi felurite exerciţii de „legato" şi „staccato" şi „Schule der Gelaufigkeit"...

Cum însă chiar zeiţa Venus, însăşi Venera născută din spuma albă a mării, fu fermecată - poate mai ales de studiile de „legato", ale căror sonorităţi eterice ajunseră până şi la dânsa în Olymp, turburată în liniştea ei de Zeie, ea, care nu mai fusese a nimănui de la Vulcan şi Adonis - păcătui acum cu gândul şi, învinsă de patimă, nemaiputând rezista tentaţiei la audierea lui Fuchs, se hotărî să-l aibă la dânsa o noapte... în acest scop trimise mai întâi pe Cupidon de îi săgeta inima; pe vârful săgeţii fiind pus un bileţel prin care era invitat în Olymp.

III

La ora fixată, „Cele trei graţii" apărură... Ele luară pe Fuchs şi-l purtară uşor pe braţe moi şi voluptoase, până la capătul unei scări de mătasă, făcută din portative, scară ce fusese agăţată de balconul Olympului, unde Venera îl aştepta...

întâmplarea făcu însă ca Vulcan-Ephaistos să prindă de veste şi, gelos, o ploaie puternică făcu el să se

dezlănţuie atunci, ca răzbunare, prin mijlocirea lui Zeus... Fuchs, deşi cu umbrela la reparat, nu se dădu însă învins, ştiind să umble foarte uşor cu portativele şi, ajutat de aripele puternice ale inspiraţiei lui de compozitor, el se înălţă tot mai sus, bravând elementele naturii. În sfârşit, ajunse plouat în Olymp. Aphrodita îl primi ca pe un erou. Ea îl îmbrăţişa, îl sărută cu patimă şi apoi îl trimise la o uscătorie de prune sistematică.

Fuchs fu introdus noaptea în alcov. Împrejur, numai cântece şi flori. Graţiile şi celelalte slujitoare Olimpiane ale Venerei, dansând înaintea lui, îl acoperiră cu flori şi-l stropiră cu miresme îmbătătoare, pe când în depărtare nenumăraţi amoraşi nevăzuţi, sub bagheta măiastră a lui Orpheu, intonau cântece de slavă iubirii...

Peste puţin, „cele nouă muze" apărură. Prin glasul melodios al Euterpei grăiră ele astfel lui Fuchs de întâmpinare:

- Fii binevenit, o, muritor ales, tu, care prin arta-ţi divină apropii pe oameni de zei! Venus te aşteaptă! Facă Jupiter ca arta şi amorul tău să fie demne de Zeiţa - stăpâna noastră - şi facă el ca o nouă şi superioară seminţie să zămislească din iubirea ce vă uneşte, seminţie care va să populeze de acum nu numai pământul, ce nu e în stare să aspire decât la Olymp, ci şi Olympul - ca şi pământul - supus, vai, decadenţei!!...

Ziseră, şi corurile de amoraşi nevăzuţi intonară iarăşi slavă iubirii, iar aezii Olympului, instrumentându-şi lyrele, preamăriră în versuri momentul nemuritor.

Dar nu trecu mult, şi totul reintră în tăcere... împrejur nu mai era nimeni... O semiobscuritate

albăstruie se făcu în alcov. Venus era goală. Albă, cu mâinile după cap împreunate sub păru-i de aur despletit, cu un gest de delicioasă abandonare şi de supremă voluptate, îşi întinse superbu-i corp de lapte pe patul de perne moi şi de flori. În aer, căldură şi arome aţâţătoare. Fuchs, de ruşine şi de teamă, ar fi vrut să intre undeva într-o crăpătură. Cum însă aşa ceva nu există în Olymp, se văzu nevoit să-şi facă singur curaj.

Parcă ar fi vrut să alerge întâi puţin prin cameră, dar Aphrodita, cu mâna ei fină, cu degetele ei de trandafiri parfumaţi, îl scoase din încurcătură... Ea îl culese uşor de jos, îl mângâie, îl ridică de două-trei ori până în tavan şi, privindu-l lung, îl sărută o dată cu patimă. Apoi îl mai mângâie, îl mai sărută de o mie de ori şi îl aşeză uşor între sâni...

Fuchs începu să tremure de bucurie, şi de teamă ar fi voit să sară jos undeva ca un purece. Cum însă acei sâni calzi şi parfumaţi îl ameţise şi îl zăpăcise, începu să alerge ca un mormoloc ieşit din minţi în toate părţile, circulând în zig-zag pe corpul Zeiţei, iute şi nervos, trecând nebun peste vârfurile roze ale sânilor, peste şoldurile mătăsoase, strecurându-se printre pulpele-i ronde şi arzătoare...

Fuchs nu mai era de recunoscut. Ochelarii lui aruncau acum luciri perverse, mustăţile îi deveniră lubrice şi libidinoase. Trecu astfel o bună bucată de vreme, dar artistul nu ştia, în definitiv, oarecum ce îi mai rămâne de făcut, şi nici Zeiţa nu putea să mai aştepte mult.

Auzise el cândva, undeva, că: „în dragoste, spre deosebire de muzică, totul sfârşeşte printr-o uvertură". Ei

bine, Fuchs nu o găsea, nu... o auzea nicăieri... Deodată îi veni o idee. Îşi zise că, precum Uvertura, ca muzică, nu se poate raporta decât numai la ureche, şi cum urechea este cea mai nobilă Uvertură a corpului (din cele pe cari le cunoştea Fuchs) - organul muzicii divine şi prin care el, apărând pe lume, văzuse întâia oară lumina zilei - atunci bucuria supremă nu poate fi căutată decât în ureche...

Fuchs, acum înviorat, se reculese, se încordă şi, de pe vârful picioarelor Zeiţei, cu o frenezie de nespus, se repezi printr-un „sforzando" şi pătrunse în găurica lobului urechii drepte a Zeiţei, pe unde ea de obicei îşi introducea cerceii, dispărând înăuntru cu totul. Din nou corurile de amoraşi nevăzuţi şi de muze intonară în depărtare cântece de slavă iubirii şi din nou aezii Olympului inspiraţi înstrunindu-şi lyrele preamăriră în versuri momentul nemuritor...

Dar după aproape o oră de şedere, în care timp îşi verifică frunza de viţă şi schiţase o romanţă pentru piano, Fuchs apăru în sfârşit pe lobul urechii, îmbrăcat în frac şi cravată albă, satisfăcut şi radios, mulţumind şi complimentând în dreapta şi în stânga mulţimea care îl aşteptase înfrigurată, întocmai cum ştia să facă pe pământ când da câte un concert de gală. El înainta şi oferi graţios Venerei romanţa dedicată.

Dar cu surprindere şi amărăciune constată artistul că nici un aplauz nu sosea de nicăieri. În adevăr, toţi locatarii Olympului se priveau nedumeriţi. Zeiţa, întâi mirată, apoi contrariată şi grav ofensată, văzând că Fuchs îşi considera misiunea sa ca definitiv terminată - ea, care

nu primise vreodată nici de la Zei un asemenea afront - se sculă brusc în picioare şi, roşie ca floarea macului, înciudată, scutură o dată capul cu graţie dar cu putere, făcând pe Fuchs să cadă la pământ.

Deodată, ca la un semn nevăzut, tot Olympul fu în picioare... O ploaie de strigăte şi ameninţări din toate părţile. Toţi turbau de ofensa adusă Olympului de către un muritor nedibaci... O mână viguroasă din ordinul lui Apollon şi Marte îi smulse lui Fuchs frunza de viţă, anexându-i în loc obiectele la care avea dreptul. Ordin sever fu dat ca pe viitor frunza să nu fie acordată decât numai la statui... iar o mână graţioasă, însăşi mâna de trandafiri a Zeiţei, îl luă pe artist uşor de o ureche şi, cu un gest nobil, dar energic, îl azvârli în Haos.

IV

O ploaie de strigăte şi ameninţări. O ploaie de disonanţe, de acorduri răsturnate şi nerezolvate, de cadenţe evitate, cu false relaţiuni, de triluri şi mai ales de pauze cădea din toate părţile asupra artistului izgonit. O grindină de dieji şi de becari ascuţiţi îl lovea necontenit în spinare, o pauză mai lungă sfărâmă ochelarii... Alţi zei mai răutăcioşi aruncară asupra lui cu tibii, cu harpe eoliene, cu lire şi cu cimbale, şi culme răzbunării cu „Acteon", cu „Polyeucte" şi cu „Simfonia a III-a" de Enescu, a căror muzică inspirată venea, de astă dată în adevăr, chiar din Olymp.

În sfârşit, soarta lui Fuchs era hotărâtă. El avea să rătăcească mai întâi în Haos cu o iuţeală nemaipomenită, în circuituri de câte cinci minute în jurul planetei Venus.

După aceea, pentru a expia pe deplin afrontul adus Zeiţei, avea să fie exilat de unul singur pe planeta nelocuită, cu obligaţiune de a lăsa numai din el şi prin el însuşi, acolo, progenitura, acea superioară seminţie de artişti, care ar fi trebuit să iasă în Olymp din amorul lui cu Venus. Fuchs începuse tocmai săvârşirea osândei, când Palas Athena interveni (pe neaşteptate) pentru dânsul... I se admise să cadă tot pe pământ, însă cu o singură condiţiune: este acolo atâta progenitură inutilă, artistică şi neartisticâ încât nu mai era deloc nevoie de a se mai crea alta... I se impuse însă lui Fuchs obligaţia de a distruge snobismul şi laşitatea cugetării în artă de pe meleagurile pământene.

Pus, astfel, într-o teribilă dilemă, găsi artistul că această din urmă condiţiune ar fi cu mult mai greu de îndeplinit decâ chiar aceea de a face progenitură pe planeta Venus...

O deciziune eroică luă atunci eroul în rătăcirea lui prin Haos. Declară că primeşte favoarea Athenei cu condiţiunea ce i se impuse; însă, când simţi că este aproape de pământ, făcu ce făcu şi, urnindu-se puţin spre dreapta, căzu tot în acel cartier puţin cam suspect, şi care îl atrăgea îndeosebi.

Ştiindu-se acuma bine pregătit, ar fi vrut să înveţe şi să pună în practică aci ceea ce nu ştiuse până atunci, pentru ca apoi, pe deplin iniţiat, să ceară audienţă Venerei şi să încerce să se reabiliteze cum va şti mai bine, pentru tot ceea ce lăsase de dorit. În chipul acesta, îşi zicea el, se va face cu putinţă creaţiunea noii seminţii de supraoameni, şi astfel va fi dispensat de a mai îndeplini

pe pământ imposibila corvoadă ce i se impune.
Dar slujitoarele plăcerii, cari îl primiră râzând, aflând de intenţiile cu cari acum venise, îl opriră brusc de a mai înainta şi contrariate, agitând în aer braţele în semn de protestare, îl excomunicară din cartier, exclamând cu toate:

- Vai ţie, Fuchs, te-am pierdut şi nu te mai recunoaştem, căci tu erai altădată singurul care de la epoca lui Platon mai ştiai să iubeşti curat... Cu ce gând vii şi păşeşti acum printre noi! Vai nouă de acum fără estetica sonatelor tale, vai ţie fără inspiraţia din amorul nostru înalt! Ruşine aceleia care, deşi stăpâna noastră, a Olympului şi a lumei, nu a ştiut să te înţeleagă şi, refuzându-ţi iubirea şi arta, te-a făcut să cazi atât de sus!... Fugi, Fuchs, căci nedemn eşti acum de noi!

Fugi, Fuchs, satir murdar! Să nu respecţi tu cel mai nobil organ, urechea?! Fugi, Fuchs, căci compromiţi cartierul. Fugi, Fuchs, şi zeii să te proteagă! Excomunicat şi sub temerea vreunei eventuale descărcări a supărării lor lichide, Fuchs se aşeză în grabă la piano şi, pedalând energic şi neîntrerupt, ajunse în sfârşit la căminul lui liniştit, cu moralul deprimat, deconcertat, scârbit de oameni ca şi de zei, de amor ca şi de Muze...

Alergă de îşi scoase umbrela de la reparat şi, luând şi pianul cu sine, dispărură pentru totdeauna în mijlocul naturii măreţe şi nemărginite...

De acolo muzica sa radiază cu egală putere în toate direcţiunile, făcând astfel să se împlinească în parte cuvântul Destinului recunoscător, care-i hărăzi ca prin

gamele, concertele şi etudele sale de staccato, să ducă departe acel cuvânt, şi graţie lor, prin forţa educaţiei, să facă să apară cu timpul pe această planetă o rasă mai bună şi superioară de oameni, spre gloria sa, a pianului şi a Eternităţii...

Plecarea în străinătate

Din toate preparativele voiajului, cea mai mare parte erau îndeplinite; în cele din urmă, reuşi să plătească şi chiria, ajutat fiind de cele două bătrîne raţe ale sale, şi care nici de astă dată nu-l lăsară să alerge la mila vecinilor. Singurul lucru ce îi cereau în schimb era să fie şi ele primite, cel puţin o oră pe zi, în camera sa de lucru, care exala un aşa de dulce şi îmbătător miros de ciurciuvele. Se sui în corabie.

Sentimentul puternic şi neînvins de tată îl trase însă înapoi la ţărm, unde, cu o mişcare distrată şi nervoasă şi în mijlocul poporului iubit, îşi cusu două tampoane de sugătoare pe căptuşala mucegăită a smokingului său, şi imediat după aceasta, fără a mai pierde timpul, se furişă, neobservat de nimeni, în camera scundă din fundul curţii, trecînd la religiunea mozaică.

Nu mai avea nici un moment de pierdut. Intrase în al şaptezecelea an al existenţei sale, lăsînd în urmă un trecut glorios, şi acuma zilele îi erau numărate. Singura dorinţă ce mai avea era să-şi serbeze nunta de argint. În acest scop chemă pe toţi argaţii şi, după ce îi invită mai întîi să ciugulească din nişte sămînţă de cînepă, îi aruncă în o cristelniţă de var. Urmară apoi trei impiegaţi

definitivi de clasa treia şi un arhiereu! El însuşi, ca să poată linişti mulţimea, care începuse să cîrtească, îşi ciunti trei degete de la mîna stîngă şi se sui apoi pe un scaun de cizmărie cu trei picioare, de unde, în sfîrşit, spre satisfacţia tuturor, ciocul său mătăsos putea să atîrne, plutind liber şi nesupărat de nimeni pe apa rece şi proaspătă a părăiaşului cristalin.

După aceea se sui din nou în corabie. Bătrîna sa soţie refuză însă să-l urmeze, roasă fiind de viermele geloziei din cauza legăturilor de inimă ce bănui că el ar fi avut cu o focă. Totuşi, conştientă de îndatoririle ei de soţie şi pentru a nu se arăta prost crescută, îi oferi la plecare ouă lipii, un caiet de desen de Borgovanu şi un zmeu cu speteze "din patru", pe cari el le refuză, cu indignare, scuturînd nişte alune într-un sac. Ambiţioasă ca orice femeie şi neputînd suporta afrontul unui asemenea refuz, netrebnica soţie îl legă atunci cu o frînghie de umerii obrazului şi, după ce îl tîrî în mod barbar pînă la marginea corabiei, îl luă şi îl depuse fără nici o formalitate pe uscat.

Dezgustat de viaţă şi încărcat de glorie şi ani, îşi scoase căciula şi luă tot atunci ultimele dispoziţiuni cari erau şi ultima voinţă. Renunţă la toate titlurile şi întreaga sa avere, se dezbrăcă în pielea goală, rămînînd încins numai cu o funie de tei şi, după ce în această stare mai privi încă o dată marea nemărginită, se sui în prima căruţă cu arcuri ce întîlni în cale şi, ajungînd în goana cailor la oraşul cel mai mare din apropiere, merse de se înscrise în barou...

Concluziune şi morală

De vreţi cu toţi, în timpul nopţii, un somn în tihnă să gustaţi, Nu faceţi schimb de ilustrate cu cel primar din Cîrligaţi.

Emil Gayk

Gayk este singurul civil care poartă pe umărul drept un susţinător de armă. El are gâtul totdeauna supt şi moralul foarte ridicat. Nu poate fi ostil multă vreme cuiva, dar din privirea-i piezişe, din direcţiunea ce ia uneori nasul său ascuţit, precum şi din împrejurarea că este aproape în permanenţă ciupit de vărsat şi cu unghiile netăiate, îţi face impresia că este în tot momentul gata să sară pe tine pentru a te ciuguli.

Ascuţit bine la ambele capete şi înconvoiat ca un arc, Gayk stă totdeauna puţin aplecat înainte, astfel că poate uşor domina împrejurimile. Ţine să fie bine pregătit pentru orice eventualitate, şi de aceea doarme numai în frac şi mănuşi albe, păstrând ascunse sub pernă o notă diplomatică, o cantitate respectabilă de pesmeţi şi... o mitralieră.

În timpul zilei, Gayk nu poate suferi altă îmbrăcăminte decât o perdeluţă cu brizbrizuri, una în faţă şi alta în spate, şi cari se pot foarte uşor da în lături de oricine cu permisiunea sa.

Timpul şi-l petrece înotând continuu 23 de ore, însă numai în direcţiunea nord-sud, de teamă de a nu ieşi

din neutralitate. În ora liberă ce-i mai rămâne se inspiră de la muze cu bocanci.

A reuşit în curând să ne dea o nouă îndrumare în politica noastră externă, emiţând cel dintâi şi cu multă autoritate părerea că trebuie să luăm pe transilvăneni fără Transilvania; susţine însă că trebuie cu orice preţ să obţinem prin intervenţia Vaticanului Năsăudul cu trei kilometri, kilometri situaţi nu însă împrejur, ci aliniaţi unul lângă altul, în lungime alături de oraş şi cu direcţia spre ducatul de Luxemburg, ca semn de admonestare pentru că a permis să i se violeze neutralitatea de armatele germane.

Gayk nu are copii. A adoptat însă pe când era încă elev în gimnaziu pe o nepoată a sa, în momentul când aceasta lucra la gherghef. Nu s-a dat înapoi de la nici un sacrificiu pentru a-i da o educaţie aleasă – având grijă să-i trimită în fiecare zi, la institutul unde o internase, câte un chelner care să o roage din partea sa să se spele în fiecare sâmbătă pe cap şi să-şi formeze neapărat o cultură generală.

Foarte sârguitoare şi conştiincioasă, această nepoată a sa ajunge în scurt timp la maturitate şi, observând într-una din zile că a reuşit să dobândească o cultură generală, a cerut iubitului său unchi să o libereze din pension şi să fie acasă la câmp... Încurajată că a fost atât de uşor satisfăcută, ea nu pregetă mai târziu să ceară să i se garanteze şi accesul la mare. Gayk atunci, drept orice răspuns, sări brusc asupra ei şi o ciuguli de nenumărate ori; ceea ce-dânsa găsind că i s-a făcut contra oricărui uz internaţional şi fără nici un aviz prealabil, se

consideră în stare de război, război care îi ţinură angajaţi mai mult ca trei ani de zile şi pe un front de aproape de şapte sute de kilometri. Amândoi luptară având hrana în bani şi cu foarte mult eroism, însă în cele din urmă Gayk, fiind avansat mareşal pe câmpul de luptă şi negăsind acolo nici un ceaprazar militar pentru a-şi pune galoanele noului său grad, renunţă de a se mai bate şi ceru pace. Aceasta conveni de altfel de minune şi nepoatei sale, care tocmai atunci căpătase un furuncul şi căreia, rămasă cu retragerea tăiată, nu i se mai trimitea de neutri nici fasole, nici benzină.

Primul schimb de prizoneri îl făcură la casa Teatrului de operaţiuni, obţinînd pentru el preţuri modeste. După aceea convenirā să încheie o pace ruşinoasă. Gayk îşi luă angajamentul să renunţe pentru totdeauna de a mai ciuguli pe cineva, mărginindu-se de aci înainte numai la câte o litră de grăunţe ce se obliga nepoata să-I aducă zilnic sub garanţia şi controlul Marilor Puteri; iar nepoata sa obţinu în sfârşit o fâşie lată de doi centimetri până la mare, însă fără dreptul de a se dispensa de pantaloni de baie. Totuşi, în cele din urmă, amândoi rămaseră pe deplin satisfăcuţi, căci o clauză secretă a tratatului le dădea dreptul să-şi poată ridica fiecare pe viitor cât va putea mai sus moralul.

Ismail şi Turnavitu

Ismail este compus din ochi, favoriţi şi rochie şi se găseşte astăzi cu foarte mare greutate.

Înainte vreme creştea şi în Grădina Botanică, iar mai tîrziu, graţie progresului ştiinţei moderne, s-a reuşit să se fabrice unul pe cale chimică, prin syntheză. Ismaïl nu umblă niciodată singur. Poate fi găsit însă pe la ora 5 ½ dimineaţa, rătăcind în zig-zag pe strada Arionoaiei, însoţit fiind de un viezure de care se află strîns legat cu un odgon de vapor şi pe care în timpul nopţii îl mănâncă crud şi viu, după ce mai întîi i-a rupt urechile şi a stors pe el puţină lămîie... Alţi viezuri mai cultivă Ismaïl în o pepinieră situată în fundul unei gropi din Dobrogea, unde îi întreţine pînă au împlinit vîrsta de 16 ani şi au căpătat forme mai pline, cînd, la adăpost de orice răspundere penală, îi necinsteşte rînd pe rînd şi fără pic de mustrare de cuget.

Cea mai mare parte din an, Ismaïl nu se ştie unde locuieşte. Se crede că stă conservat într-un borcan situat în podul locuinţei iubitului său tată, un bătrîn simpatic cu nasul tras la presă şi împrejmuit cu un mic gard de nuiele. Acesta, din prea multă dragoste părintească, se zice că îl ţine astfel sechestrat pentru a-l feri de pişcăturile albinelor şi de corupţia moravurilor noastre electorale. Totuşi, Ismaïl reuşeşte să scape de acolo cîte trei luni pe an, în timpul iernii, cînd cea mai mare plăcere a lui este să se îmbrace cu o rochie de gală, făcută din stofă de macat de pat cu flori mari cărămizii şi apoi să se agaţe de grinzi pe la diferite binale, în ziua cînd se

serbează tencuitul, cu scopul unic de a fi oferit de proprietar ca recompensă şi împărţit la lucrători... În acest mod speră el că va constribui într-o însemnată măsură la rezolvarea chestiunii muncitoreşti... Ismaïl primeşte şi audienţe, însă numai în vîrful dealului de lîngă pepiniera cu viezuri. Sute de solicitatori de posturi, ajutoare băneşti şi lemne sînt mai întîi introduşi sub un abat-jour enorm, unde sînt obligaţi să clocească fiecare cîte 4 ouă. Sînt apoi suiţi în cîte un vagonet de gunoi de-al primăriei şi căraţi cu o iuţeală vertiginoasă pînă sus la Ismaïl, de către un prieten al acestuia, care îi servă şi de salam, numit Turnavitu, personaj ciudat, care, în timpul ascensiunii, are urîtul obicei de a cere solicitatorilor să i se promită corespondeţă amoroasă, contrar ameninţă cu răsturnarea.

Turnavitu nu a fost multă vreme decît un simplu ventilator pe la diferite cafenele murdare, greceşti, de pe strada Covaci şi Gabroveni. Nemaiputînd suporta mirosul ce era silit să aspire acolo, Turnavitu făcu mai multă vreme politică şi reuşi astfel să fie numit ventilator de stat, anume la bucătăria postului de pompieri ″Radu-Vodă”.

La o serată dansantă făcu cunoştinţă lui Ismaïl. Expunîndu-i acestuia mizera situaţie în care a ajuns din cauza atîtor învîrtituri, Ismaïl, inimă caritabilă, îl luă sub protecţiunea sa. I se promise să i se servească de îndată cîte 50 de bani pe zi şi tain, cu singura obligaţiune pentru Turnavitu de a-i servi de şambelan la viezuri; asemenea, să-î iasă înainte, în fiecare dimineaţă, pe strada Arionoaiei şi, prefăcîndu-se că nu-l observă, să calce

viezurele pe coadă spre a-i cere apoi mii de scuze pentru neatenţie, iar pe Ismaïl să-l măgulească pe rochie cu un pămătuf muiat în ulei de rapiţă, urîndu-i prosperitate şi fericire...

Tot spre a place bunului său prieten şi protector, Turnavitu ia o dată pe an formă de bidon, iar dacă este umplut cu gaz pînă sus, întreprinde o călătorie îndepărtată, de obiecei la insulele Majorca şi Minorca: mai toate aceste călătorii se compun din dus, din spînzurarea unei şopârle de clanţa uşii Căpităniei portului şi apoi reîntoarcerea în patrie...

În una dina ceste călătorii, Turnavitu, constractînd un guturai nesuferit, molipsi la înapoiere, în aşa hal, pe toţi viezurii, încît, din cauza deselor lor strănuturi Ismaïl nu îi mai putea avea la discreţie oricum. Fu imediat concediat din serviciu.

Fire afară din cale sensibilă şi neputînd suporta o atare umilinţă, disperat, Turnavitu îşi puse atunci în aplicare funestul plan al sinuciderii, după ce avu însă mai întîi grijă să îşi scoată cei patru dinţi canini din gură... Înainte de moarte se răzbună grozav pe Ismaïl, căci, punînd să i se fure acestuia toate rochiile, cu gaz dintr-însul le dădu foc pe-un maidan. Redus astfel la mizerabila situaţie de a rămîne compus numai din ochi şi favoriţi, Ismaïl abia mai avu puterea să se tîrască pînă la marginea pepinierei cu viezuri; acolo căzu el în stare de decrepitudine şi în această stare a rămas şi pînă în ziua de azi.

Geo Bogza- Urmuz premergătorul

Îmi imaginez lumea pur spirituală — dar nu spiritualismul searbăd al profesorilor de filozofie — ca un peisaj putând fi sesizat cu simţurile, dar un peisaj torturat de febre, făcând liniile să izbucnească la fel unor strigăte şi sintetizând culorile într-o altă, necunoscută, care să ardă ochii şi să fie pentru ei ca o pulpă dezgolită pentru simţul genezic.

E un prilej de continuă primenire a creierului, pe care îl ţine mereu treaz, această copulaţie dintre ochi şi peisajele erectate, îs-când o percepere a lumii în delir şi o agitaţie interioară ridicând sângele în artere până la înălţimea balcoanelor de pe care te arunci cu capul în jos.

Peisajele acestea clocotind departe, necesitând până la ele un lung voiaj înăuntru, după ce le-ai atins, îţi lasă pentru totdeauna pe limbă un gust puternic de esenţe sublimate, cari fac ochiul întors în lumea obişnuită să devie — dacă nu absent şi cenuşiu — atunci neastâmpărat şi coroziv, încercând în fiecare lucru o muşcătura.

Astfel, dintr-o meditaţie care îl va fi dus cine ştie până peste câte graniţi ale realităţii şi din violenţa necesităţii de a fi prezent într-un concret pe care îl dispreţuia şi din care s-ar fi vrut evadat, s-a născut arta acestui straniu Urmuz care, alături de Eminescu, prin zbuciumul şi sfârşitul lor tragic, prin încăpăţânarea de a

nu găsi în viaţă vreun confort oarecare, sunt singurii la noi care au ridicat pulsaţiile literaturii până acolo unde peste Ocean le-a dus Edgar Poe şi, în Franţa, galeria ciudată, de panopticum, a poeţilor blestemaţi.

Scrisul acestui nu mai puţin blestemat Urmuz, oricât ar părea de paradoxal şi de trăznit, e totuşi impregnat cu filonul substanţial al unei eterne probleme şi eroii lui vor rămâne multă vreme în literatură, aşa cum numai caraghiosul Don Quijote al lui Cervantes a ştiut să rămână, şi cum din atâtea frumuseţi ale ecranului vor rămâne de asemenea doar caraghioşii Buster Keaton şi Charlie Chaplin şi cred că nu e greu de găsit corespondenţe suficiente între arta acestora şi aceea a lui Urmuz. Şarjată şi caricaturală la prima impresie, devine după un timp tot atât de simplă şi de tragic omenească. Pe Urmuz mi-l închipui în viaţă — mai ales în viaţa socială de mizerabile convenienţe — ca pe un copil încuiat de părinţii lui într-o cameră. Acolo, singura lui acţiune conformă e o răsturnare a ordinei apăsătoare, o schingiuire şi o schimbare a sensului utilita-rist al fiecărui obiect cu care a fost închis.

Astfel, cutia pianului e umplută cu mărunţişurile de pe etajere, lui Napoleon îi stă mai bine cu mustăţi, obiectelor de pe masă, sub pat şi celor de sub pat, în sobă. Aceste simple năzbâtii, aceste copilării cărora nu li se acordă niciodată larga înţelegere pe care o merită închid totuşi în ele un sâmbure de autentică şi desăvârşită tragedie.

La fel Urmuz, prizonier al unei vieţi lamentabile, în scrisul lui a făcut acelaşi lucru.

Trăind printre oameni de care îl despărţeau prăpăstii de sensibilităţi, s-a amuzat — exasperat şi tragic — să înşurubeze unuia un capac la spate, altuia un grătar de fript peşte în barbă — operaţii cari, dacă la suprafaţă par facile, adâncite, se dezvăluiesc a fi fructul unei inteligenţe ascuţite, al unui spirit de observaţie deasupra obişnuitului, al unei largi înţelegeri a oamenilor şi al unei laborioase munci de frământare şi de aerisire a stilului, a logicei şi a vocabularului, iar când toate acestea au fost terminate, şi-a umplut propriul cap cu gloanţe de plumb.

Tragedia lui e poate tragedia fiecăruia dintre noi. Astfel, paralel cu scurgerea timpului, Urmuz capătă tot mai mult o semnificaţie de zodie sub a cărei lumină halucinantă ne-am regăsit cu spaimă mai demult, la 18 ani, când numele lui a fost imprimat pe frontonul unei reviste ca o solidară strângere de mâna trimisă dincolo de moarte, ca şi cum în toamna aceasta, când Editura unu — şi Editura unu, să se ştie pentru imbecili şi pentru posteritate, înseamnă Saşa Pană, adică inima şi buzunarul lui, pe care o serie de abstinenţe de la tot ce e plăcere imediată şi vulgară îl păstrează cât mai intact spre a fi apoi risipit fără nici o ezitare pentru biruinţa unui crez în care se încăpăţânează să stăruie fără vreo oboseală oarecare, clipă cu clipă, aşa cum poate numai ideea de diavol a mai stăruit să fie veşnic alături de cea de Dumnezeu — îi strânge într-un volum scrisul lui de nedumeriri şi de incizii dureroase.

Cu prilejul acesta, numele lui, care luceşte atât de dureros în sufletul fiecăruia dintre noi, ar trebui poate fixat în locul care i se cuvine în arena literară.

Dar, în afară de teama că el nu poate fi fixat, că va luneca mereu pe planuri diferite, mai e şi dezgustul pentru peisajul în care ar trebui făcută operaţia.

Cu cine să-l compar? Lângă cine să-l aşez? Care era culoarea şi consistenţa literaturii noastre în timpul cât el a trăit şi a scris ?

Sunt mulţi acei care nu se îndoiesc că el a fost premergătorul, cel dintâi de aici şi aiurea care, din vârful peniţei, ca de pe o trambulină, a făcut primul salt pe o planetă nouă, cu o altă atmosfera şi cu o nouă geografie a sensibilitaţii, şi, iată, noi credem la fel, îi recunoaştem aceasta, dar ce mizerabil paliativ pentru tortura geniului lui, care îi va fi ars creierii în nopţile de zbucium şi de insomnie.

De aceea, la acest sfârşit, nici o medalie, nici un fotoliu postum pentru el; ci, lăsându-l să circule cu desăvârşire liber printr-un ţinut care poate există undeva, îi trimitem acolo — acum, la această a şaptea aniversare de la plecarea lui — dragostea şi salutul nostru, fluturându-ne sângele ca pe o cascadă de batiste roşii.

(unu, nr. 31, nov. 1930)

___

Note

(1) panopticum; panoptic — expozitie, colectie (din germ. Pa-noptikum); (2) poetii blestemati sau Ies poetes maudits — denumire generica sub care au fost cunoscuti poetii ce au premers miscarii simboliste propriu-zise,

grupati in jurul lui Paul Verlaine (Albert Samain, Maurice Rollinat s.a.); (3) paliativ — (despre medicamente, tratamente) care amelioreaza sau inlatura simptomele unei boli pentru un timp scurt; care are un efect aparent si temporar, fara sa suprime cauzele raului; (fig.) care inlatura aparent sau provizoriu efectele unei situatii dificile; (substantivat) expedient (din fr. palliatif).

Urmuz
de Marcel Ianco

Cronicari – fabulă

Fabulă

Cică nişte cronicari
Duceau lipsă de şalvari.
Şi-au rugat pe Rapaport
Să le dea un paşaport.
Rapaport cel drăgălaş
Juca un carambolaş,
Neştiind că-Aristotel
Nu văzuse ostropel.
“Galileu! O, Galileu!
Strigă el atunci mereu –
Nu mai trage de urechi
Ale tale ghete vechi.”
Galileu scoate-o sinteză
Din redingota franceză,
Şi exclamă: ”Sarafoff,
Serveşte-te de cartof!”

Morală

Pelicanul sau babiţa.

După furtună

Ploaia încetase şi ultimele rămăşiţe de nouri se împrăştiaseră cu totul... Cu vestmintele ude şi părul în dezordine, rătăcea în întunericul nopţii căutând un lăcaş de adăpost...

Ajunse, fără să ştie, lângă cripta învechită şi roasă de vremuri a mânăstirii, de care, apropiindu-se mai cu atenţie, o mirosi şi o linse de vreo 56 ori în şir, fără să obţină nici un rezultat.

Contrariat, îşi scoase atunci spada şi năvăli în curtea mânăstirii... Fu însă repede înduioşat de privirea blândă a unei găini ce îi ieşise întru întâmpinare şi care, cu un gest timid, dar plin de caritate creştină, îl pofti să aştepte câteva momente în cancelarie... Calmat puţin câte puţin, apoi emoţionat până la lacrimi şi cuprins de fiorii pocăinţei, renunţă el pentru totdeauna la orice planuri de răzbunare şi, după ce sărută găina pe frunte şi o puse la păstrare în loc sigur, se apucă de mătură toate chiliile şi le frecă scândurile cu moloz.

După aceea îşi numără gologanii şi se sui într-un copac spre a aştepta sosirea dimineţii. "Ce splendoare! Ce măreţie!" exclama el în extaz în faţa naturii, tuşind uneori semnificativ şi sărind din cracă în cracă, în vreme ce, pe sub ascuns, avea grijă să dea regulat drumul în văzduh unor muşte cărora le introducea sub coadă lungi fâşii de hârtie velină...

Fericirea nu-i fu însă de lungă durată... Trei drumeţi, cari la început i se dădură drept prieteni şi care în cele din urmă pretextară sosirea lor acolo ca fiind trimişi din partea Fiscului, se apucară să-i facă tot felul de mizerii, începând prin a-i contesta mai întâi însuşi dreptul de a sta urcat în copac...

Pentru a se arăta însă binecrescuţi şi a nu uza direct de rigorile ce legea le punea lor la îndemână, încercară atunci prin tot felil de mijloace piezişe să îl silească a părăsi copacul... mai întâi prin promisiunea de a-i face regulat spălături stomacale, oferindu-I în cele din urmă saci cu chirie, aforisme şi rumegătură de lemn.

El rămase însă indiferent şi rece la toate aceste ademeniri, mulţumindu-se să scoată pur şi simplu actul său de pauperitate, pe care întâmplarea făcuse să îl aibă în acea zi la sine şi care, printre alte scutiri şi avantagii, îi conferea dreptul de a sta pe vine deasupra crengii unui copac, în mod absolut gratuit şi oricât timp ar fi voit...

Totuşi, pentru a arăta că nu le poartă ranchiună şi ca să le dea în acelaşi timp o lecţie fină, de tact şi urbanitate, se dete jos, îşi scoase spada şi intră de bunăvoie în lacul mocirlos şi infect din vecinătate, unde înotă iepureşte timp de aproape o oră; după care comisiunea fiscală, umilită şi ruşinată, o rupse pe loc la fugă, răspândind pretutindeni, prin sate şi oraşe, prin munţi şi prin câmpii, un miros pestilenţial fiscal.

El însuşi, îndurerat şi decepţionat de pe urma atâtor încercări rele prin care trecuse, îşi numără gologanii şi se sui din nou în copac, de unde de astă dată se găinăţă asupra întregului teren, zâmbind cu perversitate...

După aceea, regretând sincer ceea ce făcuse, dar totuşi cu mult profitat moralmente, se dete jos, se scutură cu un centimetru şi intonând cântecul libertăţii vârî găina sub gheroc şi dispăru cu ea în întuneric...

Se crede că ar fi apucat drumul spre oraşul său natal, unde, sătul de burlăcie, s-ar fi hotărât ca împreună cu dânsa să întemeieze un cămin şi să devină folositor semenilor săi, învăţându-i arta moşitului

V B

Cotadi şi Dragomir

Cotadi este scurt şi pântecos, cu musculatura proeminentă, cu picioarele îndoite de două ori în afară şi o dată înăuntru şi veşnic neras. Părul negru ca pana corbului e plin de mătreaţă şi încărcat cu sclipitori şi scumpi piepteni de bagă.
Cotadi nu are niciodată poziţiunea verticală, din cauza unei îmbrăcăminte de şiţă ce-i formează un fel de cuirasă şi care, deşi îl jenează teribil, o poartă însă cu o desăvârşită abnegaţie direct pe piele, sub cămaşa ţărănească cu ciucuri, de care nu se desparte niciodată. O particularitate a lui Cotadi este că, fără să vrea, devine de două ori mai lat şi cu totul străveziu, dar aceasta numai de două ori pe an, şi anume, când soarele ajunge la solstiţiu.
Cea mai mare plăcere a lui Cotadi - în afară de aceea de a-şi lipi cu gumă-arabică diferiţi nasturi şi insecte moarte pe pieliţa fină şi catifelată a guşei sale - mai este şi aceea ca, din dosul tejghelei unde şade, să caute să atragă cu şiretenie pe câte un client al său în discuţii, la început cât se poate de plăcute şi din ce în ce mai animate, până ce reuşeşte, iuţind tonul, să facă să fie cel puţin o dată contrazis - pentru a răspunde interlocutorului său prin mai multe lovituri puternice ce le dă în duşumea cu muchea unui capac de pian, pe care îl are înşurubat la spate, deasupra feselor, şi pe care îl pune totdeauna în mişcare în asemenea ocaziuni, punând în nedumerire pe clienţii săi şi băgând în sperieţi pe cei mai slabi de înger.

Acest capac mai servă lui Cotadi şi ca perete pe care se urinează mai ales iarna, când e frig afară şi nu poate ieşi din prăvălie, deşi trebuie să-i fie destul de dezagreabil aceasta, capacul fiind ataşat la spate, iar nu în faţă. De asemenea, el servă la nevoie de urinar şi pentru ceilalţi clienţi mai vechi ai magazinului şi pentru intimii casei, deşi, încă de la început, Cotadi, cu ocazia instalării mecanismului, nu era dispus să facă nici o concesie, probă că pusese pe un zugrav de firme să-i scrie pe acel capac: „Murdăria oprită".
Se mai ştie despre Cotadi că se hrăneşte numai cu ouă de furnici, pe care le introduce pe o pâlnie, dând în schimb afară sifon şi că este astupat timp de şase luni pe an cu un dop de sticlă de şampanie, pe care de câte ori îl trage afară, se încearcă să-l împartă în loturi inalienabile şi să-l distribuie populaţiunii rurale, sperând că va putea rezolva în acest mod, cu totul empiric şi primitiv, delicata şi complicata chestiune agrară...
Despre originea şi rudeniile lui Cotadi nu se ştie aproape nimic precis. Se crede că purcede dintr-o familie nobilă, al cărei ultim descendent a rămas o mătuşă a lui bătrână, care şade la mahala şi care zilnic îi trimite scrisori pline cu epigrame spirituale compuse în dialectul macedonean, precum şi pachete mici cu tărâţe, sperând prin aceasta să-l abrutizeze şi să-l facă să renunţe de bunăvoie la partea de moştenire ce i s-ar cuveni după moartea ei. Toate acestea ea i le trimite printr-un băiat foarte deştept, cu urechile nichelate şi cu pantalonii vărgaţi, numit Tudose.
Cotadi, care este însă un om cu judecată, ştie să rabde toate aceste curiozităţi ale bătrânei şi se consolează de

mizeriile vieţii cu sincera prietenie ce i-o arată Dragomir, vechi camarad de şcoală şi totdeodată cel mai bun prieten.

Dragomir este foarte lung, cârn, cu ochii rotunzi şi foarte mobili, având gâtul subţire de culoarea cafelei cu lapte şi fasonat ca la strung, şi purtând două smocuri fine de păr lustruite şi negre ca pana corbului, care-i atârnă ca un decimetru pe ceafa-i rotunjită şi lăsând să se scurgă din ele (?) vârfuri câte două picături limpezi de untdelemn franţuzesc.

Dragomir are o inimă foarte bună. Când vede pe iubitul său Cotadi că, cu toate pocniturile ce le dă în duşumea cu muchea capacului de pian, nu a putut reuşi încă să pună în nedumerire pe naivul care a avut imprudenţa să-l contrazică.

Dragomir, bănuind cât de delicioasă trebuie să fie senzaţia artistică şi rafinată ce o urmăreşte prietenul său, îi sare în ajutor şi, spre a da învins pe clientul său atât de îndărătnic, îşi lungeşte gâtul cu un supliment de mucava de un metru şi 20 cm, pe care se suie graţioşi iedera şi alte plante agăţătoare şi care are în partea de sus un aparat care arată cele „patru puncte cardinale".

Pentru toate aceste importante servicii, precum şi pentru aceea că ţine contabilitatea prăvăliei, că dă în fiecare zi grăunţe la păsări şi că-l reprezintă pe Cotadi ca procurator mai în toate procesele ce le are, Dragomir este răsplătit cu vârf şi îndesat, putând să ia orişicând la Cotadi masa de seară, ce se compune din picioruşe de caracatiţă şi pâine; pe lângă acestea se mai adaugă în fiecare duminică şi sărbători bisericeşti câte un lighean

mare plin cu scoruşe, în care de multe ori se ascunde câte un bobinaş de arnici pentru dres ciorapii, ceea ce face lui Dragomir o surpriză din cele mai plăcute. În plus, Dragomir mai are dreptul ca, de câte ori va fi timp de ploaie, să poată împreună cu întreaga sa familie petrece noaptea în jumătatea din stânga unei firide situată în zidul de la poarta locuinţei lui Cotadi; cealaltă fiind rezervată pentru vardistul de zi.
De multă vreme nu se mai aude vorbindu-se nimic de cei doi mari eroi. Ultima veste ce se mai ştie despre dânşii este că, om practic, Cotadi, şi conştient pe ce amic preţios şi excepţional a pus mâna, spre a putea acapara pentru totdeauna sursa eternă a bogăţiilor din capul lui Dragomir a lăsat prin testament ca să fie îngropat în aceeaşi groapă cu acesta, în speranţa că din câte două picături de untdelemn franţuzesc, de cea mai fină calitate, ce se scurg la fiecare secundă din smocurile de păr ale acestuia, vor răsări, cu timpul, livezi întregi de măslini deasupra, livezi cari, împreună cu terenul devenind de drept proprietatea familiei sale, aceasta va avea astfel la îndemână destul untdelemn gratuit spre a întreţine candela după obiceiul creştinesc

Tristan Tzara

Tristan Tzara (n. 16 aprilie 1896 , Moinești - d. 25 decembrie 1963, Paris) este pseudonimul lui Samuel Rosenstock, poet și eseist român evreu, născut în localitatea Moinești din România și stabilit mai târziu în Franța, cofondator al mișcării culturale dadaiste, care a condus la o revoluție majoră în artele plastice și literatură. S. Samyro, o anagramă parțială de la Samy Rosenstock , a fost folosită de Tzara de la debutul său și la începutul anilor 1910. Un număr de scrieri nedatate, pe care probabil le-a scris în 1913, poartă semnătura Tristan Ruia și, în vara lui 1915, își semnează piesele cu numele Tristan. În anii 1960, colaboratorul lui Rosenstock și mai târziu rivalul Ion Vinea a susținut că el a fost responsabil pentru inventarea părții Tzara din pseudonimului său, în 1915.

Şi simţeam sufletul tău curat şi trist

Şi simţeam sufletul tău curat şi trist,
Cum simţi luna care pluteşte tăcută
După perdelele trase.
Și simțeam sufletul tău sărman și sfios,
Ca un cerşetor cu mâna-ntinsă-n fața porții,
Neîndrăznind să bată și să intre.
Și simțeam sufletul tău plăpând și umil,
Ca o lacrimă ce nu cutează a trece pragul pleoapelor.
Și simțeam sufletul tău strâns și umezit de durere,
Ca o batistă în mână în care picură lacrimi.
Iar astăzi, când sufletul meu vrea să se piardă în noapte,
Doar amintirea ta îl ține
Cu nevăzute degete de fantasme.

Tzara
by Ray Man

-1924-

Tristan Tzara - Vacanţă în provincie

Pe cer păsările nemişcate
Ca urmele ce lasă muştele
Stau de vorbă servitori în pragul grajdului
Şi-au înflorit pe cărare rămăşiţele dobitoacelor

Trece pe stradă domnul în negru cu fetiţa
Bucuria cerşetorilor la înserare
Dar am acasă un Polichinelle cu clopoţei
Să-mi distreze întristarea când mă-nşeli

Sufletul meu e un zidar care se întoarce de la lucru
Amintire cu miros de farmacie curată
Spune-mi, servitoare bătrână, ce era odată ca niciodată,
Şi tu verişoară cheamă-mi atenţia când o să cânte cucul

Să ne coborâm în râpa
Care-i Dumnezeu când cască
Să ne oglindim în lacul
Cu mătăsuri verzi de broască

Să fim săraci la întoarcere
Şi să batem la uşa străinului
Cu ciocul pasărilor în coajă de primăveri
Sau să nu mai mergem nicăieri
Doliu alb la fecioara vecinului.

Tristan Tzara - Vino cu mine la ţară

Casă în construcţie cu ramuri uscate,
ca păianjenii, în schele
Înalţă-te în ceruri cu seninătate
Până când norii ţi-or sluji de perdele
Şi stelele: mulţămirea lămpilor pe balcoane înserate.

Între doi castani împovăraţi ca oamenii ce ies din spital
Crescu cimitirul ovreiesc – din bolovani;
La marginea oraşului, pe deal
Mormintele ca viermii se târăsc.

Docarul galben ne aşteaptă în faţa gării
În mine se rup trestii cu foşnet de hârtie
Vreau să mă sfârşesc încet de-a lungul ţării
Şi să-mi ezite sufletul ca dansatorul pe frânghie.

Rătăcesc prin pădure
Cerşetori ţigani cu barbă de cenuşă
Că ţi-e frică dacă-i întâlneşti
Când îşi freacă soarele pleoapa pe poteci.

Călare o să mergem zile întregi
O să poposim în hanurile sure,
Acolo legi multe prietenii,
Te culci noaptea cu fata hangiului.

Sub nuci – pe unde trece vântul greu ca o grădină de fântâni

O să jucăm şah
Ca doi farmacişti bătrâni
Şi soră-mea o să citească gazetele în hamac...

Ne-om dezbrăca pe deal în pielea goală
Să se scandalizeze preotul, să se bucure fetele,
Vom umbla ca agricultorii cu pălării mari de paie
O să facem baie lângă roata morii
Să ne întindem la soare fără sfială
Şi-or să ne fure hainele şi-o să ne latre câinele...

(Gârceni, 1915)

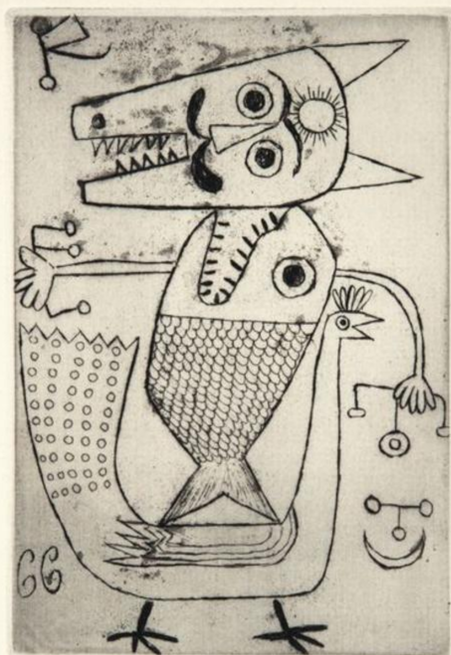

Verişoară, fată de pension

Verişoară, fată de pension, îmbrăcată în negru, guler alb,
Te iubesc pentru că eşti simplă şi visezi
Şi eşti bună, plângi, şi rupi scrisori ce nu au înţeles
Şi îţi pare rău că eşti departe de ai tăi şi că înveţi
La Călugăriţe unde noaptea nu e cald.
Zilele ce au rămas pân'la vacanţă iar le numeri
Şi ţi-aduci aminte de-o gravură spaniolă
Unde o infantă sau ducesă de Braganza
Stă în rochia-i largă ca un fluture pe o corolă
Şi se-amuză dând mâncare la pisici şi aşteapta un cavaler
Pe covor sunt papagali şi alte animale mici
Pasări ce-au căzut din cer
Şi lungit lângă fotoliul ce-i în doliu
Jos – subţire şi vibrând – stă un ogar
Ca o blană de hermină lunecată de pe umeri.
Dânsa vrea să o ridice dar
Îşi aduce aminte şi îşi mângâie colierul de pe gât
Pentru că zăreşte cavalerul – şi atât:
Se apropie de bancă sora Beatrice sau Evelina
Profesoară de istorie sau de greacă şi latină
O, de ce trec zilele aşa de rar...
Frunzele şi florile cad ca foile din calendar;
Viaţa-i tristă, dar e totuşi o gradină!
Şi Infanta sau Ducesa de Braganza
Iar adoarme sau îşi pierde importanţa – căci tu numeri
Zilele ce-or să rămână – socotind de mâini pân'la vacanţă

Eu încep din nou scrisoarea şi îţi scriu: *Ma chère cousine Je croyais hier entendre dans ma chambre ta voix tandre et câline.*

Desen de Victor Brauner

Glas

Zid dărăpănat
Eu m-am întrebat
Astăzi că de ce
Nu s-a spânzurat

Lia, blonda Lie
Noaptea de-o frânghie...
S-ar fi legănat
Ca o pară coaptă

Şi ar fi lătrat
Câinii de pe stradă
S-ar fi adunat
Lumea să o vadă

Şi ar fi strigat
,,Vezi ca să nu cadă".
Aş fi încuiat
Lacătul la poartă

Aş fi pus o scară
Şi aş fi luat-o jos
Ca o pară coaptă
Ca o fată moartă
Şi aş fi culcat-o într-un pat frumos.

(Bucuresti, 1914)

Ion Vinea

Ion Vinea (1895-1964) pseudonimul literar al lui Ion Eugen Iovanachi, poet și scriitor român simbolist și suprarealist, aflat mereu în vecinătatea mișcării literare de avangardă, unul din românii asociați realismului magic. După absolvirea liceului Sfântul Sava din București, frecventează cursurile Facultății de Drept, mai întâi la București, apoi la Iași, unde își ia diploma de licență. Nu a profesat niciodată avocatura. Încă din anii liceului, publică împreună cu Tristan Tzara și Marcel Iancu revista Simbolul (octombrie 1912) cu atitudine netă împotriva semănătorismului. Revista a apărut în numai 4 numere, finanțate și ilustrate de Marcel Iancu. În anii 1914 - 1916 publică versuri apreciate în mod pozitiv de critică. De la început Vinea a

fost socotit un poet modern. A fi modern la acea dată însemna a fi simbolist. Dacă poeziile de ucenicie sunt într-adevăr simboliste, producţiile următoare au o nuanţă mai tonică, Vinea fiind refractar oricărei înregimentări.

Revista „Contimporanul”

Ion Vinea şi-a înjghebat propria echipă în jurul revistei Contimporanul, pe care o conduce în anii 1922-1932, revistă care devine principală rampă de lansare a scriitorilor modernişti şi avangardişti. Contimporanul a mobilizat revolta iconoclastă a tinerimii, lovind în tabu-urile burgheze, în platitudinea distins-academică şi în modelele "frumosului" mistificator, încărcat de prejudecăţi naţionaliste şi de un ruralism agresiv. Alături de colaborarea scriitorilor români, printre care se pot menţiona Barbu Fundoianu, Ilarie Voronca şi Ion Barbu, editorul Vinea a mai găzduit texte ale autorilor de pe diverse meridiane (Paul Éluard, Philippe Souppault, Robert Musil, Joyce Trake, Kassak Lajos şi alţii), întreţinând o vastă corespondenţă cu membrii „comunităţii” avangardiste europene, fapt care îi permite să păstreze revista mereu în actualitate Revista „Contimporanul”, a continuat timp de un deceniu, servind drept purtător de cuvânt pentru artiştii avangardişti din acea perioadă. Aici publicau artiştii lucrări de artă vizuală, alături de critici subversive ale clasei politice, ai cărei membri îţi exprimau reţinerea cu privirela modernism şi creativitate.

Mai târziu, „Contimporanul” a adoptat o abordare mai radicală. În 1924 a avut loc prima expoziție internațională la București, sub curatoriatul lui M.H. Maxy și Janco, prezentând publicului local arta avangardei. Această expoziție a prezentat artiști europeni și români, inclusiv Victor Brauner, Janco, M.H. Maxy, Arthur Segal, Petrașcu, Mattis-Teutsch și Corneliu Michăilescu.

Marcel Ianco în revista Contimporanul

Rătăcire

Mi-am trădat inima, mi-am ucis sufletul,
am minţit cu vorbele iubirii,
dinaintea lacrimilor am surâs.
Ascund azi ursitei priviri de mult veştede.

Dezbinat de mine, niciodată unul,
gândul şi cuvântul, ca doi fraţi duşmani,
se alungă-n noaptea lui Cain şi Abel.
Ruga-n van te-ndeamnă, Cerule străin,
în trufia-i oarbă, să-mi sfinţeşti blestemul.

Manifest activist către tinerime

Jos Arta căci s-a prostituat!
Poezia nu e decât un teasc de stors glanda lacrimală a fetelor de orice vârstă!
Teatrul, o reţetă pentru melancolia negustorilor de conserve;
Literatura, un clistir răsuflat;
Dramaturgia, un borcan de fetuşi fardaţi;
Pictura, un scutec al naturii, întins în saloanele de plasare;
Muzica, un mijloc de locomoţiune în cer;
Sculptura, ştiinţa pipăirilor dorsale;
Arhitectura, o antrepriză de mausoleuri înzorzonate;
Politica, îndeletnicirea cioclilor şi a samsarilor;
...Luna o fereastră de bordel la care bat întreţinuţii

banalului şi poposesc flămânzii din furgoanele artei.
V R E M
minunea cuvântului nou şi plin de sine; expresia plastică strictă şi rapidă a aparatului Morse.
D E C I
moarte romanului-epopee şi a romanului psihologic; anecdota şi nuvela sentimentală, realismul, exotismul, romanescul să rămână obiectul reporterilor iscusiţi (Un bun reportaj cotidian înlocuieşte azi orice lung roman de aventuri sau de analiză);
Vrem teatrul de pură emotivitate, teatrul ca existenţă nouă, dezbărată de clişeele şterse ale vieţii burgheze, de obsesia înţelesurilor şi a orientărilor.
Vrem artele plastice libere de sentimentalism, de literatură și anecdotă, expresie a formulelor şi a culorilor pure în raport cu ele însele.
(Un aparat fotografic perfecţionat înlocuieşte pictura de până acum şi sensibilitatea artiştilor naturalişti)
Vrem stârpirea individualismului ca scop, pentru a tinde la arta integrală, pecete a marilor epoci (elenism, romantism, goticism, bizantinism etc.) , şi simplificarea procedeelor până la economia formelor primitive (toate artele populare, olăria şi ţesuturile româneşti etc).
România se construiește azi.
În ciuda partidelor buimăcite, pătrundem în marea fază activistă industrială.
Orașele noastre, drumurile, podurile, uzinele ce se vor face, spiritul, ritmul și stilul ce vor decurge nu pot fi falsificate de bizantinism, ludovicism, copleșite de

anacronisme. Să stârpim, prin forța dezgustului propagat, stafiile care tremură de lumină. Să ne ucidem morții!

din Contimporanul, nr. 46, 16 mai 1924

Război

Toamnă, pământ lepros,
iarba se îneacă pe coline,
negurile-n rochii rupte trec pe coaste,
suflete vagi plutesc pe lângă lume.

Astă-noapte copacii
se schingiuiau ca dervişii,
vântul se-ngâna cu lupii, -
şoaptele şi frunzele se-alungă.

Departe
au îngheţat sentinelele.

1917

Sonet

Răpus de veac şi oameni şi retras
în sinea mea şi-n gînd ca-ntr-o cetate,
cuprins de umbre-n prag de bun rămas,

din vorbe şi-amintiri solie las
răzbind prin vremuri în eternitate.

Din cîte-au fost e tot ce mi-a rămas,
rezbel, ospeţe, baluri, stinse-s toate,
şi-ntoarse-n ceasul de singurătate
mă-ncerc tăcerii grele să-i dau glas
de clopot spart care-n paragini bate.

Şi poate-n tremurarea-i ruginită
să-şi mîne-n timp sonorii săi strigoi
ajunşi în visul lumii ca prin sită,
pe cînd învinsul mut, cu ochii goi,
neştiutor de zarva lui stîrnită,
şi-aşteaptă judecata de apoi.

1912

Tânguirea lui Azor

De-ai fi fost crudă numai şi vicleană,
ţi-aş fi şi astăzi câine credincios,
pândind câte-o privire, câte-un os,
în umbra ta, din mila suverană.
Ca să-ţi desfeţi stăpânul nemilos
la rândul tău şi tu o mică pradă,
mi te-ai jurat, m-ai pus să fac frumos,
să trec prin cerc, să merg ca la paradă,
sub ochii lui, - cu-o tinichea de coadă.

Azi vorba pângărită se răzbună :
lăsându-ţi juvaieru-i drept prinos,
Azor s-a dus, cu-o lecţie de folos.

Mai urlă el din când în când la lună.
dar ce-a rămas din mândra lui stăpână
prinsă-ntre pragul cel de sus şi jos ?

Steaua morţilor

Cine rămâne prin neguri şi ploi
când milioane trec de strigoi?
Se clatină noaptea de negre drapele,
palid obraz luminează-ntre stele.

Steaua purtând-o spre nord, spre sud,
mult e de când cere loc lângă foc
femeia gonită din loc în loc,
inimă de pâine, soartă de câine,
steaua purtând-o spre nord, spre sud.

Ca o taină mare, ca o taină rea
colindă-te, ciudată stea,
şi lăcrimează de mii de ori
vestea ta până la cântători.
Astfel în noapte femeia cânta.

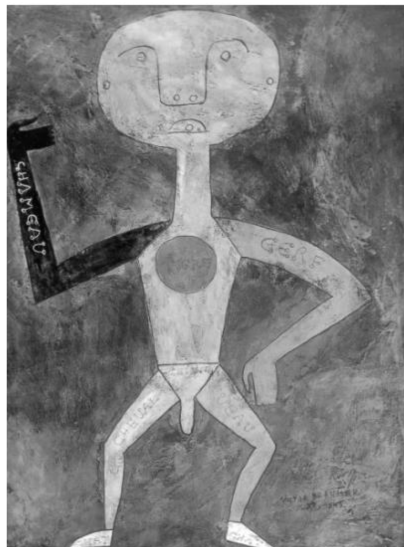
- Bate, femeie, la toate ferestrele,
oamenii dorm greul pământului,

la margini grădina de flori veştede,
caută băncile putrede,
aşterne şi culcă-te,
paznicul însuşi în vis scapătă.

- Femeie, poartă-ţi pretutindeni semnul,
ca o cruce bolta te copleşeşte,
de sub arcade, pe sub portaluri,
prin toată lumea tusea ta descreşte.

Umbră din umbră desluşită,
gândul zăbranic asupră-ţi pregetă.
În rătăcire pierde-te, pierde-te,
cetatea e surdă şi zăvorâtă.

V Brauner

Steaua somnului

În adânc unde uitare nu e
şi doar în vis pătrunzi
prin al somnului fără de fund abis,
tu mă aştepţi în lacrămile de altădată.

Palidă reîntâlnire, singură clipă vie
în trena lacrămilor de altădată,
ţi-ai însemnat locul pentru vecie
în adânc, unde uitare nu e.

E mult de atunci şi eşti mereu aproape
lângă izvorul limpede şi mut
pe care-l sorbi cu setea de altădată
şi învii priviri în tristele pleoape.

Topită-n tremurul de aşteptare,
eşti steaua somnului unde-mi dorm apele
şi veghea ta căinţă-n mine suie.
Ziua e de prisos, noaptea e de lumină
în adânc, unde uitare nu e.

1930

Stelele

Tăcerea a înmărit luna.[...]
şi tăcerea e atât de veşnică încât aud vrabia timpului
foşnind
scurt între ramuri.[...]

Şi iată că vis sau demenţă, - nu mai ştiu pentru cine mă
întreb
căci mă gândesc că cerul e opac ca pleoapele ei
că liniştea asta n-am mai simţit-o de demult.

Iubita mea [...]
ce vedenii sapi în perne cu fruntea ?[...]
iubita mea [...]
vezi cum s-au destins şi dorm pe umbre şi lumini crengile
[...]
cum se sting luminile la ferestre
cum se netezeşte totul mărginit în liniile lui clare
acoperişurile geometrice şi cupolele de stuh
muchia dealurilor cu păduri măreţe şi rouă,
mătasea cerului tăiată de taina zărilor şi stelele
stelele
stelele
stelele.

Ton

Bang. Un sunet plin
trece rar ca o lumină
peste viaţa reculesă şi deplină
dintr-un peisaj creştin.

Pe sub sonorul adăpost
turmele seculare vin
de pe unde au fost.

Într-un piept de bârne
cine s-a gândit, de viu
sus clopotul să-l atârne,
inima ce cântă în pustiu.

* * *

AVIOGRAMA

(ÎN LOC DE MANIFEST)

HERMETIC SOMNUL LOCOMOTIVEI PESTE BALCOANE
ECUATOR
PULSEAZĂ ANUNȚ VAST TREBUIE DINAMIC SERVICIU MARITIM
ARTISTUL NU IMITĂ ARTISTUL CREEAZĂ
LINIA CUVÂNTUL CULOAREA PE CARE N-O GĂSEȘTI ÎN DICȚIONAR
VIBREAZĂ DIAPAZON SECOLUL
HIPISM ASCENSOR DACTILO-CINEMATOGRAF
INVENTEAZĂ INVENTEAZĂ
ARTA SURPRIZĂ
GRAMATICA LOGICA SENTIMENTALISMUL CA AGĂȚĂTOARE DE RUFE
PE FRÂNGHII CHEAMĂ ÎMPĂRĂȚIA AFIȘELOR LUMINOASE
CHERRY-BRANDY VIN TRANSURBAN CĂI FERATE CEA MAI FRUMOASĂ POEZIE: FLUCTUAȚIA DOLARULUI
TELEGRAFUL A ȚESUT CURCUBEIE DE SÂRMĂ

IRADIATOR DECLANȘEAZĂ STIGMAT a c d ALFABET DENTAR
STENOGRAFIE ASTRALĂ SĂ VIE SÂNGERAREA CUVÂNTULUI
METALIC LEPĂDAREA FORMULELOR PURGATIVE ȘI CÂND FORMULĂ VA DEVENI CEEA CE FACEM NE VOM LEPĂDA ȘI DE NOI ÎN AERUL ANESTEZIAT CABLOGRAME CÂNTĂ DIASTOLA STELELOR DEVALIZAT GÂNDUL

75HP.

PIANUL MECANIC SERVEȘTE CAFEAUA CU LAPTE
ELEGANT

CETITOR DEPARAZITEAZĂ-ȚI CREIERUL

55

Un căscat în amurg

A tăcut pădurea nervoasă ca o herghelie; pântecul ei,
valea mată şi rotundă, în bruma dealurilor: femeie goală
între perne moi.
Cloşcă supranaturală, seara închide aripi de nori pe ouăle
săteşti, - şi pe un dâmb din fund Dumnezeu a jucat table
şi a scăpat Gîrcenii, zaruri cu geamul rotund.
...De o săptămână nici un factor poştal n-a mai sunat din
corn, călare
în schimb, iată un popă-negru călăreşte cu picioarele în
şosea
iată depărtarea muge şi s-aşterne pe o cireadă
iată vântul se înhamă cu tălăngi moştenite din tată în fiu
iată...
nu mai ştiu, pesemne e târziu,
căci luceşte sărăcia-n luminiţe la ferestre mici ca nişte
iconiţe
căci gospodăriile cerului s-au închis
sfinţii şi-au lepădat pe nori nestinse pipele şi s-au culcat
cu nevestele
căci turme biblice şi plictisite urcă, urcă, urcă, urcă pe
cărare şi pocnesc printre bice, hăis-cea şi vorbe murdare.

din ***Constatări***

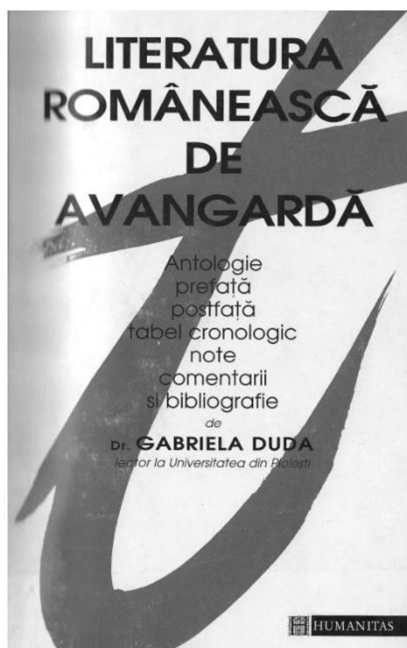
Tuzla

Val pal, stâncile arse,
albastrul sat într-un inel de var.
Femeile ţărmului au obraz de mărgean
şi se vând pe stras şi suliman.

Vreau să rămân aci la Tuzla
lângă valsurile moarte-n casa albă
când pleacă şcolarii rahitici
şi-n plajă sângeră macul sălbatic
cheag tuşit în amiaza fragedă.

Seara bate semne din far
peste goarnele vagi de apă
când se întorc pescarii
cu stele pe mâini
şi trec vapoarele şi planetele.

din Ora fântânilor

Tuzla (I)

lui Marcel Iancu

Luna lăsa pagini de argint
şi vibrau buzele apelor
neînţelese cetiri.
Am dezlegat barca dintre stâncile de fier
am desfăcut pânzele palide.
Ţii minte - pescarul tocmit
ştia cântecele Dobrogei
asfinţiri în bezna de la cârmă
şi-l asculta marea când înceta.
Pe sidef patinam în respirări
- ce vânt moale aiura prin lume -
drumul sticlea mâna lui cu jucării de diamant
luna era oglindă uitată într-un palat
ne gândeam la cine încă nu ne-a mângăiat.
Pe ţărm cârciuma roşie danţa
şi-n fund dormeau bancurile de aur.

1930

Panoplii

Panoplii, confetti, marote şi cai
Suflet pavoazat de 10 mai,
Pălării înalte, muzici şi ecou,
Fastul se repetă, trece-un rege nou.

poem inedit

Vaier

Să nu găsesc în mine nici un strigăt
care strabate dincolo la tine,
să fie piatra, piatra şi tăcerea
o mare nemişcată de suspine,
să fie-adevarat că veşnicia
s-a şi statornicit între noi doi
iar deznădejdea-şi rupe melodia
ca vântul fugărit prin pomii goi,
că nu se află drumuri înapoi ?

Velut somnia

Ascult pământul, arborii, pietrele,
drumul arcuit în tăcere
printre avântul izvoarelor,
sub ţărmii fără paşi ai stelelor.

Ascult vântul, greierii, singurătatea
până-n de rouă porţile aurorii,
o umbră noaptea, ziua o fantomă
fără de-nţeles lunecând şi de urmă.

Da faţă veşnic între loc şi oră,
martor - al cui ? între ceilalţi şi nimeni,
ce nume port eu dincolo de mine,
ce frunte ridic în ochii lumii ?

Sunetul, raza, zbuciumul şi visul
sporesc vedenia de mine însumi
în privirea de apă a trecutului
cu treptele pe fund ale mormintelor.

Îmi trec pe chip degetele ca pe o mască,
întreb soarta ca orbii vidul,
greu tac pierderile şi amintirile, -
la creştetul lor fumegă cuvintele.

Zigzag

Cum s-a ales din ambru şi mărgean
fiinţa ta clamând pe-aceste praguri,
chemarea ta şi dorul tău de larguri
privite printr-un fermecat ochean.

Opreşte ora-n mâna ta suavă
şi visul în privirea ta de fum.
Trecutul ca o floare de otravă
mi-a cotropit aleile de scrum.

Celei venite

Să-mi fie mâinile tale ultimele
ce aştern inimii
zăpada liniştii dintâi
ca peste un mormânt nou de toamnă.

să fie ochii tăi soarele sumbru
al lumii somnului
spre care-mi învie sufletul.

să-mi fie glasul tău adierea
departatelor mări în care s-au stins clopotele
grele ale rugăciunilor.

să-mi fie pletele tale
salcia de seară
în care mai tremură
uitatele şoapte.

să-mi fie sufletul tău sărut
pe reci pleoape
şi lacrima ta
cugetul limpede
al clipei din urmă.

să fie iubirea târzie
valul care ne leagană
în veşnicie.

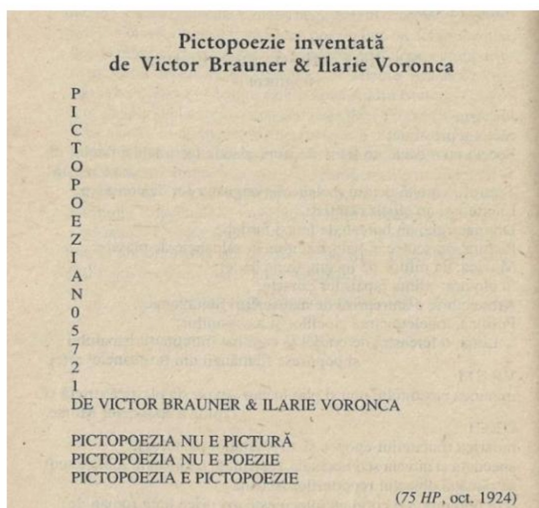
1925

Ceas rău

Din inima noastră deşertată
Ora s-a prelins a despărţirii.
Ca o perla bolnavă a zăcut pe fund
Setea, când n-a mai avut ce să mai soarbă.

Ora de doliu, veşnică, fără moarte,
A pândit în noi ca un vechi blestem.
Cu seva otrăvită a timpului
A suit în soarta iubirii
Şi toate cuvintele au înflorit amare,
Şi în toate privirile
Au tremurat presimţirile.

Cum se-nfrăţesc mâinile în acest adio,
Cum îşi citesc ochii acest bun rămas.
A cui e voinţa care ne dezbină
Când strigă-n noi sângele
După tot ce a fost?

Pictopoezie inventată
de Victor Brauner & Ilarie Voronca

PICTOPOEZIAN05721
DE VICTOR BRAUNER & ILARIE VORONCA

PICTOPOEZIA NU E PICTURĂ
PICTOPOEZIA NU E POEZIE
PICTOPOEZIA E PICTOPOEZIE

(*75 HP*, oct. 1924)

Gellu Naum

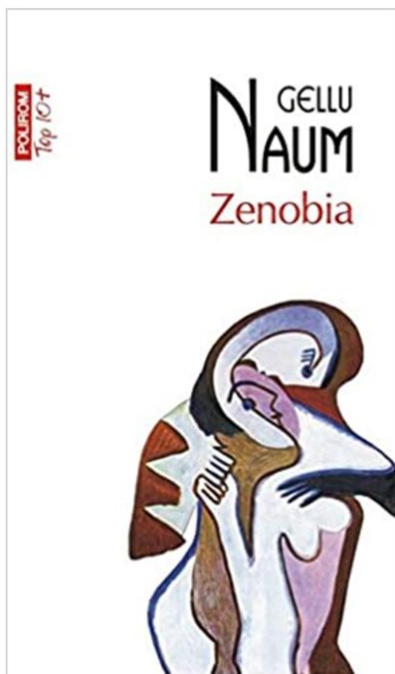

(n.1915, - d. 2001), București, România) a fost un eseist, poet, prozator și dramaturg român considerat cel mai important reprezentant român al curentului suprarealist european. S-a născut la 1 august 1915 în București; a fost fiul poetului Andrei Naum, căzut în luptele de la Mărășești și al soției acestuia, Maria Naum, născută Rosa Gluck. În 1926 intră la liceul "Dimitrie Cantemir" din București, unde începe să scrie versuri în urma unui pariu. Debutează cu două poezii publicate în revista Cuvântul. Între 1933 și 1937, Gellu Naum urmează cursurile Universității din București, studiind filosofia. La 27 decembrie 1935, studentul Naum din anul III a fost percheziționat și arestat pentru că a fost surprins scriind "parole cu caracter subversiv" pe zidurile caselor din străzile Dr. Sergiu, Dr. Felix și Bd. Cuza

La îndemnul prietenului său, pictorul Victor Brauner, Gellu pleacă în 1938 la Paris, unde își continuă studiile de filozofie la Sorbona, pregătind o teză de doctorat despre Pierre Abélard (teolog și filozof scolastic francez). La Paris ia contact cu grupul suprarealist francez animat de André Breton.

Întors în țară în 1939, va fi mobilizat și trimis pe frontul de Răsărit.

În 1941 se constituie grupul suprarealist român (alcătuit din Gellu Naum, Gherasim Luca, Dolfi Trost, Virgil Teodorescu și Paul Păun), a cărui activitate deosebit de intensă între anii 1945 și 1947 îl va face pe André Breton să afirme*: "Centrul lumii (suprarealiste) s-a mutat la București".*

Vă spun

Vă spun drept am văzut o găină moartă şi în poheme n-au ce căuta în nici un caz găinile moarte pentru că suntem şi regret domnule dar eu am altă părere despre pohem

şi vorbim ca şi cum am vorbi şi rostogolim şi ele se rostogolesc mulţumesc cu plăcere mi-ai făcut un serviciu ca şi cum ar putea să ne mai intereseze cea mai formidabilă exhibiţie de la Thales şi Hipocrat din Chios până în zilele noastre sau chiar şi mai încoace

şi Thales parcă nu-l ştiu eu sau chiar Hipocrat parcă nu-l ştiu eu vream să zâmbesc dacă aşa erau evenimentele şi ei îmi măsurau încă de pe atunci unghiul de deschidere al maxilarului din Milet sau vream să urlu dacă aşa erau evenimentele şi ei (plus ceilalţi) scoteau camertonul din urechea dreaptă sau din nara strâmbă sau din gura lor putrezită

şi eu n-aveam nimic comun cu ei ce pot avea comun cu nişte atemporali temporali sau cu un ipocrit ca Hipocrat pe un plan sau pe altul ei vin la tine şi zic gata să-ţi explic eu uite aşa şi aşa sau invers îţi dau adeverinţă te simţi inteligent chiar dacă eşti cretin

cunoşteam şi un fotograf al dracului te fotografia şi le zicea oamenilor uite ai ieşit în costum de cutare şi era ca un vrăjitor al dracului fiindcă mulţi se simţeau pe urmă

toată viaţa ca în poza lui şi nu ieşeau din ea nici în ruptul capului

şi sora mea mai mare Zoe-Olga Naum asculta la radio preţul produselor lactate şi scotea din ele o prognoză mai exactă decât a tuturor Institutelor Meteorologice şi te aştepta cu scăunelul la poartă noaptea exact când te întorceai din război după patru ani de absenţă disperată dar şi Thales şi Hipocrat şi ceilalţ ziceau că suferă de debilitate mintală

şi ea avea patruzeci şi nouă de ani şi legăna copiii vecinilor şi când îi spuneam te rog du-te de vezi dacă eu nu sunt cumva în odaia din faţă ea se ducea şi venea să-mi spună că nu sunt acolo ceea ce era cât se poate de adevărat fiindcă eu eram în curte şi o trimiteam doar aşa iar ceilalţi ziceau vezi ce minte are ca un copil de doi ani

şi odată am plâns patru ore în şir eram bărbat de treizeci şi opt de ani şi plângeam singur încuiat în odaia mea şi nu ştia nimeni plângeam ca orice bărbat matur fiindcă fusesem adânc jignit şi ţineam ceasul în mână şi când mi-am simţit sufletul şi carnea de iască (o iască jignită stoarsă uscată) am scris un pohem în care spuneam cu totul altceva dar care exprima exact sufletul şi carnea mea jignite

şi nu l-am citit nimănui ani de zile şi într-o bună zi l-am citit unui prieten pe care îl iubeam foarte mult şi i l-am citit cum l-aş fi îmbrăţişat fiindcă era şi el pohet şi el al

dracului m-a ascultat în tăcere apoi mi-a vorbit foarte elogios despre nişte alte poheme ale mele pe care spunea că le admiră şi le numea subtile şi le ştia pe de rost şi al dracului a vorbit apoi despre nu ştiu ce limite despre nu ştiu ce zone care ar trebui să rămână strict intime şi aşa mai departe

şi nu vorbea despre nevoia noastră firească de ocultizare avea argumente estetice de gentleman se speriase în zonele lui nu-i plăcea al dracului să i se vadă sufletul şi carnea jignite avea zone şi limite al dracului şi am discutat apoi liniştiţi despre alegoria peşterii sau mai ştiu eu despre ce şi eu l-am pocnit peste bot şi lui îi plăcea

orice îi plăcea (i-am constatat şi mai apoi disponibilitatea aceasta chircită) era convins al dracului că mutându-se dintr-o colivie comună în alta pe măsura aripilor lui de javră ciungă infamă şi indolentă înseamnă a te elibera

şi chiar vorbea frumos despre libertate şi despre dragoste şi-şi flutura cioturile şi eu îl pocneam na na na şi na şi mă gândeam să-l iau la goană ca să pot plânge iar ca un adevărat bărbat matur adânc jignit din nou până în cea mai infimă@@ părticică a sufletului şi a cărnii

dar toate astea s-au petrecut de mult ce să mai vorbim şi uite am stat liniştit pe baltă (eram acolo încă înainte de-a răsări soarele) şi acum am scris pohemul acesta bravo mie fiindcă mi s-au udat ciorapii ştii bascheţii au nişte găuri ca să intre apa şi bravo lor

Calul

Calul crescuse în grădina mea
iarna era mai greu
trebuia să-l feresc de rădăcinile duzilor
de atingerea îngheţată a soarelui
şi era frig printre mărăcinii uscaţi
noaptea crăpau ţevile de la porţi
şi coama lui foşnea ca trestiile uscate

primăvara apele noastre veneau tulburi
sânii se clătinau pe sub bluze
el era pur şi roşea ca un sfânt din icoane
ştii - îmi spunea - când stau nemişcat
când cresc nemişcat în grădina ta
sunt în jurul meu atâtea urme
atâtea poduri peste apele tulburi
ar trebui să-mi împrumuţi puşca pentru o noapte
vorbea despre galopul lui lăuntric
despre galopul lui împietrit

eu nu-i povesteam niciodată întâmplările mele cu barza
nocturnă
care dădea târcoale chemându-mă să dorm în oul ei

noi într-un fel simţeam complicitatea apelor
fertila ocrotire a nisipului
şi când călcam pe lut cu talpa goală

simţeam cât de aproape ne sunt fraţii umezi

roata fântânii scârţâia copiii veneau de la şcoală şi se opreau să ne
ceară apă sălcie
spuneau cuvinte feminine masculine şi neutre
neliniştiţi de sexul cuvintelor abstracte
şi se uitau la cal
dar în ochii lor era o înţelegere bătrână ca lumea
iar când îşi ştergeau gura cu palma zâmbeau prietenoşi

apoi creşteau daliile mari şi grele
ca nişte oglinzi de aramă
şi câte un copac obosit se culca în iarbă

(din volumul Athanor, aparut in 1968)

Pasărea oarbă

Pasărea oarbă zbura peste noi
striga în portavoce "zbor peste voi
sunt în extaz" şi îşi ducea o aripă la frunte
pasărea oarbă zbura mă lăsa singur
vedeam prin geam grădina paradisul în ceaţă
dincolo de prag vedeam dansul femeilor de porţelan
fragilitatea lor mă emoţiona profund
nimeni nu mai zbura peste noi totul
semăna cu o mănuşă neagră

apoi din umbră s-a ivit stăpâna mohorâtă a grădinii
abia ieşită din sălbăticie
ar fi putut să spargă dansul să nu rămână decât cioburi
era linişte iubita mea şoptea
“ar trebui să calci peste părul meu alb şi să te duci în
grădină
să izgoneşti sălbăticiunea"
în glasul ei auzeam cum începea cutremurul
varul pereţilor se crăpa clopoţeii sunau
soarele de trestii uscate se clătina pe tavane
pasărea oarbă se întorcea zbura grăbită pe sub poliţă
era de sticlă şi de ceară şi îşi ducea o aripă la frunte

intrasem în umbra portocalie a grădinii
vedeam cum iubita îşi trecea mâna prin părul ei alb
pasărea oarbă zbura peste mine cădea
era de sticlă şi de ceară cădea din cuib nu se spărgea

Jartiere Miraculoase & Frumoasele elastice

15. », 11.50 8.50

6. » 4.50

20. », 16. », 13.50 10.50

12.50

61553.

15. » 11.50 8.50

15. » 11.50

61557. El își făcuse rost de alte expli cații 11.50 6.90, 4.90 3.90

8. » 5.90

După o trecere prin straturi prin tr-o severă apăsare

6.90 4.90

poate mai jos sau mai în adâncime la capătul fiecărui ciclu 6.90

61559. un om mânca o plată

6.90 4.50 2.90

Tot ce spunea era adevărat cu unele mici exagerări

61563.

5.90 4.90

Apoi mânca pământ fără nici o jenă

4.90, 3.90 2.90

Se așeza pe o moviliță cu aripile încrucișate 6.50

Îmi adusese zece ouă Era un animal

4.90 3.90 4.90, 3.90 2.45

Lângă fotografia lui se afla o femeie de pe când era vie 4.90

3.90 2.90 2.45

61565. Adeseori creștea își săruta *pantofii* 3.90

Avea o serie de amintiri emoționante 3.90

Se înțelege că trăia din propria ei respirație 1.45

Avea monezi mici resturi de paie Își arunca galoșii *peste gard* 3.50 12.50

NOTA Aș fi stat lângă ea cu ochii în gol ca un câine într-o pădure de oase

Frumoasele elastice

53220 *bis*. Câțiva călători încercau să rezolve pe propria lor piele infecția altora

8.50 6.90

53310 *bis*. *Se sinu cideau* cu mult succes la han

9.50

53408 *bis* Acolo în contact cu aerul lichidele ruginesc Aceasta ne-ar putea solicita entuziasmul

37.75

ÎNCĂ O UȘĂ SPRE IZOLARE

53603. Și poate înăuntru e mai cald

7.25 4.50

53602. 13.75 7.90

Să intrăm repede 10. »

53600. Așa ne trebuie 12. »

E un cer ca o vânătă

53620.

4.90 3.25

53621.

11.75 6.50

53622. Incestul laptelui

14.75 8.25

53661. Atâtea lucruri ne mureau în gâtlej asasinate de cuvinte

12.50 14.25

53660. Deliberatul vaiet umbra Simulacrul lumi nei 5.50

Insulele fericiţilor

Era primăvară stăteam la fereastră ploua
mi-ar fi plăcut să mormăi câteva din frumoasele mele
poheme
atunci de nu se stie unde se ivea o tânără Hanska
ne așezam unul lângă altul ne lipeam de același perete
Era o liniște nefirească stăteam încremeniți așteptam
În orice caz cineva nevăzut ne pândea
Ceilalţi se uitau la televizor și noi ce limbă vorbeam

era primăvară plângeam cu hohote
când disperat când fericit niciodată la mijloc
pe sus vuiau vulturi şi Hanska aceea învelită într-o pânză
gălbuie se înecase de mult în apele Vistulei
dar se uita de acolo la mine cădea pe gânduri îmi trimitea
un bilet
“s-a zis cu noi” îmi scria

afară pe un cer intestinal-albastru nişte ceasornice
îşi învârteau cu viteză limbile poleite

Răspântia

Ce prăpădiţi eram doamne şi ce ne mai iubeam
ca niăte linguri de lemn nedesfăcute încă din trunchiul lor
comun
duceam mâncarea la gură unuia şi altuia ne dăruiam
seminţe de floarea soarelui într-un cornet făcut dintr-o

bucată de ziar
stăteam la o răspântie cu un fior pe noi
o singură fiinţă umplea tot cerul şi pământul
şoaptele ei erau tunete ne conţineau
ce prăpăditi eram în noi se afla un copil ne prefăceam că doarme
băiatul ăsta este mama mea spuneai
uită-te la cozorocul lui scrie pe el numele meu (l-a scris înainte de a mă naşte)
nu-i aşa că scrie numele meu oricare numele nostru de prăpădiţi
se preface că doarme e şi el conţinut dă-i câteva seminţe
trece prin noi şi creste crede că se continuă
şi ce ne mai iubim ne ţinem strâns ni se lipesc genele
pe când copilul ăsta doarme în descrierea lui
să nu vorbeşti aşa spuneam fiindcă prăpăditul ăsta sunt eu s-a spus şi la radio pe de altă parte
şi ce ne mai iubim ce ne conţinem în fiinţa aceea monstruoasă în vastitatea ei
uite îţi dau tot cornetul citeşte-mi ştirile
şi ce s-a mai îngălbenit hârtia ce s-au mai întunecat literele
doamne ce prăpădiţi suntem şi ce ne mai iubim

Până să mă dezleg

Pune-ţi cheia asta la gât şi joacă-te cu oropsitul de mine
întinde-mă pe zăpadă să găsesc argumente
sau dormi o noapte într-o vacă şi uită-te la lume prin
ochii ei de sfântă
s-a şi confecţionat maşinăria Dacă te hotărăşti să intri
(noi nu deoarece suntem bărbaţi) poţi adora
un neştiut într-o firidă
are pori pe obraji ne spune cuvinte asemănătoare
parcă ar fi o realitate Aşteaptă retragerea apelor
ştie mai multe decât medicul acela cărămiziu inversează
albinele
schema e simplă Se îneacă într-o impresie a lucrurilor
care oricum e alta
are misterul lui şi numărul care decide totul
dacă trece un stol de păsări alb-negre el le descrie
traiectoria
(până să mă dezleg s-a întâmplat ceva curios Omul acela
zicea că legile lumii sunt prea blânde
ai dat de el Panaite Stă pe şuvoaie S-a tras acolo
stă după trestii nu scoate o vorbă Ce treabă am eu cu el
mai bine fluier vine câinele şi ne vânăm)

Claude Sernet - portret de Victor Bauner

Cosma Mihail; Claude Sernet

(pseud. ale lui Ernest Spirt) (1902-1968, n. Târgu Ocna), poet, eseist român. Poet bilingv, Sernet este autorul unora dintre cele mai radicale manifeste avangardiste cu care se ilustrează în revistele Punct şi Integral. Pentru o vreme este corespondentul acesteia din urmă la Pavia, când publică şi un interviu luat lui Pirandello. Sub numele de Claude Sernet, traduce în franceză *Primele poeme* ale lui Tristan Tzara, la Paris. Prieten cu Marinetti, pe care îl şi comentează într-un articol-program: „futurismul a epuizat... dinamica psihică a eului". Sernet mai colaborează la 75 HP, Discontinuité (redactor-şef*), unu* şi *Cahiers du Sud*, scriind o poezie a imaginilor insolite, realizate printr-o poetică a obiectualităţii, cu un limbaj privat de orice manifestare estetică: „în amurg sau puls clipe se deschid drept-unghi/ fereşti identic cărţi râsul coup-papier cu figuri şi flori ca dinţi/ când se întorc si gratuit strigate urcând cum turişti în munţi căci trei tramvaie galbene asemeni un şcolar leneş/ o temă cu greşeli un oraş compun..." (Pavia). Un *Omagiu*, poem scris în franceză, publicat în *unu*, cuprinde citate intercalate - în notaţii jurnaliere - din Gérard de Nerval, Sf. Francisc de Assisi, Edgar Poe, Mallarmé şi Paul Eluard. „Integralismul" este ceea ce numeşte poetul: „spirit constructiv" şi "sforţare către desăvârşirea sintetică a existenţei".
Scrieri: Commémorations (1937)

Reportaj

Nessus centaurul de 125 H.P.
campionul uzinelor Fiat şi al curselor de la Epson
ex-directorul Companiei Internaţionale de trenuri
Electrice
a fost făcut knock-out după 7 round-uri
de către celebrul boxeur elin Herakles.

Laude

1

În umbră de mătasă verde, cu luna, - laude.
Stranii şi întunecate: umilită tremurare; - lebede limpede
sau crin de amurg în trecere: însingurare; - cetate moartă
sub căderi de stele (de la fereastra castelului, rotundă, au
picurat porumbei de albă îndoială): amintire în vreme.
Apoi, cu slavă tainică - în luminată pierdere, resfrângeri
de tăcere către adânc: amare înfloriri de mărgăritar.
De-acum, tristeţi de argint vor fi aproape - vântul, poate.
În negre şovăiri de toamnă, mâini veştede, ca frunze, vor
căuta pe strune o lină reîntoarcere.
Răsunet al uitării, departe e viaţa.
Clopote lăuntrice lunecă-n nelămurire; zidul vechi în
rugăciune, cu ţipete şi zboruri, mereu spre dărâmare; -
atâtea întâmplări ciudate.
Ca un rod sterp, ca o flacără prelungă.
Spre veşnicie te vei crede - departe e viaţa.
Cuvântul tău e noapte.

2

Rostit, cel din urmă cuvânt a fost o frunză: cădere sau
trecere, aproape de tăcere - lângă pământ.
În anul acela trist - cel mai uitat al unui veac întreg -
peste ţinuturile Domniţei da Gran, - departe peste
singurătatea ţinuturilor veştede, trecuse, tremurător
trecuse o pasăre pierdută, ca o nelinişte de fier.

- Păstrează-i amintirea neagră pentru toamna care va veni.

1924

Claude Sernet
de V. Brauner
1927

Binomul cu exponentul de argint din revista Punct, nr. 2

(c'est un conte a dormir debout que il y a trois jours me telegraphia de Venise et de Philibert Le Voyer seigneur de Lignerolles et de Bellefille ma nourrice nommee la Sultane aux seins de fine ouate). inventează prohibițiunea în nocturn cu ambalaj megaloman. scena reprezintă un om - linda dama en la cama. le binome est un bonhomme a quatorze abones 3, 7, 8, 11, c, M, x, f, ut, fa, mi bemol, Londres et 100 cartes de visites. o dar pieptănul matrimonială e complect tifos. îngerul mecanic plictisit în omnibus maniac de aceea domnul meu, mylord, senior, mein herr, monsieur, signore, bunăziua Doamnă! dispariția mâine - mâna dreaptă în suspensie. cette negation armee d'un perroquet: hic, ubi vir non est, ut sit adulterium. circ circular circular circulară în cicatrice circumscrisă etc. atunci ți-ai fost mamă cu un dinam. semnul de întrebare a fost mult mai mare la început. stinge steaua no. 8 din stalul al III-lea. eu mă elefant tu te elefanți el se elefante (nu el e fante). aplauze în contumacie sau costum național și tren mixt incognito. un tânăr belgian negru fuge răgușit: trapez la trap se accident. steamer în pantofi de lac ent haupt vers l'amerique con paraguanto. în gând tramvaie simultane. dansatori pe sârmă ghimpată imită gloanțe dum-dum. 1740 etaje la pătrat. trotuarul automat întrerupe: le crocodile mystique est telephone PUNCT

Barcelona - mai 1928

Priveliști pentru o domniță medievală. Blazon

Pădure smaraldină, pe care fremătase
Amurgul unui soare temut de hiacint,
Şi crini de-nsingurare sau limpede mătase
În glastre chinuite de-un glorios argint.

Castel cu ziduri moarte şi trudnice arcade,
Şi zare biruită de-un lăturalnic drum:
(- Priveşte-adânca noapte cum, fără margini, cade
Pe liniştea cu stele cucernice de scrum).

O stranie şi verde cunună de ferigă
Umbrind, pe culmi de aur, regatul fără nor,
Şi punte mohorâtă, în searbăda verigă;
Pe-un neted turn de stâncă; amarul Koh-I-noor.

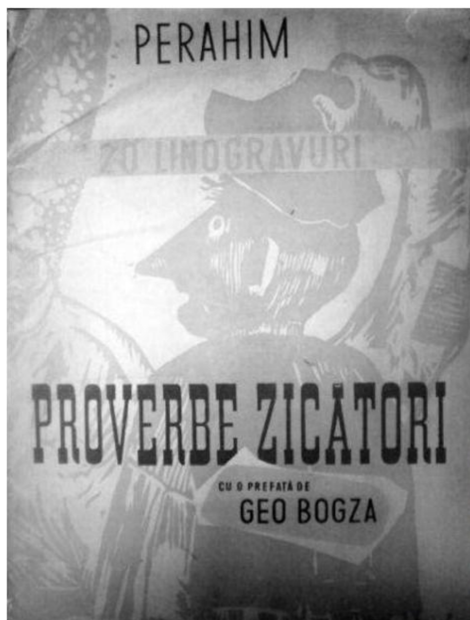
- Acolo, înserarea e cea din urmă ţară
Cu lebede cărunte şi lacuri de safir;
Căci vremuri de-ntuneric, spre tine, se-nălţară
Mărindu-ţi amintirea cu-n negru trandafir.

Poveşti nelămurite, prin gândul tău, gemură,
Înfiorând, albastru, un zbor necunoscut;
Resfrângeri potolite undi-vor sub armură,
Şi neguri vor descinde pe gârbovul meu scut

Încât, prin întomnarea cărărilor înguste

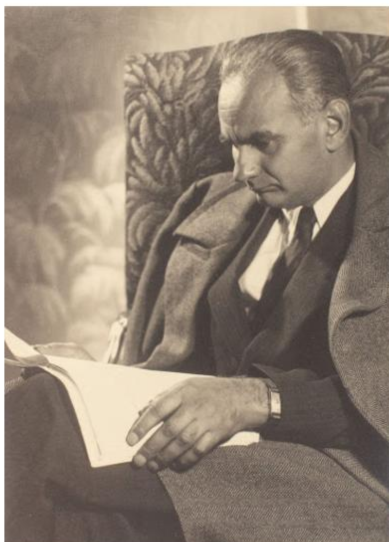
Când luna va descreşte pe-un vânăt orizon,
Spre calda cruciadă a zorilor înguste
Voi rătăci, fugarnic, eternul tău blazon.

din Ant. lit. române de avangardă (1969)

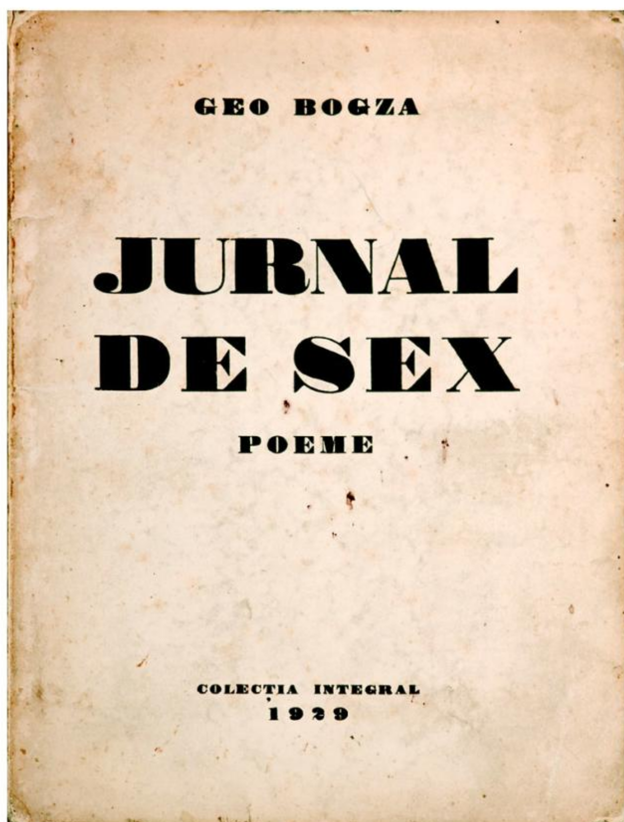
CUPRINSUL

Geo Bogza

Geo Bogza s-a născut la 6 februarie 1908, la Blejoi lângă Ploiești. A fost poet, reporter, creator al reportajului literar românesc, teoretician al avangardei, autor al câtorva din textele ei definitorii (Urmuz, Exasperarea creatoare , Reabilitarea visului), poet de mare întindere, de la „ciorchinul de negi” al Jurnalului la recea și solemna puritate a lui Orion , ziarist de curajoasă și consecventă atitudine democratică, patriotică, umanistă (Anii împotrivirii -1953, Pagini contemporane , Paznic de far), reporter al unor lumi, țări, priveliști, meridiane devenite componente ale unui univers particular, specific scriitorului, prozator al opulenței tâmpe (Înmormântări) și al plictisului exasperant provincial O sută șaptezeci și cinci de minute la Mizil), al destinului individual tragic, sub semnul dorinței de înavuțire (Cum a înnebunit regele petrolului), al

absurdului (Moartea lui Iacob Onisia), cântăreț, de amplitudine whitmaniană, al neamului din Carpați (Cartea Oltului). Autor al volumelor „Jurnal de sex” și „Poemul invectivă”, avangardistul Geo Bogza a fost închis de două ori pentru „pornografie“, fiind coleg de celulă la Văcărești cu celebrul criminal Berilă. Printre acuzatorii lui Bogza s-a numărat Nicolae Iorga.

Esseu

lui Ilarie Voronca

Ce frumos era la piatra neamţ
Aerul tare ca un poem de geo bogza
Şi munţii deranjaţi de ultima furtună
Ca mai demult pe crestele aspre ale carpaţilor
La trecătoarea de stânci colţuroase bratocea
Unde ciobanul întâlnit se masturba în aer liber
Şi câinii de la stână lingeau pe piatră sperma.

Era frumos ciobanul şi cât de feciorelnic
Acolo pe crestele aspre ale carpaţilor
Arăta felul pur în care el ştie să facă dragoste
Sămânţa, ca un scuipat, făcea pe stâncă: plici
Câinii ciobăneşti o înghiţeau cu lăcomie
Nu rămânea nici o murdărie.
Şi totul era atât de frumos şi pur.

Desene: Jules Perahim

UMBLĂ CU CAPU-N TRAISTĂ.

Tăcerea dezlănţuită

Motto: Adesea îmi încerc vocea şi ştiu o zi în care
gâtlejul lui îmi va răspunde cu sunete de lut.
Saşa Pană

Acum, îşi împlinea poetul gândul lui de tăcere universală
strânsese-n dinţi virtutea ruginei din gâtlejuri
ca pe o glandă o grefase în trupul zgomotoşilor
şi a doua zi oraşul se zvârcolea în panică
tăcerea îngrozitoare cu care îşi chinuise prietenii şi câinii
se întindea ca o pecingine în glasul vorbăreţilor
o femeie a vrut să râdă şi râsul i-a fost de vată
o placă de gramofon se învârtea mută sub acele
neputincioase
buzele se deschideau în gol şi nici o vorbă n-a mai putut fi
rostită
tăcerea creştea în case şi în gâtlejuri
lipsite de zgomot urechile se desprindeau veştede de pe
cap
pe străzi câinii le înşfăcau lacomi de prin şanţuri
înspăimântaţi oamenii izbeau în garduri şi în tinichele
cineva încerca spărgând geamul cu pumnii
dar nici un sunet n-a putut fi stors din materie
din cer hoiturile păsărilor curgeau sufocate de neputinţa
cântării
în gări trenurile se ciocneau ca nişte gângănii
dar oamenii înnebuniţi au vrut să audă cu orice preţ
o casă a fost azvârlită în aer jocul părea de păpădie
au prăvălit atunci turnul cel mare din mijlocul oraşului

şi turnul s-a năruit fărâmând piaţa şi casele
fără ca vreun scrâşnet să se işte între cărămizi
cu fiecare clipă setea de zgomot creştea mai chinuitoare
atunci, aproape de timpan oamenii şi-au slobozit
revorvere
şi au căzut palizi prin şanţuri fără să poată auzi
detunătura
înfuriate, cetăţile s-au dărâmat între ele cu obuze
un hohot de râs monstruos a izbucnit de la un capăt la
celălalt al pământului
dar tăcerea era halucinantă, imensă, sfâşietoare, aşa cum
o dorise poetul.

Note

** Poezia a fost semnată cu pseudonimul Andre Far.*
*** UNU, an. IV, nr. 34, martie 1931*
**** Avangarda Literară Românească; Editura Minerva; Bucureşti; 1983*
Antologie, studiu introductiv şi note biobibliografice de MARIN MINCU

ARE GURA ÎNCHISĂ.

SE SIMTE CU MUSCA PE CĂCIULĂ.

ARE GARD LA GURĂ.

Ilarie Voronca

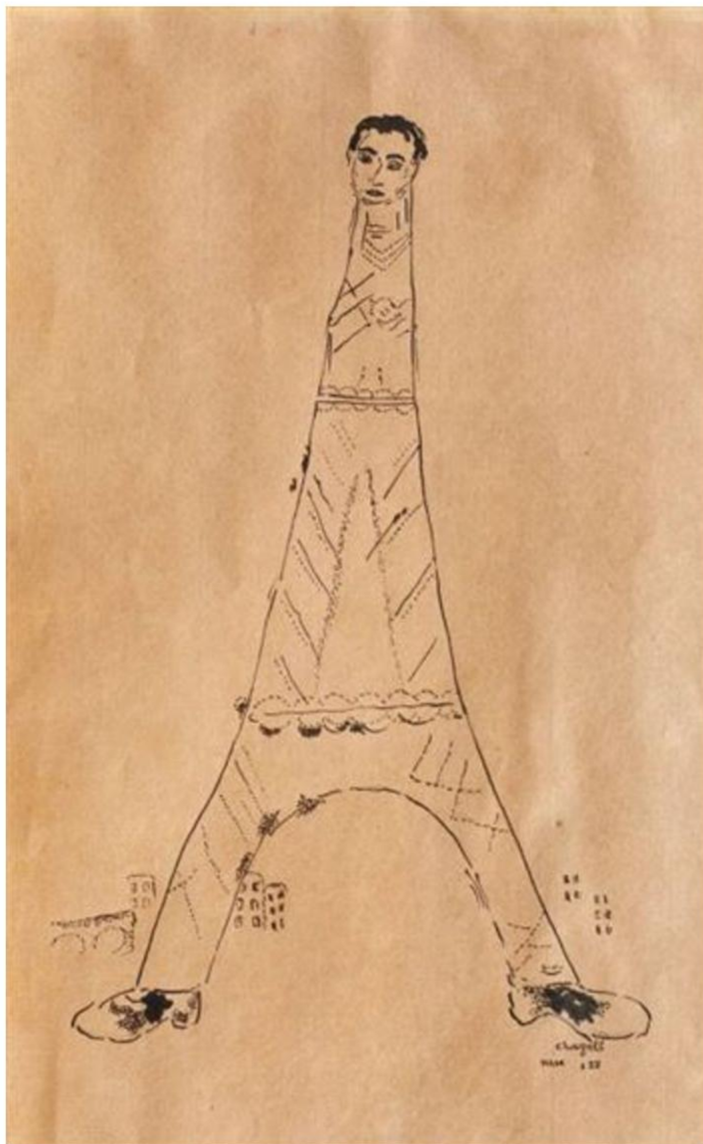
(Eduard Marcus, n. 1903, Brăila - d. 1946, Paris) a fost un poet evreu român de avangardă, promotorul revistelor 75 HP și Integral și al mișcării integraliste. Începuturile literare ale lui Ilarie Voronca sunt legate de activitatea cenaclului *Sburătorul*, condus de Eugen Lovinescu, și de revista acestuia *Sburătorul literar*, unde și debutează în 1922 cu versuri simboliste influențate de George Bacovia și de lirismul melodios și maladiv al lui Camil Baltazar.

Publică apoi poezii de aceeași factură în revistele Flacăra, Năzuința și Contimporanul, care vor constitui materia lirică a volumului de debut, din 1923, intitulat Restriști. Este o poezie de atmosferă, care transcrie tristețile și deznădejdea omului condamnat la existența cenușie a orașelor de provincie. Aproape nimic din tonalitatea și sistemul imagistic al acestor poezii, în afara tentației asociațiilor insolite, nu anunță viitoarea evoluție a poetului, caracterizată prin extrema receptivitate față de doctrinele avangardiste. Astfel, la numai un an de la apariția volumului de debut, Ilarie Voronca aderă la atitudinea pragmatic inovatoare cuprinsă în Manifestul

activist către tinerime al revistei *Contimporanul*, publică el însuşi în 1924, împreună cu Victor Brauner şi Stephan Roll, publicaţia de avangardă constructivistă 75 HP (din care apare un singur număr), colaborează la alte reviste similare precum Punct sau Integral. Ermetismul, expresia eliptică, selectarea vocabularului poetic din domeniul industrial şi tehnic probează orientarea poetului în această etapă.În 1927, apare la Paris poemul *Colomba*, cu două portrete de Robert Delaunay, care marchează o nouă tendinţă în scrisul lui Voronca. Poetul părăseşte constructivismul şi intră în sfera de influenţă a suprarealismului, mişcare concretizată prin onirismul imaginii. Ritmul publicării plachetelor de versuri este foarte susţinut şi el nu încetineşte nici după stabilirea poetului în Franţa, în 1933, de unde păstrează legături strânse cu viaţa literară din România. După această dată, creaţia sa aparţine spaţiului literar de adopţie: *L'Apprenti fantôme (1938), Beauté de ce monde (1940), Arbre (1942),* etc. Naturalizat francez în 1938, va participa la mişcarea de rezistenţă, ca scriitor şi luptător. În ianuarie 1946 face o vizită în ţară, unde este întâmpinat cu un entuziasm general. Se sinucide în acelaşi an, la 8 aprilie, în Paris, în timp ce lucra la un Manual al perfectei fericiri.

La zece ani de la moarte, prietenii francezi publică volumul Poèmes choisis, iar în 1964 şi 1965, tânărul grup de literaţi "Pont de l'épée" adună într-un volum poemele inedite ale lui Voronca. În 1972, la editura Minerva din Bucureşti apar, sub îngrijirea lui Saşa Pană, două volume de Poeme alese.

Marc Chagall portetul lui Voronca – Paris 1927

Cotnar

(de I. Voronca, din Plante și animale)

Luna, ce maşină de călcat norii, rufăria
mărilor, fruntea ta ca un salt prin
ierburi înalte, când anotimpul e servit în ceşti
cu vin
de Cotnar, şi apele se dezbracă precum armele vechi.

Vrei să întârzii ca plug în câmpurile cosite,
ceas mat în gări, cu despărţiri, cu întoarceri,
cum pădurea se rupe în chiot, în aramă,
şi cerul se schimbă ca plăcile de gramofon.

Tăcerea creşte cu buruieni în gând
uneori glas între carpeni prins
să oboseşti în peisagiul ca biceps destins
surâsul tău în vine ca sanie circulând.

Stăpâneşte-mă ca un haiduc în bălţi
cât elixir bântuie prin stea
răscoleşte-mi trupul contrabandist,
înfricoşat un gând nevămuit
încalcă-mi inima ca o frontieră

Aviograma (în loc de manifest)

din 75 H.P.

Hermetic somnul locomotivei peste balcoane ecuator
Pulsează anunț vast TREBUIE dinamic
serviciu maritim
Artistul nu imită artistul creează
Linia cuvântul culoarea pe care n-o găsești
în dicționar.
Vibrează diapazon secolul
Hipism ascensor dactilo-cinematograf
INVENTEAZÃ INVENTEAZÃ
Arta surpriza
Gramatica logica sentimentalismul ca
agățătoare de rufe
Pe frânghii cheamă împărăția afișelor luminoase
cherry-brandy vin trans-urban căi ferate cea
mai frumoasă poezie: fluctuația dolarului
Telegraful a țesut curcubee de sârmă
Iradiator declanșează stigmat a c d alfabet dentar
Stenografie astrală să vie
sângerarea cuvântului
metalic lepădarea formu-
lelor purgative și când
formulă va deveni ceea ce
facem ne vom lepăda și de
noi în aerul anesteziat
cablograme cântă diastola stelelor devalizat gândul

pianul mecanic servește cafeaua cu lapte elegant
O! recitările o! serbările de binefacere un permis de sinucidere
3 dinari trotuarul și-a plombat dinții în spirală
regim lactat manivelă în timpan
bulevard citește orient expres antracit autobuz embrion
miraj clorhidric imposibil realizat ce ochi mărunți
ca zahăr pisat incest cortegiu
abstract agenție de schimb transatlantic
veștile se
ciocnesc ca la biliard avioane
PARIS T S F LONDRA NEW-YORK BERLIN
coboară ca barometre arde colierul de faruri
Europa
are crampe înghite stâlpii comunali inutil
cât poți confortabil
infinitul în pantofi de casă anunță
bisexualitate atlet urmărește discursul reciproc gazetele se deschid
ca ferestre începe concertul secolului
ascensor sună interbancar jazz saltimbanc
claxon
FABEMOL
RE
FABEMOL
ÎN
PIJAMA
FOOTBALL
ILARIE VORONCA

Hidrofil

din revista 75 H.P. (1924)

Vântul e pătrat invers 50 LEI util gazometru
interstițial cheamă hornar pentru esofag
ein zwei pentru sept huit dieci
temperament scafandrier în portefeuille
sistem nervos apoteoză eu bumbac
omletă confecționează clorofilă castrat
acul de siguranță ușa s-a închis în
inima cu acetilen îmi e foame îmi
e întuneric îmi e dicționar telefonul
cu barbă cochilia desface sonerii
almanah strada

Invitaţie la bal

din Invitaţie la bal (1931)

I

Închis abur după amiaza în grilaj stea;
Înger trenul înaintează cu degetul pe buze,
Rupe serenadele maşinilor de scris,
Toate planetele au poposit în acest
Catalog de mașini agricole: Sena
Praştie între surâsuri.

Feldspath fruntea și prin pupile sonerii
Fulgeră,
Ce cale ferată arterele tale cu sânge și gări,
Un pas ca o cicatrice în argilă chemări,
De la brâu câmpul cu prepelițele în tolbă.

II

La câțiva pași liniștea s-a deschis coridor
După saltul lăcustelor în gând,
Ca bromura gestul tău îmi face bine uneori,
Văd prin pomi respiraţia ta electric luminând.

Drum, dinam bandajat excepţional.
Casele se îmbrățişează în visul de var,
Tinctură de iod acest amurg cu rădăcini și amnar,
Cât miresmele se împart ca afiş electoral.

Părul tău a spălat atât de chimic orele,
Știu pe dinafară vapoarele, ezitările,
Orașul viața ta, ca tabla înmulțirii,
Te port în mine ca un registru copier.

III

Sunt ochii tăi cu terenuri sportive,
Cu câmpuri și sonde de petrol,
Cu hipodromuri, cu hangare de avioane,
Ce tipografii, ochii tăi
Și pupilele tale, rotative imense,
Cum se desfășoară din privirile tale
Toată viața mea
Ca un jurnal cu ultimele știri.

IV

Și uite în șarpe pieptul ca o savană în flăcări,
Cu cai sălbateci și dezlănțuirea aerului cu vegetații
Tropicale, creierul lovește semne S.O.S.
Dezolat, dezolat,
Un țipăt ca o pasăre sau stilou,
În obraz vântul îți aruncă vitriol,
Ochiul tău fumegă precum un sat siberian.

V

De aici asculți ruga pietrelor cu zmeură și mușchi,

Înserează ape cu plute și, foarfece, glasul
Taie mireasma brazilor. Peisagiul ca un șal transilvănean,
În verdele acestui minut, să jucăm cu inimile biliard.

Te invit, agricultor al măduvei și nervilor mei,
Ară-mă, treieră-mă, plouă-mă,
Deschide-mi, supapă de siguranță, aorta,
Iată: noaptea intră în odaie cu toată stima

Cloroform

din Invitație la bal (1931)

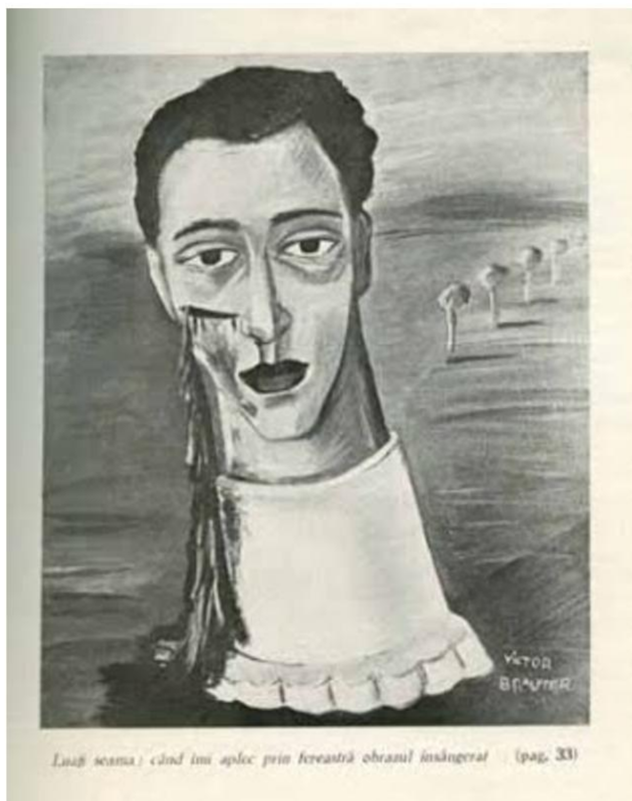
În suburbie cinematograf și bordel. Iată
Geometria orașului: logaritm stelar, vals
Pe fire electrice soneria Europei țipând fals,
Luntre și pasăre de azur, viziune descuiată.

Desigur, vreau să fiu lampagiul tău. Pe chei
Singur te voi aprinde ca un felinar în amurg
Streșini pentru licoarea cerului, eprubete, curg
Viscolul a întins sârme ghimpate, a lovit chei.

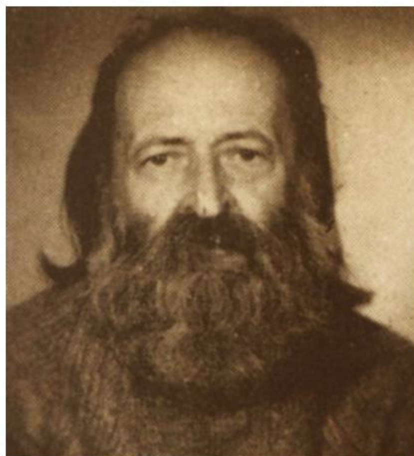
Gând încordat ca un mușchi în carnaval,
Stăruie, stăruie, coagulată lumina în cultură,
Cât de frumos câmpul cântă fără partitură
Între pânze cerul a făcut un salt mortal.

De sus vântul înşurubat. Clovnul: floare de făină vie,
Îţi spun, catalogul îngerilor lăuntric fard
Râsul se rupe în două ca un gard
Se-apropie noaptea: despletire albă, troică în nebunie.

Voronca – desen Victor Brauner

Leonid Dimov

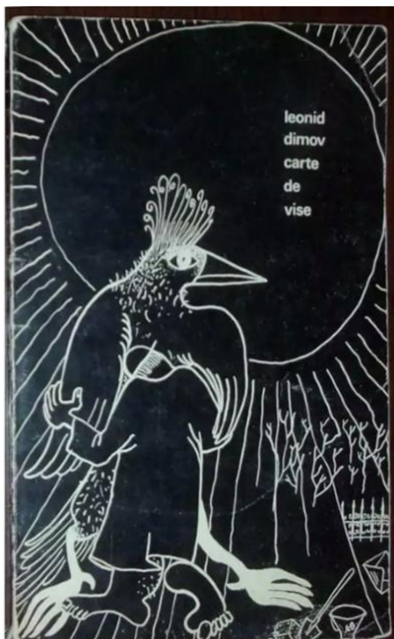

(născut 11 ianuarie 1926 , Ismail , Basarabia - decedat 5 decembrie 1987 , București) a fost un poet și traducător român, cu rădăcini evreiești, unul dintre precursorii Postmodernismului românesc, membru marcant al grupului onirist .

A fost fiul Nadejdei Dimov, fiică de învățător și nepoată de preot basarabean, și al lui Naum Mordcovici, fiul unui comerciant evreu. Numele Dimov îl ia în 1941, când, pentru a-l proteja de persecuția antisemită, Nadia îi intentează proces de paternitate lui Naum, proces în urma căruia Leonid e declarat fiu natural, modificându-i-se numele în certificatul de naștere. Rădăcinile evreiești, odată conștientizate, i-au pricinuit lui Dimov grele complexe de inferioritate, făcându-l în tinerețe să se identifice cu ideologia antisemită legionară. A absolvit Colegiul „Sfântul Sava” din București, 1944 , continuând cu studii (trei ani) la Facultatea de Filologie din București

facultate pe care a abandonat-o, însă. La fel a studiat 3 ani de zile biologia , fără a-și lua licența. A mai studiat în paralel, câte un an sau doi, dreptul, teologia și matematica.

A fost redactor al revistei România literară. În 1959 îl cunoaște pe Dumitru Țepeneag , alături de care va teoretiza onirismul estetic. Grupul oniric îi va include pe Emil Brumaru, Sorin Titel, Virgil Mazilescu, Daniel Turcea , Iulian Neacșu , Florin Gabrea , Vintilă Ivănceanu În 1971, după Tezele din iulie, presiunea cenzurii se resimte acut și grupul se destramă, unii dintre membri plecând în exil (Țepeneag, Gabrea, Ivănceanu), alții retrăgându-se din zona vizibilă a lumii culturale (Dimov, Mazilescu, Turcea, Titel).

Leonid Dimov - Vis cu bufon

În laptele dimineții aceste
Din orașul climateric cu însușiri alpestre
Au explodat ciudat prăjiturile din vitrină.
Zic ciudat, pentru că doar piereau într-un glob de lumină
De culoarea lor întunecată
Pentru prăjiturile de ciocolată,
Roz, cu scame de tăciuni
Pentru prăjiturile de căpşuni,
Verzui și galben un pic
Pentru prăjiturile cu fistic
Şi așa mai departe.
Eu mă gândeam, bineînțeles, la moarte
Când a intrat sunând din clopoței, pe rotile,
Bufonul unui rege mort cu zile,
Mort subit
Pe când plutea de plăcere printr-un veac văruit.
Dar să lăsăm gluma. Era
Bufonul nostru numai catifea
Și pe dinăuntru și pe dinafară,
Un vulpoi de cârpă cu coadă uşoară.
Se mişca degeaba, exista fără să fie,
Era - dacă vreți - o filosofie.
Toată lumea se făcea că nu-l ştie,
Că nu-l vede când se strâmba-n spate
Şi presăra boare tulbure pe lingurițele plate...
Am început atunci să mănânc în cascade
Cataifuri, baclavale, rulade,
Simțeam în juru-mi umede boturi,

Înghiţeam în neştire bezele, pişcoturi
Şi creşteam, mă umflam ca un aerostat
Cu bube dulci şi diabet zaharat,
Acolo în munţii limpezi în zarea zmeurie
La masa pătrată din cofetărie

Să fie iarnă

Cum roade visul firea cea aeve
Cu fiecare noapte mai adânc,
Mânând în turme zei, menandri, eve
Şi cavaleri cu lire la oblânc,

Cum se lipesc cu toţii de oglindă
Să treacă dincolo cât mai curând,
Cum creşte jalea-n tagma suferindă
A chipurilor în amurg plăpând,

Cum nasc apoi năluci în cavalcade
Gonind uşor spre porturi sidefii,
Spre specii calde, populând estrade
La circul interzis pentru cei vii.

Nu mă lăsa, de umeri mă cuprinde,
Şopteşte-mi vorbe clare, să-nţeleg,
Ori şuieră preziceri şi colinde
Să fie iarnă pentr-un ev întreg.

Din volumul Versuri, Editura 100+1 GRAMAR,
Bucureşti 2000

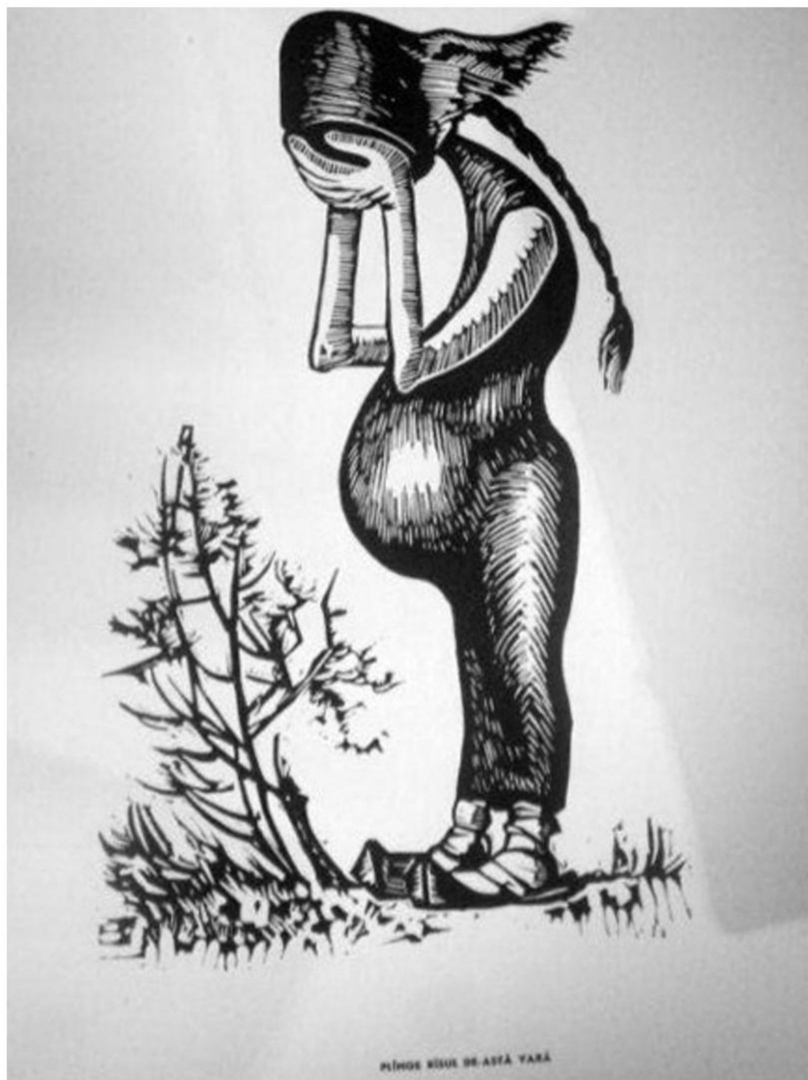
Nostalgică

Tăiaţi, departe, scânduri cu proaspete răşini
Să treacă după-amiaza prin dinţi de fierăstraie.
Atunci, ciorchini de coacăz, sub garduri, la vecini
Vor tremura din umbră că vrejul li se taie

Şi iar va-ntoarce poarta bineţe automate
Când vor intra strămoşii cu oase străvezii
Cum învăţăm, să vază, materiile toate
Zâmbind pe la ferestre, ca şi când ar fi vii,

Va fi cu ei şi unul atât de gri , de vechi,
Că lune răsucite la fiece mişcare,
Purtate, verzi, prin curte şi trase în perechi
Or să se-aşeze, strâmbe, prin pomi, în chip de floare

Desen de Jules Perahim

Vis cu levitaţie

M-au privit un străvechi scatiu,
Lupul galben, mielul zmeuriu,
Sticla de rachiu atât de roş,
Din icoană-n anteriu, un moş
Astăzi mai departe ca oricând
Şi s-au şters chelălăind în gând.
Mută-ţi gândul şi-l întoarce mut
Spintecat în cinci, suit pe scut
În triumf de abur stins la Roma,
Romul când îşi fumegă aroma.
Mi-a căzut în lacrimă o geană.
Simt o înmuiere de consoană,
Pântecul imens ca un balon
Sus, peste oraşe de carton
Colorat, mă poartă: în bocanci
Mestecând alviţă de doi franci.
Ce vă tot zgâiţi iloţi avizi
Vi se vor prăji-n tingiri guvizi,
Vin ultramarin vi se va da
Azi la prânz, lăsaţi-mă aşa
Să plutesc cu scrofule, cu oase,
Peste mese-n curte, peste case.

Dostoievskiană

Am văzut cum s-a înecat
O fetiţă mică, din greşeală.
Era toamnă. Cerul pudrat
Cu scamă tulbure şi glacială.
Ruginiseră ierburile pe mal,
Nici ţipenie în ţinut.
Atârnau cârpele vertical
Departe, pe şlepul neprevăzut.
Şi-un hohot de râs s-a auzit
De parc-ar fi fost ascuns cineva
Prin tufişurile de bronz coclit
Întinse dincolo de şosea.

Pescuit

Târg văruit, cu livezi în vâlcea,
Am plutit iarăşi deasupra ta.
Era dimineaţă. Spre cetăţui
Urca de pe şlepuri fum albăstrui,
Arinii adunau de lumină mată
Solzii Dunării iviţi dintr-odată.
Am cules tulipe prin curţi, şi vâzdoage,
Am privit cum dorm eleve-n iatace,
Cu pulpe plăpânde de chihlimbare,
Am intrat în cămări, în hambare,
Din pod în pod, din casă-n casă,

Până la ultima uşă rămasă ;
Eram, când i-am împins ivărul, gol,
Pe umeri cu undiţe şi prostovol.
Coborât-am râpa printre răzoare
La apa cu lintiţă zâmbitoare...
Acum adunăm într-o neagră bască
Mrene trandafirii care cască.

Descripţie

Pătrunde zgomotul pe străzi deşarte,
Întâiele tramvaie s-au urnit,
Fug suflete de gospodine moarte
S-aprinză-n zori maşina de gătit,
Ghirlande de aramă peste case
Şi sus, deasupra, tub de cauciuc:
Să iasă, al stăpânilor de oase
Iz acru ce metehnele produc.
Or, iată, dimineaţa hoţomană
Mânjeşte negricios şi rozaceu
Cu pete de grăsime şi tocană
Veşmântul verde al lui Dumnezeu.

Virgil Gheorghiu

(1908-1977)

Virgil Gheorghiu s-a născut la 22 martie în Roman. După studii muzicale la Conservatorul din București (1928 - 1930), își continuă studiul la Viena și la Schola Cantorum din Paris. Debutează în literatură în 1925 cu volumul de poezii Cântările răsăritului, prefaţat de Demostene Botez . Între 1926 și 1928 ia parte la mișcarea de avangardă din Iași și - împreună cu Aurel Zaremba - editează revistele suprarealiste Prospect și XX-literatură contimporană. Paralel cu cariera de muzicolog se desfășoară și cea de pianist, mai întâi în trioul Boniș (1932 - 1939) și, după război, la Filarmonica din București. Compune muzică vocal-simfonică și de cameră.

Plaja

(din vol. Curent continuu, 1968)

- Tu stai? - Nu mai stau.
- Şi eu plec!
Talazurile vorbesc şi se calcă.
Întinse ca după înec,
Dorm fete cu trup de rusalcă.

De-o suplă discreţie, soarele,
Palpează rotundul lor pântec.

Şi astăzi, ah! iar tranzistoarele
Sunt toate identice-n cântec...

Desen

(din vol. Marea vânătoare, 1935)

Toamnă cum sapi în frunze fiorduri
Şi chinui în crepuscule soarele pe ruguri.
Încoronorezi prin păduri zeii cu struguri
Când speenul şi lectura urcă peste borduri.

Să nu fiu ucis de mireasma scuturărilor
Te evoc prin neguri monomelod
Du-mă livezii promise ca-n exod
Ocolind mânerul uşii, osul plecărilor.

Oraş complect
(din vol. Febre, 1932)

Fug miriapozi de sânge sub abator din lunci,
Şi se închid pe ospicii zăbrele de neguri calmante;
Astrele veseliei răsar în restaurante,
Un halo de haşiş încoronează spelunci.

Se clatină-n port vapoarele bar
Lângă butelia de naufragii;
Decoraţii de comandor sărută fragii,
Lui Venus de Zanzibar.

Asasini cu roşii noduri
Pun elastic pe inimi accent;
Visând marea, pe sub poduri,
Sosesc înecaţii, fără accident.

***

(din ciclul postum Cartea Rondelurilor, cuprins în ediția Poezii, 1986)

A fost biplan de înălţime,
La pensie de astăzi iese;
Ajunse bar pentru mulţime
Umplut cu scaune şi mese.

Vibra sub paşi de stewardese
Şi-l dirijau piloţi cu prime;

A fost biplan de înălţime,
La pensie de astăzi iese.

Să se rotească-n raze dese
Ar vrea elicea, ca-n vechime.
De n-ar opri-o astăzi nime,
Ce planuri de voiaj ar ţese.

A fost biplan de înălţime.

Febre

(din vol. Febre, 1932)

Azi-noapte prin pălălai de crânguri poticnea
Vânat fugărit, inima.
Pe bălţi de friguri în urechi dansau sate negre,
Ca o săgeată-nfiptă patul tremurase.
Om ascuns la cuier,
Sări din oglindă-n odaie
Sunând linguriţe în pahare.
Cu dunga colţului de zid
Girafă mă întind
Să sug gheţarii plafonului,
Dar gura-i lob de euforb,
Şi luna stoarsă-n fereastră o sorb.
Pe tâmple, herghelii de Arizona lovesc;
În muşuroaie de câlcâie foiesc termitele sângelui.
Phaeton s-a prăbuşit sub plapumă,

Şi hăţurile arse pe gât s-au împletit.
Soseşte-mi iubită bună
În rochii de lămâi
La căpătâi,
Şi-n dimineaţa albă ca o gardiană,
Oprită de visul bolnavului tău,
Cu mâinile duios respirând abur de ceai,
Adu-mi tristă cuvânt de nimeni spus: "Ce ai?"

8-11-19 (fragment)
(din vol. 8-11-19, 1930)

(...)

Vârful sânilor scade ca sonerii de vile uitate
Nimeni nu ajunge stânca de vultur a suferinţei voastre
Rochii se încreţesc ca pânze în naufragii
Iar în bulboanele telurilor
Sunt torsuri cu scufundări de şalupe întoarse.
Albesc pletele somnului pe fruntea respiraţiei
Drapelele de hipermanganat în desfăşurarea
Pauzelor de victorii şi reverii de scapet;
Cum gem şefi de expediţii piepturi de prietene insulare
Dar pleoapa lor abia mişcată lagărul trezeşte
Încât o silabă aromată
Şi fructe gustoase mişună ca termitele.
Se-ntunecă metalul nobil în lăzi oceanice
Degetele palmierilor se umezesc pe buza morganelor
Caravana vede însă numai sânul din spinarea

dromaderului
Burdufe cu apă costând milionul de globule roşii
În seraiuri se oferă pentru ţipăt între bucle.

(...)

Poem

(din vol. Pădurea adormită, 1941)

Te aud cum vii ninsoare a mâinilor
Cu dimineţi furate în brăţări,
Izvor spre căutătorul fântânilor
Sunând ca mugurii în aşteptări.
În sicriu de umbre, cuminte
Plâns de polenul târziei eglantine,
Îmi tremurau pe buze cereştile cuvinte.
Păsările-n somn cădeau lângă mine.
Câtă pădure de basme stelare
Am despicat cu săgetări și nade,
Să te aflu răzleață în pierzare
Din pâlcul de amadryade...
Eram fiu crepuscular, întrebând
Tăcerile și duhuri de plante,
Prin zările celelalte
De-au văzut un abur de neguri trecând.
Numai risipiri de floare cu vermină.
Și un pas veșted vibrând în cadență.

De-ar fi fost un fald de lumină
Alunecând pe adolescență...
Desfă-n mijloc codrii mei de gând
Unde-i o prelungă împietrire;
Roua morții-n umblet sfărâmând.
Clatină-mă-ncet a mântuire.

Jazz

(din revista unu, I, nr. 8, decembrie 1928)

Alb creşte-n alcooluri un nenufăr de bec.
ni-s creştetele două pe o tipsie duse;
mâini cu fluiditate de balerine ruse
între butelii joacă melodic pe un rec
fumans
sărut vid
zâmbetele-n dans
difuze bile roze s-au ciocnit torid.

Asmut secret cu dulci oase de pui ud Luciferul;
sub mese calcă moale, sfrijit, în gen de câine.
am să-i ridic statuie din miezul rău de pâine
licoare de naranjas tu soarbe din ochi cerul
livid
Manio;
scrijilă rigid
gorilele estradei un pericard de banjo.

Stampă II

(din vol. Marea vânătoare, 1935)

Mamă,
Cum să laud şi să plâng tinereţea ta
Care a învăţat un oraş întreg să scrie şi să citească?

Paşii tăi osteneau
Scăldaţi ca pentru moarte de ploile toamnei,
Lângă bărcile de hârtie ale elevelor somnoroase.
Sub eşafodul tablei, ceasurile ţi se rostogoleau
Tăiate de sunetul recreaţiilor.
Cărei tristeţi a lăcrimat buretele pe fonduri negre
Când tu ştergeai cu mâna-nfrigurată o scădere?
Pe drumul alb al firelor de păr
Sunt parcă oile abecedarelor trecute,
Şi clasa ta rămâne vremurilor
Cu dimineţi de rugăciuni,
Un cor de îngeri fluturând cununa premiilor,
Deasupra unei sfinte.

Aproape

(din vol. Pădurea adormită, 1941)

Acum ni-s ochii afluenţi,
Şi-n golf de piepturi cresc mareele vieţii.
Aleargă seva bucuriei către culmi

Prin bezna tulpinelor noastre prăbuşite.
În linişte pândită, genunea gurii soarbe
Topite avalanşe de suflare.

Corolă vie şi însingurată,
Sub furtunile mele te strâng,
Şi te împrăştii pe landele de vis
Ca lentele şi călătoarele polenuri.
Neştiutul ne mână şi ne doare
Plute sfărmate de zăpoare;
Zaimf stelar ne ocroteşte rătăcirea
Când ne oprim pe un nisip de alintări.

Dăruită mie ca o prăpastie muntelui
Cu pietre prăvălite-n fund de rutul căprioarelor,
Târziu într-un sărut abia mi te iveşti
Precum transpare arborele-ntreg
În netezimea clară de răşină.

Noi legănaţi şi gemeni la-nceput,
Ne regăsim, dar nu ne recunoaştem,
Ca unduirea unei holde mistuite
De pietrele unite ale morilor.

Stanțe

(din vol. Febre, 1932)

Îmi pari astăzi avalanșă visată de soare
În șerpuirea venirii de lângă azur,
Să acoperi văile mele ca un peisaj impur,

Trecutul, o pădure necântătoare.

Mi-ești astăzi în busole arătată,
Port cu rada boltită-n tăceri,
Unde m-ar adormi-n legende corăbieri,
Și viața mi-ar sta-n ape dulci ancorată.

Tu-mi prefaci deșertul în transparența zărilor,
Polare neguri în fildeș de clavire,
Și reverși pe umilite cimitire,
Unita fosforescență a mărilor.

Elegie

(din vol. Tărâmul celălalt, 1938)

Să plângem patul de flăcări, rozele de culcare
Azi răsfoite cu pasiuni de ierbare.
O singură arşiţă unui poetic orgoliu;
Haitul stelelor ni se revarsă peste doliu.

De câteor mâini strânse voi nu aţi trecut,
În leagăn speriat şi mut,
Printre chemările spinilor
Ca veveriţi în orga pinilor.

Vino să-ngenunchem pe cer; împrăştiat de plecări,
Corul miresmelor de întâie dimineaţă,
Poate odată,

Ca o ploaie de fluturi, de înfiorări
Se va reîntoarce peste uitata viaţă.

Un vis îmi arată

(din vol. Curent continuu, 1938)

Un vis îmi arată pe unde-mi fug anii,
Pe unde-mi fug anii, că zilele scad.

Tâlhara pădure cu frunză rotundă
Îmi fură telurica vreme sub scoarţă,
O-ncheagă în cercuri, mi-o strânge de mijloc
Sub formă de soare-mpietrit şi adânc.

Închisă mi-e vârsta-n ovale surâsuri,
Prin miezu-n inele-arcuite ca bolta.

Când noaptea se-ntoarce cu semne tăcute
Spinările orelor încovoind,
S-adună în cercuri curburile vremii.

Puternice om tăietor, creşte-mi şesuri,
Născându-mi lumină de simple întinderi;
Ia-mi foşnetul plâns al poienilor toamna,
Despice toporul desişul în două,
Şi culcă-mi copacul menit să-i deşir
Din ghemul de cercuri a mea veşnicie.

Sonet

(din vol. Curent continuu, 1968)

Lucrară luni întregi calculatoare,
Şi neuronii vieţii înţelepte.
La stele, prin deschidere de trepte
S-ajungă cosmonava călătoare.

Examinând indicatoare drepte
Experţi aflau temperaturi de soare;
Vertiginoase ritmuri de motoare
Creşteau ca zborul lumii să n-aştepte.

Umanul vis ce în astral pătrunde
În căutarea lui neobosită,
Unei ecuaţii tainic corespunde.

Tot astfel şi iubirea-mi ne-mplinită
Cu aşteptarea-i nemărturisită
Doar într-un cântec sensul şi-l ascunde.

Poezii uitate/Stanţe

(din vol. Tărâmul celălalt, 1938)

I

Dacă zăpezile florilor ni s-or cerni vreodată
În amurguri de clape adâncite
Ca ochii defuncţi în orbite,
Vom recunoaște amintirea de amară sonată.

II

Când mâna ta e stinsul val pe ţărmul frunţii mele
Și ochii grei par golfuri pustii cu ape-nchise,
Sunt dăruit oceanului cu florele de vise,
Scafandru palid ce desprinde scoica dintre stele.

Apoi târziu, iluminat, ca-n fericire nouă
Când dintr-un murmur de vâltori, tremurător reviu,
Eu nu-ți aduc cântând marin, coraliul sângeriu,
Ci perle transparente în privirile-amândouă.

III

Cu gingășii de fecundare păsuiești floarea sensitivă
În vasul gravat otoman.
Trupurile, două ţări de sete
Îngenunchează lângă șipotul reîntoarcerii.
Tristeţea de om fără nimeni,
O-ngădui lângă tine, o stingi cu ochii.

Pe clavir plutesc pescărușii clapelor,
Oglinda ne-ngână buzele,
Alăturate caicuri în iarna eternă a luminii.
Privește,
Departe, perdelele sărace sunt papyrus
Pe care ne-am înscris viața dublă.
Neasemănată păgână
E ora liniștei
Și seara în tablouri sapă grote.
Suflarea ta să-mi fie briză,
Și brațele o spumă de voiaj.

IV

Când suflul tău nu mai dogoare
Pe câmpul boreal de coală
Ca-n scandinave brume, în țigare
Absența e o elfă goală.

În flori un spațiu clar îți cheamă
Pal inelar, arcușul viu,
Să-i recobori întâia gamă
Ascensiunea, eu, cum știu.

V

Pătrunde-vor, iubito, suflările de nord
Prin neauzita orgă a tristeților din mine,
Și vor flutura prin vremuri după tine
Jerbele suspinelor, un trecut acord.

VI

Dăruie-mi tu moartea amurgului văratec
La capătul cetății în care te-am iubit,
Unde părea o lebădă-n somn clavirul colbăit
Și patul misterelor crepuscul de jăratec.

Cu vestmânt albastru vâslind lumina
Drumuri fără umbre mi te vor aduce.
Atunci, din bolta ochilor de seară
Vor cădea parfumuri, pecețile sărutului,
Cerească sufocare,
Să te visez în eternitatea lutului.

Singurătate

(din vol. Marea vânătoare, 1935)

Cordoanele nopții tăiate de tren,
Și suie noiță pe unghie luna.
În adâncul oglinzii plânsul de liră:
Tu... Tu...
Tutun amar, planetă nelocuită.

Era-ntr-un ev un cruciat,
Și ochii Doamnei-Mediterană.
....
La lampă i-a scris, muind în rană

Cântec de nebun

(din vol. Febre, 1932)

Ce respectuos stau zidurile drepți
Cu regimentul galben de tapete;
Pe loc repaus, deci o prăbușire
Pe fruntea mea, un sacru epolete.

Sunt general sfrijit de mari campanii
Fotografia mea o poartă înecații,
Piciorul meu de capră e strategic
Pe lacuri de lumini și inspirații.

Încep o șarjă-n umbrele cu blană
Prin câmpul meu de Spanii fără briză,
Solemn să le jupoi în clar de noapte
Maestru în etolă de marchiză.

Rozi unghii Sire-n cosmicul exil,
Închipuind o grație de torță
Cu lenjeria albă ca o spaimă:
Cămăși de fericire ori de forță.

Horisem cu fantasme

(din vol. Ținută de seară, 1970)

Sub lămpi adânci când marea-și clipise infuzorii
Horisem cu fantasme în carturi iluzorii;

Magnolia şi frezii pandanus şi agave
Mi-a năbuşit visarea-n miroznele bolnave.

Erau fără iertare reîntoarcerile crude.
Ferestrele închise, când plânsul nu se-aude.
Subţire la mansardă, boema-nfometare
Îşi flutura ca prapuri lavaliera mare.

Prindeam imagini tulburi în a peniţei nadă.
Îmi sfărâmam piroga pe-a timpului cascadă;
Eresul peste pagini zbura pe îndelete
Şi se-ncâlcea-n cuvinte ca liliacu-n plete.

A ploilor nevroză, la tropice, la Brest,
Mă chinuia ca urma-n zăpezi pe Everest.
Pândeam pantere-n brusă, în scuturări spre ziuă.
Umana istovire în legănări la piuă.

Mi-am înşeuat toţi roibii să fiu în altă părţi.
Exotic şi zadarnic cu somnu-ntins pe hărţi,
Pe-atunci fugeam de crama cu vreascu-n foc rotund,
Iar setea-şi lua câmpii spre vin de han burgund.

Pluteau dureri ascunse pe blidul meu de taină
Că moartea şi săracii îmbracă aceaşi haină.
Stam gând în gând departe cu oamenii de-acasă.
Bătu ciclon de coase. Şi nu prin iarbă deasă...

Cum primăvara strânge la streaşini clarităţi
Trecutul fantomatic se sparse în bucăţi,

Și m-am desprins de umbra cortegiului în dans
Ca-n zorii din poemul macabru de Saint Saens...

Joc de vară

(din vol. Trezirea faunului, 1973)

Fiindcă și cubul din pahar
E o topită banchiză,
Din arșița de Kalahari a zulufului
Plec pe o briză
În aerostatele pufului.

Amiaza prin paie de raze
Răcoarea din lacuri o soarbe
Pe o lumină de topaze
Grădina schimbă umbre oarbe.

Dornice de somn și de-ntuneric
Statuile-obosit de-atâta limpezime
Închid pleoape spre-un zenit himeric
Și mâinile-și coboară când nu le vede nime.

Virgil Carianopol

Virgil Carianopol (1908, 1984) - poet român. După ce a urmat primii ani de şcoală la Caracal (1916-1922), s-a înscris la o şcoală militară de artificieri din Bucureşti (1924-1930). Între 1934 şi 1938 a audiat cursurile Facultății de Litere și Filosofie din Bucureşti. A lucrat ca salariat civil în diferite servicii ale armatei. Din 1956 până în 1963 a făcut închisoare politică la Aiud și Periprava. Virgil Carianopol a colaborat la revista "Viața literară", condusă de George Murnu, revistă la care colabora masiv și Radu Gyr. A fost afiliat la un moment dat grupului avangardist de la „unu", apoi s-a reprofilat după 1936 pe tradiționalism, iar versurile sale postbelice au fost fie etichetate oarecum „neoclasice". În plus, a mai fost afiliat și imagismului, fie el din descendența lui Ilarie Voronca

sau a lui Serghei Esenin. Astfel, opera sa include versuri avangardiste (Un ocean, o frunte în exil), lirică neo-clasică, tradiționalistă (Flori de spini, Elegii și elegii) și care exaltă sentimentul național (Ștergar Românesc), precum și memorialistică (Scriitori care au devenit amintiri).

Revolta din noiembrie

(din vol. Scrisori către plante, 1936)

Ce dacă fur?
Ce dacă sunt laş?
Ce dacă sparg soarele ca pe-un ou
Şi-i vărs gălbenuşul pe oraş?

Ce ştiu eu decât să plâng?
Ce dacă gura mea nebună
A muşcat carne din lună?

Anii mi i-am pierdut prin amintiri întunecoase,
Am jinduit toată viaţa după lucruri frumoase.
Am hoinărit cu sufletul încins în sfoară
Şi tinereţea mi-am măcinat-o ca o moară.
Din clasele pe care plângea igrasia
M-am înhăitat cu visul şi cu poezia.

Ce folos însă, că mi-am cântat tainele,
Eu căruia visul i-a furat hainele?
La ce mai sunt bun?

Ce speranţe, ce tristeţi am avut eu
Care am dat cu pietre în Dumnezeu?

Inima mea ca o văpaie
Luminează boii care fumează liniştea din paie.
Sângele meu ca o furtună
Clopoţeii stelelor îi sună.
Acum, nu mai plâng,
Gâtul trecutului nu-l mai strâng.

Arunc în urmă o gresie
Şi munţii îşi înalţă privirile;
Arunc în urmă un pieptene
Şi o pădure mă desparte de toate amintirile.

***

(din vol. Virgil Carianopol, 1933)

în fiecare seară
un corb trage la doamna Corceaghina
și aduce orașu în cioc
ca pe un sâmbur de cireașă.
în alte seri își uită locuința.
odată s-a oprit la curve
și a furat o curvă
și femeia cânta:
noi suntem gonite de lume
dar ce ne pasă de voi
la noi vin oamenii noștri
și noi îi târâm în noroi

ne îndrăgostim și de animale
căci femeile iubesc mult în savoia
doamnele vin cu câinii la noi
când vor să le facem nevoia
când câștigăm bani îi bem
că ne plac nopțile cu tutun
cine nu bea e un prost
cine nu vine la noi e nebun.
dansăm și eu plătesc lui Ruth
că știe să mă tragă bine când sunt răcită
și știe să mă bată.
în fiecare seară
un corb trage la doamna Corceaghina
și corbu e om
și omu sunt eu.

Nu voi uita

(din vol. Frunzişul toamnei mele, 1938)

1917... Toamna, pe malul Dunării, la Corabia,
Unde hotarul îşi îndoaie liniştit şi frumos sabia,
Tunurile începuseră să bubuie, casele parcă erau hârtii
Se clătinau şi cădeau, strivite ca nişte jucării.

Ziua era tristă. Chesoanele rătăceau în neştire,
Ne cutremuram de prezent, ca de cine ştie ce amintire.
Ana, fata cu părul blond ca secara,
Cu ochii din care nu pleca niciodată vara,
Aşezase un steag alb în poarta pe care o roseseră carii

Şi fugise de teamă în casă. Pe uliţe, curgeau gârlă bulgarii...

Toată noaptea, au căutat peste tot. Când au ajus la noi
Beţi de ţuică, plini până la gât de noroi
Şi au dat cu ochii de Ana, de mâinile ei ca zăpezile,
De ochii ei verzi prin care se plimbau primăvara livezile,
Au început să zbiere, să-i rupă hainele, s-o ciupă
Toată căldura din trupul de zăpadă, voind să i-o rupă.

Târziu, dinspre ziuă, au scos-o afară şi-au legat-o de pom,
Ochii lor roşii de pofte nu mai erau ochi de om...
Un bulgar ciolănos a pus arma la ochi şi a tras unde-s-a-ntâmplat
Apoi au încălecat pe cai şi-au plecat să cucerească lut pentru împărat.
Văd şi acum privirile Anei. Gura nu-i mai era gură
Pumnale i se făcuseră ochii de ură.
Ştiu, ea ne-a iertat, că n-am putut face altceva decât plânge,
Dar eu nu-i voi uita niciodată pieptul roşu de sânge.

Singur, singur

(din vol. Un ocean o frunte în exil, 1934)

Pornim. Nu este nici drum nici întoarcere
nimic în afară de noi acolo unde tu sau eu

ne vom agăța de piatra limpede
a unui chiot.
Furtuni trec pe lângă noi
în rochii largi
ele știu să danseze, știu să iubească.

Râuri asasinate așteaptă
râuri cu gaura adâncă
a lunei în gât
ne privesc ne cheamă

Apropie-te salută
sub pământuri alte planete
și sângele istovit
căzut cu fruntea pe braț.

Dar deodată sunt singur. Nu-i nimeni
să-mi scoată vorba din gură ca un căluș
În jur stăruiesc oameni noi abur foarte frumos
Singurătatea în auz ca o pasăre.

Întind mâinile și totul dispare.
Au fost vedenii?

Pornim pornim cu durerea noastră mărită
ca-n fața unei lupe

și iarăși nu era nimeni
nici corăbieri
nici vânturi

nici anotimpul ca un tunel plin încă
de fumul vacanţelor din 1933.

***

(din vol. virgil carianopol, 1933)

când imaginile stau dincolo de mine
ca soldaţii după metereze
şi când strigătul de brumă al cocorilor
despică inima toamnei
o melodiile îngrămădite în flaut
cum luau foc cântecele de atâta căldură
cum se îndoiau troiţele crescute în mie
cum se ascundeau visurile sub pernă.
cum se strigau altădată copiii de ţărână ai trecutului
cine va fi lampagiul de seară al somnului tău?
cum se va deşira verbul ca un schelet
cum se va lungi degetul până la singurătatea de izvor a
lunii?

vei mai fi vreodată
basmul tolănit ca un câine la picioarele copiilor?
sau te vei mai închipui
adolescentul din serile când iarna te juca pe genunchi?

Despre moartea mea

(din vol. Scară la cer, 1940)

O, n-o să mor, - sunt sigur - n-o să mor
Când haina asta de ţărână învechită,
M-o părăsi, voi lua o altă haină
Pe care-oi lepăda-o iarăşi obosită.

Mereu voi trece dintr-o viaţă-n alta, -
Ca dintr-o casă goală-n altă casă, -
De fiecare dată cu speranţa
Că una decât alta-i mai frumoasă.

O, nu vă bucuraţi că o să mor…
De plec de-aici mă nasc în altă ţară,
Pe răzvrătiţi nu-i lasă viaţa ca să plece,
Pe visători nu-i lasă visele să moară.

Cei care mor sunt ceia care-n viaţă
S-au mulţumit cu ce-au clădit şi-au spus,
Nemulţumiţii nu mor niciodată
Şi cel dintâi nemulţumit a fost Iisus.

Şi dacă totuşi v-o părea că mor
Când se va naşte-alt răzvrătit, sau alt ecou…
Să ştiţi: c-acela-s eu, nemulţumitul
Care-am venit să mă revolt din nou.

Felix Aderca

Născut ca Froim Zelig Adercu cunoscut și ca Froim Aderca; (n. 1891 ,d.1962) a fost un prozator, romancier, poet, dramaturg, estetician, eseist și critic literar român, de origine evreiască, considerat ca un reprezentant al modernismului literar în cadrul literaturii române. Ca membru al cercului Sburătorul și prieten apropiat al fondatorului său, Eugen Lovinescu, Aderca a promovat ideile inovației literare, cosmopolitismul și arta de dragul artei, reacționând împotriva dezvoltării curentelor tradiționaliste. Diversele sale lucrări de ficțiune, remarcate prin adaptarea tehnicilor expresioniste în narațiunile convenționale, variază de la romanele psihologice și biografice la scrierile fantastice și științifico-fantastice și aduc, de asemenea, o contribuție considerabilă la literatura erotică. Respingerea deschisă a

tradiției de către Aderca, socialismul și pacifismul său și explorarea de către el a unor subiecte controversate au condus la mai multe scandaluri, făcându-l o țintă principală a atacurilor presei de extrema dreaptă din perioada interbelică. În calitate de membru al comunității evreiești din România și de critic vocal al antisemitismului, scriitorul a fost persecutat de regimurile fasciste succesive înainte și în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. El și-a reluat apoi activitățile de scriitor și de promotor cultural, dar, după ce a eșuat în procesul de adaptarea completă a stilului său la cerințele stabilite de regimul comunist, a trăit ultimii săi ani de viață în obscuritate.

Aderca - desen

de Marcel Ianco

Geografie

(din ciclul Rime graţioase)

Trupeşă deşi copil
toată curbe îmbinate,
genele-nchid tremurate
pe desenul tău subtil.
Te-aş asemui, nebună
cum te văd, cu plinul glob
peste care cade zob
când de soare, când de lună.
Brâu bogat lucind ca pana
cu agate şi smaralde -
Malta, Cipru-n ape calde -
mijlocu-ţi, Mediterana.
Cârlionţii peste salbe
de la tâmple-n râs de soare
când se zbat par călătoare
gheţuri din fiorduri albe.
Iară şoldul, cum eşti scundă,
împlinitu-s-a precum
vasele-ocolesc în drum
coasta Africii, rotundă.
Şi picioruşele albe se scurg
ca râuri spre sudul sidefat
sub îmbinarea cărora se zbat
eternele timpuri ce curg.

In amore

(din ciclul Stihuri venerice)

De când te ştiu, Iubire!...
Eram doar un copil de ceară,
o-nflorată mlădiţă subţire -
un nor pe cer de seară.
De când te vream!... Deşi
din suflet
fâşii
mi-ai smuls -
deşi
gonitu-mi-ai fără răsuflet
al vinelor puls.
Ţii minte?
Te-aşteptam sub meri
să vii; te-aşteptam să-mi ceri
iubiri,
iar eu nătâng îţi dam gândiri
îţi dam dureri.
Acelaşi sunt, tot eu!
Nu râde că-s atât de mare şi de greu
că port pe umăr universuri,
că sunt ateu
şi că scriu versuri.
Cum te uitasem!...
Cum

mă rupse viaţa din mătasea
firelor ce împletiseşi
când sub mărul de la drum
inimii urziseşi
casa.
Te uitasem! Dintr-odată
mintea se urcă pe scara înţelegerii
şi roată
ochii şi-i făcu...
O! Cât mă duru!
De ce nu te-am avut atunci
să-mi arunci
în ochi un pumn de pulbere -
umanele munci
în beznă să se spulbere.
Să fi orbit.
De ce-am ghicit
că vilele pe culmi de munţi
cu ninse frunţi,
că imensele punţi
zvârlite pe-ntinderi de apă -
(probleme de-oţele
făcute să-ncapă
în fantastice schele)
c-armonica-nvârtire
a roţilor ce zdrumică atomul,
ce sfredelă pământ,
ce ţine omul
pe fire
de vânt

sunt picături de sânge, supte
de mizerie, ventuza
ce şi-a prins în inimi buza
să se-nfrupte,
sunt morţi
de foame, ce-au deschis
spre vis
ale cugetului porţi.
Cum n-am putut să smulg din căngi
demonicul ciclon de răzvrătiri!
L-aş fi dezlănţuit cu crăngi
din vârf de munte
să spulbere umanele duhniri
târâte de pământ -
să lunece pe imensitate
doar aripa de vânt -
o punte
pe eternitate.

Statueta de cretă

(din ciclul Reverii sculptate)

Culcată pe-o estradă
pumnii sub atentul chip
tu privești în zare -
poate la un țărm de mare
calda radă
de nisip.
Ești goală, toată. Un picior
ți l-a întins pe plajă.
Eu alături gânditor
țes c-un fir subtil o mreajă.
Cât ești de fragedă, statuia mea
de cretă!
Inima cu degetele-i străezi abea
pipăie această amforă cochetă
și de nea.
Linia ce curge de la umăr la picior
se alege, de mi-o caut,
visător,
dintr-un melc și-un ton de flaut.
Ții minte?
Nu e mult:
Acum o mie și ceva de ani.
Eram în Atica. Și sub platani
venisem să te-ascult.
Ne-am mai văzut apoi la Roma.

Un prieten (de femei)
m-a făcut să muşc aroma
şi gândirea-ţi sub un tei.
Vrei să grăim şi-acu?
O, nu...
De ce să rătăceşti prin vremi
idei să-nghemi?
Adevărul e un lac
peste care
se apleacă să se vadă fiecare
veac.
Forţă vie?
E aiurea.
E viaţa ce-şi goneşte printre secoli, ca vedenii
corpurile modelate, cum pădurea
îşi alungă peste câmpuri undele de mirodeniiŞ
Iat-o!
Linia ce curge
de la umăr la picior
şi se-alege, de mi-o caut
visător,
dintr-un melc şi-un ton de flaut.

Virgil Teodorescu

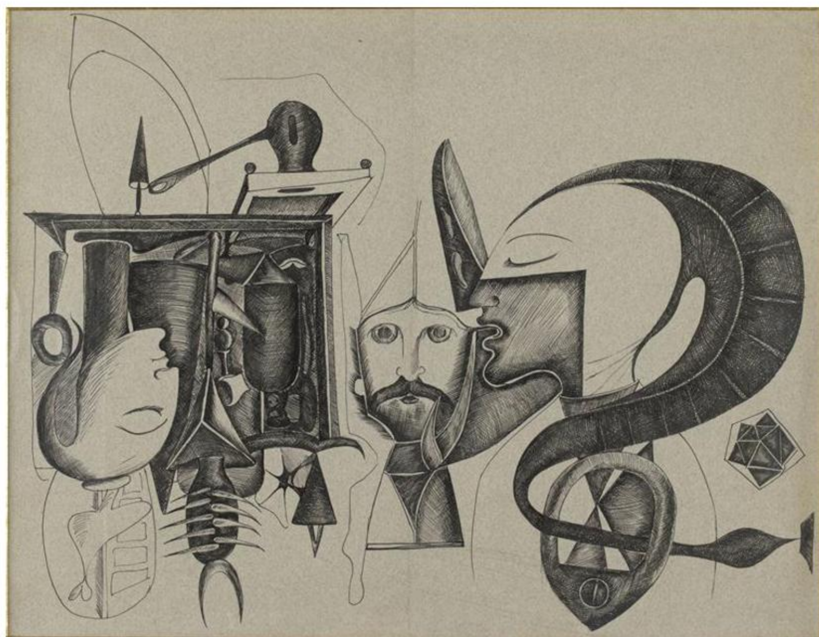

Virgil Teodorescu (1909 - 1987) a fost un poet, prozator, eseist și traducător român, reprezentant al mişcării literare de avangardă, parte a onirismului şi suprarealismului românesc, membru corespondent al Academiei Române. S-a înscris în 1928 la Facultatea de Litere și Filozofie din Bucureşti, pe care o termină în 1935. Debutul literar are loc în 1928 în paginile revistei *Bilete de papagal*, editată de Tudor Arghezi, sub numele de Virgil Rareş. În 1932 editează la Constanța revista de avangardă Liceu, împreună cu Taşcu Gheorghiu și Mircea Pavelescu, iar în anii '40 se alătură celui de-al doilea val suprarealist. Scrie poezii în limba română și în limba franceză, precum și într-un limbaj poetic inventat de el, numit "leopardă". Poezia din primele sale volume face dovada unui suprarealism destul de apropiat de contururile lui originare, lăsând să se întrevadă totodată

și influența lui Paul Éluard, din a cărui lirică a tradus după război. În anii 1950 a publicat poeme în stilul proletcultist, dar spre sfârșitul anilor 1960 revine timid la stilul suprarealist.

Până la moartea sa, continuă să scrie poeme ce rețin unele din caracteristicile suprarealismului, apropiindu-se în stil de autori precum Nichita Stănescu sau precum Leonid Dimov (care, alături de ceilalți oniriști, l-a recunoscut drept un model, dar acesta respinsese onirismul într-un articol. A fost președintele Uniunii Scriitorilor din România între 1974 și 1978.

Desen de V B

Plimbarea pe faleză

Am pus la sare corpul iubitei mele pentru a-l avea toată viaţa
şi după ce-am sărutat-o lung pe gură
am ieşit să mă plimb pe faleza răcoroasă.
Pe faleza răcoroasă se plimbau şi borţoşii mei părinţi
în hainele lor solide
şi de-o parte şi de alta a buzunarelor păzea câte un sălbatec jaguar.
Dar dinspre orizontul nemărginit
coborau spre buzunarele părinţilor mei
nenumărate şi fine scări de mătase
pe care vedeam scene stranii,
şi-n timp ce ele se petreceau
o luptă navală avea loc în larg,
mai departe rechinii ieşeau după pradă
târând în suprafaţă sânul impudic al mării.
Părinţii mei borţoşi şi calmi ca o clădire sub bătaia lunii,
mângâiau din când în când capetele jaguarilor puternici
şi se plimbau înduioşaţi amintindu-şi viaţa lor comună
(comunală) pe faleza răcoroasă.
Ca să evit întâlnirea cu ei,
care m-ar fi aruncat în cea mai dezordonată deznădejde,
am intrat în prima frizerie
şi astfel, fiind forţat în cel mai strict înţeles al acestui cuvânt,
mi-am tăiat veninosul meu păr
în care îmi ascundeam dragostea
sub inele dureroase şi reci,

strigătul depărtat: sunt aici, prin munţi când rătăceşti,
naufragiul şi respiraţia mării.
Dar pe scânduri şi pe mâinile frizerului,
acolo unde zăcea părul meu otrăvit,
am revăzut scenele stranii petrecute pe scările de mătase
care coborau în buzunarele părinţilor mei dinspre
orizontul nemărginit.

1932

Abraba

Abraba seamănă cu o vulpe de când o rangă l-a plesnit
peste bot
abraba varsă lacrimi în pahar şi seamănă perfect cu o
vulpe
însă poate semăna şi cu un ren şi cu o malacă
poate semăna şi cu o macara
abraba poate semăna cu orice
pentru suma de zece lei pe zi
abraba iubitul meu abraba ai putea fi şi un căpitan
cu obrajii tăi ca 2 felii de dovleac
expuse la simigerie
ai putea fi un căpitan vestit
conducând oasele spre golful persic.
abraba e alcoolic în ultimul grad
şi când bea îşi caută falca de jos
imobilă azi
sau mai bine zis lunecarea maxilarului inferior

dispărută în neagra veşnicie
abraba fii tu căpitanul cu sângele otrăvit
şi atunci toate vasele
pe negură sau vijelie
vor pluti lin spre marele golf persic
1933

Transparenţa câmpului magnetic

Dacă trec mai departe de tine mă întorc să-ţi privesc subţioara
Această pulbere tot timpul prezentă
Să-ţi privesc subţioara şi s-o beau dintr-o dată
Ca pe o sabie din panoplie
Rănit uşor otrăvit ameţit dacă trec mai departe de tine
Dacă trec mai departe de tine
Îţi arunc ochii între picioarele cailor
Îţi îngrop urechea sub poduri ca să cânte
Şi pentru un singur deget clădesc o sută de castele
Şi alte o sută de mii
În pădurile de baobabi ale imenşilor tăi ochi
Vânez păuni şi păsări lyră
În pădurile celor cinci continente
Celor douăsprezece continente te chem peste tot peste
Plantele carnivore când devorează imenşii păianjeni
Dacă trec mai departe de tine
Mă rătăcesc în tine
Ca într-un velur sălbatec

1937

Velur

Când tu revii se face în miezul zilei noapte
şi îmi aduc sobolii prin galerie lapte
ridichi de lună nouă şi ştevii de sobol
alimentarul bol
când tu revii sar blănile de nurci
pe patul meu de fier în care urci
ca o cascadă veche de parfum
vin călăreţii obosiţi de drum
începe casa liniştit să ardă
din beciul rece până la mansardă
cum arde rapiţa pe câmp în lanuri
1933

Noaptea meduzele îşi desfac voalurile

Aş vrea să deschidem dulapurile să curgă din ele răşina de brazi
Şi obrazul tău să curgă o dată pentru totdeauna
Să pot vorbi despre oamenii din Marte
Despre limbile de pământ intrate adânc în ocean
Sau despre amuletele făcute din trestii
Nimănui nu-i trece prin gând să deschidă dulapurile
Pentru ca toate libertăţile să ne fie permise
Şi obrazul tău să fie din nou o lăcustă
Din nou mănuşile să se lipească de carne
Absenţa ta să fie paharul neînceput

Vinele subţiri ale laptelui un drum singur
Pe care să poată merge alături trei cai sălbatici
Şi toate locurile secrete ale corpului tău
Săgeţi otrăvite mai bine

În numele tău plouă

Voi fi amantul tău cu lilieci pe moarte până la ora cinci până la şoldul tău
Pentru că numele tău începe cu roza vânturilor începe cu o cange în şira spinării
Pentru că oricum l-aş răsturna el geme încet
Ca un solz albastru ca un sac cu oase
Pentru că liliecii complotează în numele tău
Şi Regina Draga în numele tău îşi îmbracă fantoma
Pentru că în numele tău fluturele cap de mort iubeşte penumbra
În numele tău plouă când cerbii îşi încurcă coarnele
În numele tău prora navelor răsună dimineaţa
Şi pescarii aruncă căngi în spinarea rechinului
În numele tău surprinzător de limpede se cer ţigări şi hărţi de cristal
Şi ruginesc cuiele bătute înăuntru
Şi fantomele asasine îşi pregătesc pumnalele
Prin coridoarele lungi ale somnului

1939

Peisajul necunoscut

Mănuşa fură mâna spărgând în unghii frunze
Mănuşa mai atârnă ca o cenuşă caldă
În care arde carnea ca nişte gâturi de girafă
Eu te aştept cu mâinile pline de furnici
Pe care le voi arunca cu un gest impudic
Pentru a le putea găsi pe ţărmul mării când dragostea
E mai înaltă decât gâtul colorat al girafei
Tu eşti femeia în care se strâng de gât oamenii
Sau îşi trec prin umeri cuţite lungi de sticlă
Sau vorbesc despre violenţele inaccesibile ale panterei
Tu eşti femeia în care se deschide visul
Ca o enormă plantă de apă
În care oasele lustruite sunt ace de cusut
Blănurile oceanelor pentru totdeauna

Norii gâtului

Sub ochii polipului
întovărăşind tremele regretelor
pe câmpurile haotice de sare
trec păsări mai mari decât nopţile
trec saci vii care-ţi acoperă şoldul
ca o armată înfrântă şi fugărită spre mare
şi Tu mai tăcută decât fildeşul
întinzi mâinile
de mâinile tale atârnă promisiunile morţii

şi ele pătrund în ochii mei ca într-o plasă de fluturi
Tu te culci te înveleşti în mantaua uşilor adormite
te culci peste stiletele calme ale paşilor mei
teribilii mei paşi înfloritor răvăşiţi
bătrâne falduri de piatră
înecate în ierburi

Zilele îşi devorează amiaza
zilele ne schimbă între ele ca pe un spasm de var
zilele trec prin noapte ca un imens cal acefal tîrîndu-şi
stăpînul
zilele şi nopţile ne schimbă uşor sentinţele vocii
mai greu decât tăcerile din vastele săli
decât fastidioasele ramuri întunecate
crescut în jurul plăgilor în care mereu te scufunzi
purtate pe frunţi în loc de bureţi sfâşiaţi
în locul cifrelor fatidice împânzind scările de călărie
uimitor de limpezi pe aceste dureroase faleze
odată cu arborii intrând în busturile sparte
şi odată cu marea compasiune a pietonilor
pentru vechiculele repezi

Zilele îşi împrumută inelul de opal
mai tăcute decât păsările din armoare
decât dantelele înconjurate de călăreţi
visând cu ochii deschişi profilul iubirii
filigrana pădurilor sub întâia zăpadă
prin sânul tău de fun drumul trăsurilor
care dispar cu noi în paloarea pianelor
pe aceste câmpii haotice de sare

unde cadavrele câinilor sunt pline de şopârle
şi fluierul enorm pluteşte deasupra buzelor noastre
dar niciodată iubita mea nu auzim
melodiile îmblânzitorului
Nu auzim niciodată căruţele tăiate în marmură roşie
strivind lampioanele atente
niciodată când auzi melodii nu întreb

Nu întreba Nu întreba Nu întreba
Nu întreba oricare dintre ele e pulpa ta ca osul aripei
e pulpa ta cea mai mortuară
e firul de salivă cu care înveleşti obiectele
la miezul nopţii
ultimul supravieţuitor
purtat de vânt peste case
ultimul corsar ruginindu-şi halebarda
castana cînd îşi dezbracă limfa
ultima gheară rănită care mai rupe o singură dată
înainte de a se retrage
neîntreruptul nostru sărut
otrăvit pe o mare distanţă
nopţile fluviului în care cade
planta cu gâtul de fildeş
deasupra unghiilor noastre sălbatice
care ne întrerup ne apropie şi ne despart
aşa cum în somn flăcările ne cuprind îngrozitor de repede
îngrozitor de repede întindem mâinile implorând
pentru scurt timp străbat aerul orhidee bolnave
femeile ies ca nişte trestii
din statuile ude

împodobind misiunea franceză
cu părul lor şovăitor susţinut de pahare
celor din urmă le înmoaie piciorul în sânge
celor dintâi le oferă scheletul gotic al catedralei
penultimul pluteşte la geamul trenurilor în goană
aruncându-şi umbra majestuoasă
ca o dansatoare închisă în colivii
ca un buchet sufocant

Mult mai târziu
când apele fug înnebunite pe nesfârşitele şesuri
se deschid
ca o inexorabilă pasăre de diamant
aceste mâini care nu-mi aparţin
pentru că au putrezit în părul tău
aceste carnagii care nu-mi aparţin
pentru că sunt oglinzile dragostei
ale dragostei da ale dragostei

Acest liliac orbitor care ne mănâncă genunchii
semnul convenţional din vertebrele noastre
un semn de nobleţe
canalul subteran unde marele lac se va strânge
ca un păianjen ameţit
un spion pe care îl salvăm înainte ca apele să ne sugrume
Dar dacă ne dăruim braţele cascadelor
dacă putem suporta braţele
buteliilor de Leyda
instrumentelor chirurgicale

alfabetului morse
surorilor siameze
în timp ce una doarme îşi continuă visul în cea care se piaptănă
lupilor dacă le dăruim tendoanele noastre de feldspat
pentru ca întunericul să-i recunoască
şi dacă oprim jumătatea lichidă din noi
pentru hiene şi pentru dragoste
mereu înşelaţi de sania care se aude departe în cărnuri
de plimbarea în piei calde sub lună
pe marea îngheţată într-o maree prelungă
înşelaţi mereu de omul cu ochiul plesnit
într-o continuă abluţiune
cu creierul de vânt
într-o continuă abluţiune
plimbându-şi pe sub arbori
exasperanta lui frumuseţe
El te poate ucide oricând rupând o cheie
te poate schimba în nisip
în platină fumurie
în catifea în rădăcini polare
mersul lui pe marginea orbitei
e o frânghie de ceaţă pe care ne-o aruncă din când în când
ca să cădem precedaţi de cataracte
pentru că niciodată nu ştim
pericolul extrem care ne înconjoară

Dar tu îmbracă aceste bucăţi de cărbune aprins
toaleta eternului somn
şi pleacă întovărăşită de cormorani şi de voaluri

pleacă pe câmpiile haotice de sare
şi nu te opri decât atunci
când vei întâlni straniile stânci ale mării
decât atunci când vei întâlni al treilea sinucigaş
cu inima mâncată de şoareci
cu părul smuls de unghiile sumbre
cu gura plină de lăstuni aprinşi
Nu te opri nici atunci
Pentru că mai departe te aşteaptă buldogul flămând
cu nările translucide
Nu te opri cînd întâlneşti dimineţile
catedrale şi lăzi cu dinamită la marginea mării
pentru că sub valuri sunt castelele în care locuieşti
sub valuri sunt rechinii taciturni
şi branhiile lor se clatină
ca buzele amanţilor îndepărtaţi
ei ţi-au pregătit de mult patul de broaşte
pe care va trebui să adormi
ţi-au pregătit să visezi rassa rechinilor princiari
adoratori ai vegetalelor
rassa rechinilor care îşi păstrează solzii în casete prea vechi
ca pe bijuteriile de familie
în amintirea crimelor din larg

Nu te opri nici atunci
Mai departe sunt degetele tale tremurătoare
care vor creşte mult timp deasupra apelor
ca un polip
sunt uşile tatuate în negru şi mov

care duc în golurile de aer
blestemul din dinţii funeşti ai şerpilor
în care cad sâmburii livezilor
Sau scândurile peste care plouă atât de fraged

Aleargă aleargă sub norul pleoapei tale
şi ascunde în fructe oasele tale strălucitoare
ca într-un coral părăsit
scoicile îngropate sub lespezi
pe care le simţi cum se mişcă încet
aşa cum atingi obrazul iubitei
sau cum dintr-o dată se revarsă
ca o panteră muşcată de crocodil
dorinţa absolută şi totodată mortală
cum aş dori să-ţi arunci gâtul tău de lup înapoi
pentru că nu vreau să întâlnesc în drumul meu poduri
cum aş dori să nu ştergi urmele de sânge
pe care le întinzi peste tot ca primele cuneiforme
cum aş dori să-mi arunci prin fereastră
culoarea pulpelor
sandalele să mi le legi la ochi
ca pe un şobolan alb
paralizia orbitei
pentru că recunoaşte cu prisosinţă acelaşi ţesut cristalin*
acelaşi obiect împrăştiindu-şi în umbră teroarea
determinată
spaima celor 99 de savanţi care ne-au imobilizat pupila
Teroarea oamenilor îţi va procura bani de drum
pe aceste câmpii haotice de sare
o nu mă chema atât de sfâşietor

iubita mea pe care sânii cresc ca o furtună
mai departe sunt fosforescentele cadavre plutitoare
eşti tu mai departe o corabie pietrificată
sunt decapitaţi îndrăgostiţi de frunţile lor
spinările plăpânde ale sondelor care se îneacă într-o
erupţie de palme
sunt paşii mei călcând nevăzuţi peste cuţite
mâinile tale de care spânzură
nupţialul linţoliu
1943 *Desen de Paul Paun*

Desen de Gherasim Luca

INFRA-NOIR

EXPOSITION

GHERASIM LUCA PAUL PAUN TROST

L'INFRA~NOIR

PRÉLIMINAIRES À UNE INTERVENTION
SUR-THAUMATURGIQUE
DANS LA CONQUÊTE DU DÉSIRABLE

S

SURRÉALISME

Infra-negru.

Preliminar la o intervenţie supra-taumaturgică (*) în cucerirea dorinţei de Gellu Naum, Ghérasim Luca, Paul Păun, Virgil Teodorescu, Dolfi Trost

"Infra-Noir. Preliminar pentru o intervenţie supra-taumaturgică în cucerirea dorinţei" este unul dintre cele mai importante manifestări publicate de grupul suprarealist român. Doar Gherasim Luca, Paul Păun şi Dolfi Trost sunt creditaţi pe prima pagină, în timp ce Gellu Naum şi Virgil Teodorescu sunt menţionaţi spre final. Există 45 de expresii subliniate în text, creditate lui Luca, Păun şi Trost. Manifestul este datat 29 septembrie-18 octombrie 1946. O traducere în limba română a manifestului a fost realizată de **Dan Stanciu** şi publicată într-o carte din 1996 de Gellu Naum, „Întrebătorul".

Acest manifest este o piesă de poezie în proză care este un rar experiment în suprarealism. Are un stil supraîncărcat luxuriant, de tip baroc, ca majoritatea scrierilor grupului suprarealist român, un stil care probabil nu este foarte diferit de stilul manifestelor lui Bret. Finalul sună puţin diferit şi pune sub semnul întrebării „cuştile cu două feţe ale lumii", spunând că „poezia, dragostea, revoluţia sunt una şi aceeaşi". După ce încheiem citirea, s-ar putea să avem sentimentul de regret că mişcarea nu a durat mai mult. (De fapt, membrii grupului au continuat să comunice prin poştă timp de câţiva ani, dar nu au mai putut lansa cărţi şi expoziţii). YZ

___

(*) făcătoare de vrăji NR

EXPOZIŢIE

GHERASIM LUCA - PAUL PĂUN
DOLFI TROST

INFRA-NEGRUL

PRELIMINARII LA O INTERVENŢIE SUPRA-TAUMATURGICĂ ÎN CUCERIREA DEZIRABILULUI

S

COLECŢIA SUPRAREALISTĂ

*CATALOG
GHERASIM LUCA (1-15), PAUL PĂUN (16-30), TROST (31- 45)

Gândirea exprimată în filamentele tari *ale tăcerii şi convulsiei* (1) o ia înaintea rădăcinii imposibile, i-o ia înainte şi o urmează cu ajutorul unei maşini pentru ridicat tone de priviri şi tot *fluidul dintre plante* (2).

Se deschide o uşă, o uşă drapată într-o rochie cu spatele descoperit, blasfematorie şi flagelantă, care exprimă protestul total al câtorva inimi cufundate într-o mare de fum şi silite, de această respiraţie în funingine, să calce toate imperiile unde pătrunde demonstraţia lor, triungiulară, fastuoasă şi metalică deopotrivă, ridicând geamurile rare şi disparate ale unei peninsule necunoscute vreodată, fugind împrejurul exordiului.

Ideea neagră a revoluţiei (3), pe care zidul n-o evocă şi chiar zidul, dispersat, aderă, înainte de-a se fi format, la distanţă de un metru de *albul osului* (4), la o lungime de undă de *spuma gestului* (5).

Ridicăm un pahar pentru a provoca *zborul consistenţei sale* (6), punem pe masă o foaie de hârtie pentru *a găuri rezistenţele* (7).

Acolo unde încep şi sfârşesc posibilităţile oricărei forţe materiale pentru a sugera *alături de mătase abisul* (8) care o atrage până la limita extensibilităţii sale, aruncându-i în aer monstruosul păr, *provocarea ca unică eroziune* (9) refuză să se ascundă în fibrele regretului.

Avem astfel un mic instrument de tortură în faţa noastră.

Umbra evitată apropie corpul şi caută cu o febrilitate greu explicabilă modalitatea de a putea identifica oricând lampa acestor fibre, fără a risca să împrăştie prin oraş oroarea pestilenţei sale neobişnuite, cu toate că ea pare să constituie condiţia necesară a acestui exerciţiu, comun speciilor ce încearcă să sfărâme *singurătatea, secretul* (10), înfăşurate parcă într-un semn de adio, himera aceasta emoţionantă pe care o uitasem, din cauza *curiozităţii dezlănţuite de iubire* (11).

În acelaşi timp, *umbra teoretică a limbii* (12).

Acolo unde deschizătura datorată ultimului nu îşi afirmă necesitatea, începe avalanşa negaţiei: o risipă nebună de da şi de nu, o suită de spectre *perfect verosimile* (13), cu degete repezi, vehicule ale unei rulete mai violentă decât cadranul cicatrizat pe care *mersul său letargic* (14) îl conţine.

Gestul care imită vocea, *mai bine ca soluţia* (15) cu pauze a necesarului, loveşte aerul cu puterea ceaiului absorbit de insectă.

Scuturând încet *scaunul seducător* (16), feţele noastre vor afla *cifrele aerului* (17), închis mai ermetic decât convulsia dintre buze. *În jurul nostru, levitaţiile* (18) îmbrăţişează coafuri lunatice, uşurinţa de nespus cu care ochiul se confundă cu ceea ce vede iar orgoliul urechii începe să priceapă ce e surd şi mut în cuvintele adormite pe bordura înaltă unde *buzele chemate* (19) răspund doar prin surâs.

Fireşte, dincolo de tăcerea cristalizată, se află un fluture mort, care mai oscilează, chemând încă palidele treme risipite, duşmanii apelor torturate zadarnic de o distanţă pe care *o pârghie lipsită de imaginaţie* (20) a învins-o radios.

Eroarea este întotdeauna intrinsecă.

Invocăm teroarea apei pentru a evita *elastica sa consecinţă* (21).

O ridicăm la rangul de teroare a pământurilor şi o difuzăm deasupra lumii, cu aripa atingând uşor şi chiar intrând în atolul aplicat ca o rană înghiţită din câteva sorbituri, cu frunzele care-şi pierd strălucirea, cu *ochiul vrăjit de frunze* (22), neştiind dacă trebuie să-i fie închis propriul vis fulgurant, neştiind vreodată, neştiind vreodată care sunt limitele şalelor în mână. Luna neagră a coşmarului vesteşte o trezire ce seamănă cu terorismul ridurilor pe care-l presupune *obrazul acestei clipe* (23), cu neputinţă de judecat în afara pendulei sticlelor uriaşe ale duratei, relativizată *până la forma dorinţelor* (24) – aceste femei ideale precum masacrul, îngheţate ca flautul de piatră pierdut în fluviu, alunecând de pe faleze în spaţiul celor două extreme, ce fac în aşa fel încât ochiul pedalelor să poată vedea în talpa ciclistului exact în momentul căderii.

Doar iubirea (25).

Doar ea, iubirea, care creează obiectivitatea cu ochi de întuneric.

E tot ce poate fi dorit în inima mişcării prelungite a naturii: *venirea ochiului* (26), prin noaptea pasională şi marea lui retragere către noi, fluture multicolor al invitaţiei, amant ideal al *ubicuităţii veşnice* (27).

Orizontul împrăştie o lepră generală, aruncând *halterele fricii* (28) la înălţimi de neatins.

Am deschis obrazul dinăuntru al lemnului, el ne-a răspuns *cu o flacără* (29) pe care gradele zilei suiau înet, respirând, printr-o injurie în trepte, cu o voluptate clădită mai degrabă *din păsări şi minerale* (30) decât din sadism.

Fosilele treze conspiră, sunt la fel de necesare vieţii ca şi inima tulburată de ceea ce încă nu poate numi.

Plăcerea de a pluti (31), pentru inima aceasta necontenit ingenuă, se află în colierul din vârful unghiilor sau în moartea moarului sau în *cercurile aduse de vânt* (32), de oceanul de tul extensibil şi totuşi atât de furişat, de răsunător, încât pasul lasciv al dansatoarei se preface, între pietrele palide ale ceştii, în cea mai frumoasă insectă.

Atingem, cu ochii noştri închişi, *pasul propus de fum* (33), primit până la ultimele lui consecinţe *bolnave de bruma* (34) cizelată pe umerii Ei; *Ea, cu umerii* (35) aprinşi precum lopata pierdută în infernul genelor; *apariţia calmă* (36) a acestei femei vesperale, în urmărirea fără încetare a unui *infra-spaţiu* (37), apropie

până la confuzie *halucinata aromatică* (38) de unde i se vede întunericul, pe care Ea îl umple de graţie.

A căuta triplul *pe ruinele dublului* (39), în carnea cărnii umbrei. Locul unde se întâlnesc şi se despart toate cuceririle, *toate prăzile* (40). Conspiraţia cu pete limpezi a aceluiaşi labirint sfâşie frunzele aşezate pe cele cinci dimensiuni întunecate sub care *somnambula cărbunilor* (41) respiră. Diferenţa de nesuportat dintre zi şi noapte are formă de fluviu al unui impuls irezistibil către inima ca o capcană, ca o ceafă invadată şi roasă de o imensă cascadă *vie, insinuantă, rănită* (42) şi apărându-şi cu greu intimitatea, răsturnată cu putere între unghiile noastre.

Din nou femeia îşi arborează sânii lângă fantomă ca o provocare la epuizarea cunoscutului şi la transformarea sa neîntârziată în cea mai neliniştitoare întrebare.

Când visul din lampă se va termina, arterele femeilor iubite, oh, iubite la fel ca *trezirile succesive* (43) dintr-un somn fără trezire, arterele cu figura adâncă îşi vor vedea sângele cum se cicatrizează la lumina transparentă a unui pieptene; acolo unde se zbate organismul închis.

Însă lacul este foarte aproape şi malurile lui, *umbre pasive* (44) ca nişte lotuşi mari, alcătuiesc şi acum aceeaşi întindere plină unde *spectrele excitate* (45) îşi coboară pleoapele apăsate de un spectacol pe care nu-l pot opri – inaccesibila privire finală a ochiului, de o inexplicabilă forţă magnetică în ciuda acestui lucru.

GHERASIM LUCA/ GELLU NAUM/

PAUL PĂUN/ VIRGIL TEODORESCU/ DOLFI TROST

O ÎNTREBARE

Poezia, iubirea, revoluţia sunt totuna.

O singură femeie cu buzele albite de sânge străbate culoarele plutitoare ale devenirii; liniile ei se pierd, ea nu poate fi atinsă ca obiect exterior, fiindcă poetul, îndrăgostitul, revoluţionarul devin ea însăşi.

Dar anti-poetul, duşmanul iubirii, anti-revoluţionarul îi cunosc mii de portrete mutilante, asupra cărora, într-o armonie contrariantă, îşi exercită în chip uimitor vraja lor regresivă.

Literatură, filozofie, politică, religie – aceste limite – iată la ce se închină ei; sinistra şi crispanta relaţie dintre oameni, opacitatea lor desăvârşită faţă de regnurile universale, asta obţin cu un succes inapreciabil.

În ceea ce ne priveşte, este vorba de o contra-vrajă în toate sensurile cuvântului şi mai ales în acela care îi este propriu.

E cu putinţă?

Este vorba de a cuceri mijloacele de a face dragoste cu lumea şi – fără a recurge la metode gata făcute, cuşti cu

două feţe dintre care una, cel puţin, poate fi îmblânzită – de a face să fie permanent şi colectiv ceea ce până acum nu era decât miracol în transmutarea amanţilor şi în câteva operaţii poetice şi anonime.

Care ar putea fi, la ora actuală, aceste mijloace cu tăişul inalterabil? Există oare?

Aceia care le presimt, fie şi numai în pasărea ce le atinge în treacăt părul, sunt chemaţi acum să dea un răspuns.

BUCUREŞTI 1946

de la 29 Septembrie la 18 Octombrie

(Traducere de Dan Stanciu)

Alge
Revistă ditirambică

Extrase din Alge Nr. 6 – Iulie 1931

"Cam aşa se întâmplă
Când îti cântă greierii în tâmplă.."
Sesto Pals

Între 1930-1933 apare la Bucureşti revista Alge (cu 11 numere publicate în total) depăşind în timp importanta revistă de avangardă "Unu" a cărei apariţie a fost sistată de Saşa Pană în 1932. Coautori la Alge erau: Aurel Baranga, Gherasim Luca, Sesto Pals, Paul Păun şi pictorul Perahim. Tinerii aveau doar 16-17 ani la prima lansare a revistei. Efemer, mai apar în Alge: Victor Brauner, Geo Bogza, Mihail Hubert. Naivitatea se simte în aer, exuberanţa apare declarată în anunţuri pline de candoare şi copilărie:

" *Aflăm din sursă sigură că Gherasim Luca şi-a cumpărat o pereche de pantofi"* sau în "lozinci-reclame satirice": *"Sesto-insecticidul ideal, Sesto omoară insectele, Sesto! "*

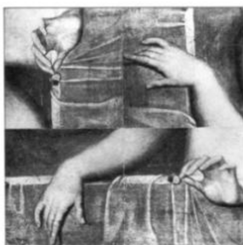
Revista funcţiona fără un un program teoretic sau ideologic declarat. Autorii se expun în exerciţii mixte devenind cobaii unor experimente literare şi grafo-poetice. Poemele, desenele, sunt făcute spontane sau puţin elaborate, având numitorul comun al desfinţării oricărei ordini sau dogme. Dragostea de scris detonează bariere *(Cocoş fără găină nu există, găina fară cocoş e tristă ..)* şi grupul de poeţi adolescenţi se axează pe revolta anticenzură, desfidând tot ce era legat de comportament sau limbaj decent. Desigur atitudinea vine în conflict cu normele vremii şi Alge este supusă confiscărilor (1933), iar editorii trimeşi la puşcărie (Văcăreşti) imediat dupa intervenţia politicianului Nicolae Iorga, vizat direct de grup. Revistă rară,

obraznică şi uneori impertinentă, Alge a rămas în memoria suprarealiştilor o încercare de răscoală şi vitalitate juvenilă, în ciuda dimensiunilor ei modeste. Scrie despre Alge, Nicolae Ţone in prefaţa sa la cartea lui Sesto Pals "Omul Ciudat" :

" .. interbelica , graţioasa şi nemuritoare Alge, bijuterie-n raftul cel mai scump al colecţionarilor de rarităţi avangardiste.."

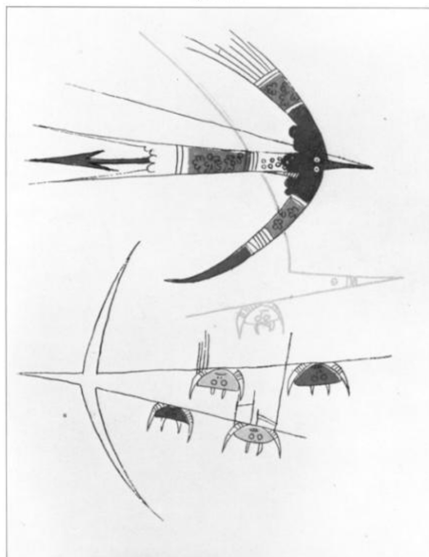
GHERASIM LUCA

LE TON ERRE CONFIT DANS CIEL

SOEURS (CUBOMANIE) GHERASIM LUCA

Wilfredo Lam

Aurel Baranga

POLARA

Morsele de zinc, morsele'n estuare
S'au închis în stepă morse mateloţi
Au sfârmat heralzii morsele mortuare
Şi-au sfârmat gâtlejul viermilor iloţi.

Ioasaf hermetic, înger în atol,
Promotorii sterpe, strigătul minune,
Unde-i carnea smulsă orei de'alcool
Şi câtarea smulsă cu monede pune.

Focile hermetic devorau havane,
Siluiau plămânii serilor în parc,
Zboruri rotunjite, salturilor plane
Faldul nopţii simple gurii tale arc.

Sesto Pals

(1913-2002)

[Născut la Odessa (adevăratul său nume - Simion Şestopal), face studii la Galaţi şi Bucureşti unde-l cunoaşte pe colegul său de banca Gherasim Luca. Apare cu Luca în Alge chiar din primul număr semnând Sesto sau uneori D. Amprent. Arestat pentru pornografie în 1933 este eliberat la intervenţia părinţilor iar din 1934 devine student la Politehnică pe care o termină în 1940. Emigrează în 1970 în Israel şi din 1982 revine la scris cu

poeme noi publicate în volumul "Omul Ciudat" scos sub egida editurii Vinea în 1998.]

Prohod

Când îmi vor cânta lopeţile rugăciuni, zalele sărutându-mi-le, Eu voi privi nemernic pe nemernici şi pe tăbliţa mea va muri o fiară, un ucigaş.

Laconic va cânta vântul cu mâinile în buzunare şi vor fâşăi rochiile cerului răcit, lacrimile toate vor atârna în pod , de sfori. Suflecând mânecile, cărarea se va întinde alene prin codri. Codrii care susură rugăciuni ziua şi noaptea. Câinii toţi vor fi docili în ogrăzi. Lupii toţi vor uita de pradă.

Zăpada va fura piciorul trecătorului pe străzi...

Când mă voi înfăşura cu toga pamântului , după ce voi pune zale puternice în juru-mi, vor veni toţi viermii în audienţă la mine; vor veni toţi viermii la regele pamântului; voi asculta plângerea fiecăruia; apoi mă voi crăpa în diferite puncte. Si viermii se vor culca în crăpaturile cărnii şi se vor tăvăli ca în sânul lui Avram , în mine.

Şi dacă va veni cineva îl rog să-mi spuie fiară, să scuipe în mormântul meu , ca într-o scuipătoare de spital , ca nu

cumva să se molipseasca alţii din scuipatul lui risipit pe humă. Un amvon va cerşi un preot şi nu va fi..

Se va forma o băltoacă în gura mea , o băltoacă cu acid sulfhidric, ca în laboratorul celui mai puturos chimist. Şi vor trece lupii şi vor râde ca oamenii , iar porcii toţi

îşi vor astupa nasul cu bucăţi de cârpe şi eu voi fi un râs galben ca un os cariat şi voi pute a carie seculară, o carie care a ucis un dinte puturos de-l ocolesc ciorile şi cucuvaiele..

Şi lupii vor râde prin păduri smulgând frunze copacilor, lasând copacii sa îngheţe de frig. Şi numai pentru a-şi alcătui orchestre simfonice şi jazzuri.. Vă rog , nu spuneţi că a murit o fiară şi ştergeţi cuvântul de fiară din tăbliţă.

Mai bine spuneţi adevarul, că a murit un porc.

Fiindcă prea era cârpă ca să fie fiară.

Gând

Mă duc, mă duc şi râd pe rug de vară
Deasupra mea se scarpină un ger
Şi eu mă sui cu cerul pe o scară
Şi parcă plâng pe stâlpul meu de fer

Dar când turbarea va răzbate turma
Şi când strigoiul va urla în vânt,

Veţi mai putea să recunoaşteţi urma,
Ce a lăsat-o'n fuga-i un cuvânt?

Mă duc să râd, veţi râde voi cu mine?
Eu care plâng pe rugul unui sfânt!
Aşa, aşa, rastoarnă-mă străine
Şi trage aţe, nevăzute-n vânt.

Paul Păun

Păun - Desen de Perahim

[Paul Păun (Paul Zaharia) îşi face debutul la Alge în 1930. Este cucerit de articolul lui Geo Bogza: "Poemul-invectivă " (1931- Editura Unu) şi aderă la curentul provocativ ce încearcă diversiunea libertăţii contra cenzurii.In 1933 e condamnat pentru pornografie în procesul atentat de Nicolae Iorga. După 1939 îl găsim cuplat cu G. Luca , Gellu Naum, Dolfi Trost şi Virgil Teodorescu în grupul suprarealist român. Mai scria la "Azi","Reporter" şi la "Viaţa Românească ".Participă la expoziţia "Infra Noire"(Bucuresti 1945) şi expune desene în diverse galerii la Londra , Tel Aviv şi Haifa.]

Desen de

Paul Păun

1001 de nopţi

Sifonul nu juca bile cu inima lui,
stă în antreul turcului cu brâul de gât
cum se legase de grinda cât
uliţa turcească era cu papucii în cui.

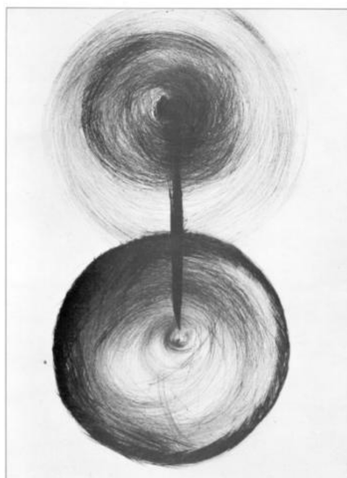
Cântecul de noapte se grămadise în
buzunarul cel mare,
am luat cântecul şi l-am întins la geam
nimeni n'a vrut sa mă întrebe ce uscam
dar cântecul era pentru sifon,
nu pentru soare.

Fesul avea ochii albi şi îi stătuse ceasul
când sifonul şi-a suflat sufletul pe gât
Eu lărgeam de toarte cântecul cel mai urât.
Şi brâul turcului avea o coadă
care-i turtea nasul.

Poemul Altor

balul sfânt a stat ca o vază pestriţă
tramvayul şi-a digerat muştele lui bătrâne
numai ghetele parcului, îmbătate de vază
au umflat un câine
şi o fată mariţă
mariţa nu cunoaşte nici un bal care se
sparge ca o vază
câinele nu cunoaşte nici un tramvay care
mănâncă muşte
câinele nu ştie decât să muşte
mariţa nu ştia decât să vază
şi ghetele parcului
lovesc în mariţă
şi în câine.

Micheline Catty

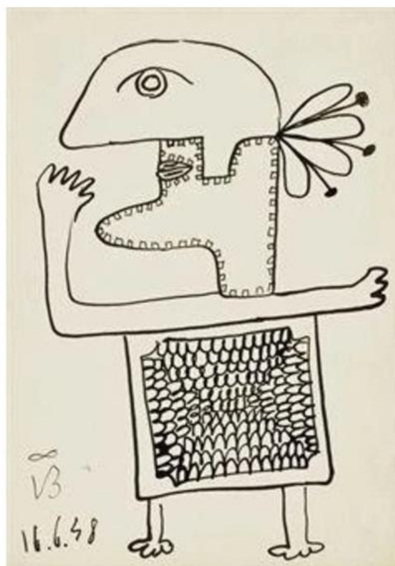
MICHELINE CATTY

Gherasim Luca

Ăia din Noapte

Tăcere oameni buni!
azi noapte este noaptea nopţilor,
hoţii şi vagabonzii sunt atârnaţi de grinda caselor
şi sinucigaşii din mine sunt sus pe stâlpi, sus.
Sssst, tacere! azi e noaptea nopţilor,
ssssst tăcere!
Lăieţii cu turmele lor trec calmi şi calzi
pe alee sunt brazi
şi lumea-i ascunsă în cripte
ssst, tăcere!
În balonul oraşului mârâie vântul
Închis şi tăcut
balonul se sparge,
toţi hoţii se aruncă şi fură cu toţii
toti vagabonzii îşi smulg ochii şi-şi întorc şepcile,
sinucigaşii, otrăvurile, stâlpii, etajele,
sforile şi săpunurile,
cuţitele, apele, farmaciile sunt sparte,
lumea umblă nebună
se zbat şi se bat
se muşcă şi mârâie
Numai lăieţii sunt domnii pământului
şi umblă cu turmele calzi cu pletele...
***

Alge a dispărut dar nu şi cei care scriau în spiritul suprarealist. După al doilea război mondial G. Luca, Paul Păun şi Dolfi Trost revin pe scena literară romană. Suprearealismul renaşte viguros şi între 1944-1947 România produce creaţii care definesc un nou sens al libertăţii de expresie "de un eroism fară limite" după cum îl numea Gherasim Luca intuind sufocarea creaţiei ce urma să se instaleze în anii postbelici. *NR*

Surse: Revista Alge 1931

-Desen in text Victor Brauner la expoziţia Gherasim Luca 1986-Villeneuve
- Sesto Pals - Omul Ciudat - Editura Vinea 1998

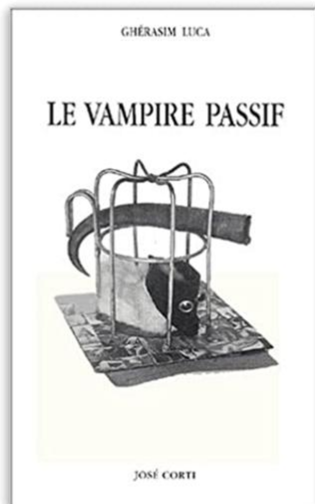
Bla, Bla - Omagiu lui Gherasim Luca

Cel considerat a fi într-o perfectă imobilitate
împinge pe cel care pare a se mişca, într-o alunecare,
reuşind să producă o substanţă fixă, imuabilă,
precum în ciuda opririlor sale abundente,
un altul pare agitat în jurul său, frenetic în sine
cel ce se mişca sau nu, într-un colţ neluminat
sau poate cel ce se strecoară printre paşii celui care nu
cel care se odihneşte în centrul turbulenţelor
părând că mişcă până şi aerul care stă şi dă
dând impresia că mimează imuabilul
putând fi desigur complet imobil
(şi locuind într-un imobil inutil)
sau fiind într-o mişcare a mobilităţii sale suplă
dar lăsând să se creadă curajos, că trece,
din dualitatea dublă
statică, curioasă, într-o stare sedată
vag sugerată...
şi toate acestea personaje asemănându-se între ele
depăşindu-se între ele cu un fel de curiozitate piezişă
excelând în arta de a sta nemişcate
împingând totul şi toate, dar de fapt frânate
tot ce trece ori ce nu trece peste tot
având aerul perfectei depăşiri pe loc
în timp ce tu ce eşti mereu deplasat de mimare
născut la fix şi mutat într-un colţ al nemişcării,
în perpetuă mişcare...

Gherasim Luca, poet bilingv apatrid

Extras din eseul "Vampirul pasiv, o nouă ordine poetică a lumii"

Autor: Petre Raileanu

Grupul suprarealist român format din Gherasim Luca, Gellu Naum, Paul Păun, Virgil Teodorescu, D. Trost, constituit la inițiativa primilor doi și a cărui existență, incluzând și rupturile, certurile, sciziunile, poate fi circumscrisă anilor 1940-1947, deține, printre alte particularități care-l singularizează în contextul suprarealismului internațional, practica bilingvismului. Conectarea la suprarealismul francez și la mișcarea internațională generată de acesta prin intermediul limbii franceze este percepută ca o condiție necesară a existenței sale ca entitate distinctă. Textele colective care compun corpus-ul francez al grupului suprarealist român reunit *au complet* constituie baza cvasi-totalității referințelor la activitatea grupului de la București în istoriile sau sintezele consacrate suprarealismului internațional. Bilingvismul a constituit dealtfel o sursă de

disensiuni (printre altele) în sânul grupului de la București, întâmpinând refuzul tenace al lui Gellu Naum care-i opunea atașamentul cvasi-mistic la limba natală. Chiar dacă pentru traducerea unor texte ceilalți patru membri ai grupului au fost ajutați, așa cum sugerează Gellu Naum interlocutorului său francez Rémy Laville, toți au dovedit o reală stăpânire a limbii franceze, practicată doar ocazional și limitat de Virgil Teodorescu, sistematic și permanent în alternanță cu româna de Paul Păun și D. Trost – scrierile publicate sau rămase în manuscris ale ultimilor doi sunt o dovadă în acest sens. Cât despre Gherasim Luca, instalat în limba franceză ca într-un *no man's langue*, cum declara el însuși, și practicând o veritabilă și inedită „fizică a limbajului" (André Breton), va fi considerat, încă din timpul vieții, într-un mediu suprasaturat de capodopere, experimente și performanțe, drept „cel mai mare poet de limbă franceză" .

Descoperirea manuscrisului în limba română cu titlul *Vampirul pasiv* de Gherasim Luca, la București, într-o arhivă particulară, de către Nicolae Tzone, text despre care se știa până acum că a fost scris direct în franceză, așa cum atestă ediția originală, *Le Vampire passif*, Editions de l'Oubli, Bucarest, 1945, necesită o reconstituire, fie ea și rapidă, a genezei acestei opere, ca și a raporturilor autorului cu cele două limbi în care s-a exprimat, româna și franceza.

După doi ani petrecuţi la Paris, unde Victor Brauner i-a introdus, pe el şi pe Gellu Naum, în grupul lui Breton, Luca revine la Bucureşti şi redactează *Vampirul pasiv*, text capital, în care lasă să pătrundă noutatea exaltantă a acestei noi experienţe: găsise în suprarealism forma capabilă să-i conţină şi să-i exprime revolta, angoasele, energiile și aspirațiile, oferindu-i totodată şi o

raţiune de a exista. Dar lumea este în război. România se alătură Puterilor Axei, act însoţit de un cortegiu de legi care, adăgându-se la cele existente deja, le agravează și intensifică prevederile: limitarea severă a libertăților și înăsprirea regimului cetățenilor evrei. Grupul suprarealist, în care trei sunt evrei și toți cinci au fost sau mai sunt militanţi sau simpatizanţi de stânga, fişaţi ca atare de Siguranță, redus prin absența lui Gellu Naum mobilizat pe front, se vede constrâns la o existență subterană secretă. Lipsit de posibilitatea de a coresponda cu prietenii săi parizieni refugiaţi în sudul Franței în aşteptarea unei vize pentru America (pe care unii, printre care Jacques Herold şi Victor Brauner n-o vor primi niciodată) și fără nici o perspectivă de a-i întâlni, în imposibilitatea de a întrevedea orice fel de schimbare în cursul lucrurilor, Luca se refugiază în scris.

Împotriva unui clișeu perpetuat de mai mulți exegeți francezi ai poetului, Gherasim Luca a scris intens în anii războiului, așa cum demonstrează datarea manuscriselor sale și avalanșa de publicații din anii 1945-1947. Scrisul este, mai ales în această perioadă, un gest concret împotriva morții. Luca scrie în limba română cu furia și violența pe care i-o cunoaştem din textele publicate anterior, dublate acum de incertitudinea ce planează asupra soartei producţiei sale: nici posibilitatea de a publica, nici schimb sau ecou în afara grupului suprarealist bucureştean. *Vampirul pasiv* marchează începutul unei perioade în care româna este utilizată în alternanță cu franceza.

În intervalul 1940-1945 sunt redactate *Vampirul pasiv* (1940-1941, în română și franceză), *Un lup văzut printr-o lupă* (1942), *Inventatorul iubirii, urmat de Parcurg imposibilul și de Moartea moartă* (elaborate foarte probabil în cursul anului 1944), și alte scrieri de

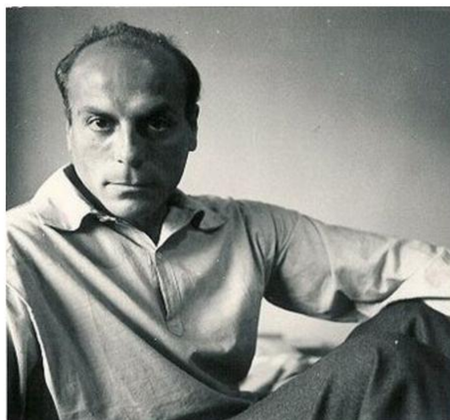
mai mică întindere, needitate, precum *Ochiul magnetic* (1943), *A oniriza lumea* (1943), *Două femei invizibile bat la ușă, o muribundă le oferă din partea mea un plic* (1944), *Quantitativement aimée*, 1944, carte-obiect comportând text scris direct în franceză.

Tot acum este redactat și editat textul *Dialectique de la Dialectique. Message adressé au mouvement surréaliste international*, 1945, care este în același timp un bilanț al activității grupului de la București și o importantă contribuție la corpus-ul teoretic suprarealist în general.

Cubomanie - Gherasim Luca

Gherasim Luca

Gherasim Luca (23 iulie 1913 - 9 februarie 1994) a fost un teoretician al suprarealismului şi un poet evreu român, frecvent citat în operele cuplului Gilles Deleuze si Félix Guattari. Aderă de foarte tânăr la mişcarea avangardistă, fiind un membru marcant al grupului de la Alge (1930, 1933). În cadrul celui de-al doilea val suprarealist, se alătură grupului format din Gellu Naum, Victor Brauner, Jack Herold.

Luca s-a născut la Bucureşti, și era fiul unui croitor evreu. Vorbea patru limbi, idiş, româna, germana şi franceza.

Din 1938, a călătorit frecvent la Paris, Franța, unde a intrat repede în cercurile mişcării Suprarealismului. Declanşarea celui de-al Doilea Război Mondial şi accentuarea antisemitismului în România l-au forțat să se autoexileze.

Din 1945 până în 1947 a fondat un grup de artiști suprarealişti, din care mai făceau parte Gellu Naum, Paul Păun, Virgil Theodorescu și Dolfi Trost. La scurt timp, au început să publice, inclusiv poeme în

limba franceză. A inventat cubomania și, cu Dolfi Trost, a fost autorul celebrului manifest "Dialectica dialecticii". Hărțuit în România și capturat în timp ce încerca să fugă din țară, auto-intitulatul "étran-juif" a părăsit România în 1952, și s-a mutat la Paris, prin Israel.

Într-o „lecție de cubomanie în viața de toate zilele” Luca recomanda, pe urmele lui Tristan Tzara: „Alegeți trei scaune, două pălării, câteva umbrele, câteva pietre, mai mulți arbori, trei femei goale și alte cinci bine îmbrăcate, șaizeci de bărbați, câteva case, vehicule din toate epocile, mănuși, telescoape, etc. Tăiați totul în bucăți mici (de exemplu, 6x6) și amestecați-le bine într-o piață largă. Reconstituiți după legile hazardului sau cum vi se năzare și veți obține peisajul pe care vi l-ați dorit întotdeauna”.

La Paris va colabora cu alți artiști celebri (Jean Arp, Paul Celan, François Di Dio și Max Ernst), producând un număr impresionant de colaje, desene, obiecte sau texte-instalații.

Din 1967, a citit fragmente din opera sa la Stockholm, Oslo, Geneva, New York City and San Francisco. Documentarul TV din 1988, portretul său realizat de Raoul Sanglas Comment s'en sortir sans sortir, l-a făcut extrem de popular în Europa.

Cu toate acestea, în 1994, a fost evacuat din apartamentul său, sub pretextul unei curățenii generale. Luca, care a locuit timp de 40 de ani în Franța, fără nici un fel de acte, a avut o singură reacție. Pe 9 februarie , la vârsta de 80 de ani, s-a sinucis, sărind în Sena, exact ca prietenul sau, Paul Celan.

Bumerang

Mi-am bătut în buze pionezele dinților
și sânii au răsunat zaruri peste jocul târziu.
Patineurii au zgâriat viața din vine
și sângele, parașută închisă,
și-a strigat imnul său în curcubee;
ai așteptat prăvălirile în abis
precum obloanele privirilor tale ascunse,
în holdele covoarelor semănate pe divan
ți-am spălat torsul în luminișul aleilor
și însetat am pipăit oaza pentru cămilele din noi.

Þi-am strigat numele prin toți porii,
și decolorat a fost răspunsul închistat în fulgi,
am zguduit clopotele obiectelor din casă,
am mușcat pereții, teracota sufletului,
și așternut podea pentru picioare am răvășit gândul.

Cu mâinile lipite de înălțimi te cutremuri,
în priviri se văd ascunse prosternările,
cu trupul îmbrăcat în speteaza monahilor din gene,
picioarele tale, fixativ al pietrelor.

Clopotul lipește mărci în auzul sculptat în noi;
ferestrele își desfac bordura lipita pe buze
și bumerang, alama desface cuferele

și acoperă trupul și funda.
Pe treptele din față băieții din mine s-au spânzurat de șira spinării.

Pe tinichelele acoperișului tău, am căzut cu ploaia
din glas
picături, caravanele, au supt apoi frigul
și lipit cu capul, eșafod pe zăbrele,
am prins în dinți îmbrăcămintea sifonoforă
și-am desfăcut nasturii
precum vinele.

Roșu și negru

Economic Slab
Apocaliptic Tare

Cuvânt își acordă
un timp de liniște. Vroia
să repicteze zgomotul vacarmului
care bloca fondul și forma,
dar amenințările nu erau atât
de negre cât forma.
Nu s-a putut găsi în concluzie
nici un răspuns tăcerii fără fond
nici un viitor act
de vacarm fără formă.

Declarația sa eliptică
din această seară:
...n-a scos nici un cuvânt.

Te iubesc

din Un lup văzut printr-o lupă (1945)

Obiectele suav eteroclite, nasturele, vinele, o mustață, o chitară, un fulger, pianul aruncat pe fereastră, o pălărie din care o foarte frumoasă femeie consumă macaroane, câteva degete, un ac de cravată, o canapea pe care putrezește un pat, o perdea sub lună, o caisă mușcată, un săpun de rufe lângă o bijuterie, un păianjen lângă o furculiță și mitologia partuzei capătă o semnificație voluptuos modernă, întâlnirea dintre obiecte împrumutând catifelatul nebuloasei și catastrofalul unei întâlniri de planete, sunt flăcări care se întâlnesc cu apa, sunt voci care își întâlnesc ecoul, întâlniri amoroase unde paralizia e trăsătură de caracter și crispatul un mod de a trăi feroce, liniștit, mineral, asist la această monstruoasă împerechere de obiecte cu sentimentul că particip ca spectator-actor la amorul dintre dorință și plăcere într-o lume de vis și de viciu, respir erotismul acestor îmbrățișări metalice, ascult urletele pasionante pe care mi le comunică atomii, îmi înfig dinții până la sânge în lemn, în piatră, în hârtie, în cârpe, eu însumi o cârpă printre aceste obiecte de carne în care-mi înăbuș plânsul mai mult aluziv decât real, impersonal, ideal, iată cuțitul

acesta indiscutabil pe care se prelinge sângele meu incert, iată costumul meu viu de catifea sub care palpită un spectru, o arătare, mă plimb printre aceste obiecte în plină erecție, în plină certitudine, aud respirația lor accelerată de voluptate, sângele lor înroșit de spasm ca de o crimă, iată scaunul acesta de pluș mușcând o garoafă artificială, sorbindu-i buzele și limba, zvârcolindu-se pe covorul acesta de păr din care se ridică un abur, pieptenele mușcând oglinda, oglinda sărutând pe dinți surâsul acestei păpuși de celuloid pe care i-o transmite pudriera, partuză majusculă pe marginea amorului, la granița visului, la periferia leșinului, împerechere halucinatorie de posiblităț și fenomene, de dorinți într-o permanentă stare de disponibilitate, unde tensiunile nu dispar odată cu realizarea lor, tensiunile devin mai înalte cu o flacără după fiecare satisfacție a plăcerii, o stare de încordare, de crispare și de urlet, urletul tăcut al obiectelor care fac amor cu vinele lor de lemn sau de sticlă umflate gata să crape, cu dinții lor de brumă și de iarbă gata să crape, patul în care se consumă dragostea fiind acum de dimensiunea universului sau a camerei mele, nebunul de șah nu mai e o piesă de ospiciu, el își iubește regina cu mâna pe inimă, cu trandafirul în dinții iubitei, dinții iubitei fiind acum o ploaie de stele în părul lui nepieptănat și negru, părul lui prin care bate vântul așa cum cad în ruină pereții, așa cum înfloresc salcâmii, amorul scăpat din închisoarea umană cântă acum liber pe o gamă inventată de dorinți în delir, de dorinți sticloase și reci caun fulger, pe suprafața lumii sau a camerei mele amorul ieșit din om, acest compromis, pătrunde pe ușa

cea mai fierbinte înăuntrul obiectelor coapte, aceste mirese, obiectele ciufulite, carnivore, sanguine, obiectele magice care mă înconjoară își divulgă secretele unul după altul, acestei femei cu un număr nelimitat de sexe în care misterul poartă o mască de cruzime împietrită, de avalanșă virtuală în care zăpada e de vid, o mască automată, un scaun automat, o floare automată răspândind într-o cameră automată un minus automat, Heron din Alexandria, Bacon, Van Helmont și toți acei geniali constructori de automate la care mă gândesc de ori câte ori privesc un obiect din afară ca și cum ar fi dinăuntru, de ori câte ori privesc o ușă, un dulap cu oglindă, un ac de cravată, o păpușă de ceară în mod automat le automatizez, ele capătă o viață proprie (pe care cretinismul fabulistic al lui Esop sau La Fontaine a încercat să o compromită didactic), o individualitate sigură, cu mers halucinant și mecanic care îmi complectează călătoriile și spaima, care îmi umple visul și veghea cu o lume de zgomote, de culori, de voaluri și coafuri despletite, golemi tenebroși și sublimi descoperiți înăuntrul obiectelor celor mai oarecari, cele mai indiferente, ating o furculiță și declanșez o întreagă rețea de posibilități, o mașină foarte complicată e pusă în funcțiune ca și cum furculița ar fi o uzină de întrebări, de impulsiuni și de spectre, înăuntrul ei o ușă se deschide spre un culuar în fundul căruia o oglindă mă reflectă răsturnat în costumul meu medieval, o altă ușă duce spre camera de fosfor a copilăriei mele unde prințesa adormită mă așteaptă de o sută de ani ca să nu se mai trezească niciodată, o altă ușă duce spre o fereastră sau spre fundul

unei fântâni, această furculiță adormită de privirea mea magnetică, de ochiul meu sticlos, traversează încăperea cu un pas somnambulic, atinge soneriile și pereții, mă sărută pe frunte cu dinții ei lungi de rinocer, mă traversează, mă visează, furculița sau luna sau un pahar cu apă, aceste obiecte inofensive explodând în mâna mea ca un nasture cu care se joacă un copil până îl înghite, se întâlnesc, se miros, se respiră ele se salută și se ucid reciproc cu o pușcă de vânătoare, ele se separă purtând în inimă sângerând o baionetă sau o privighetoare, la primul colț sticla de lampă fumegând va mângâia pielea de antilopă a unui rid crescut pe fruntea acestei fete de 14 ani sau va face dragoste cu frunzele, sticla de lampă poate deveni o mașină infernală în mâna mea dacă în loc să o stropesc ca pe o grădină o pun pe buze lângă fulger, automatele trec pe lângă mine sau prin mine, mă frec de ele cu brațele sau cu țesuturile, mă ascund în spatele ușii ca să nu mă vadă masa, mă ascund sub masă ca să nu mă caute briceagul, la acest joc tandru între nu și nu participă și pădurea și elementele și cele patru păsări de pradă dintre care cea mai feroce e singurătatea, participă și colierul meu de perle, mănușile negre, paloarea și ecoul, clitorisul voluptuos al acestui ecou îmi luminează încăperea ca o lampă și ca o agonie, o tavă de argint căzând din dulap pe podea și de pe podea trecând direct în neant ca și cum nimic n-ar fi fost, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, îmi amintește de mișcările acelei vrăjitoare care m-a descântat în copilărie vindecându-mă de epilepsie cu două fire de mătură și câteva grame de plumb, în loc să cadă pe covor scrumul țigării pe care o

fumez în întuneric urcă, el e un arbore vibrant în care cântă o pasăre de cenușă, din vocea ei se desprind bucăți mari de asfalt ca dintr-un oraş dezgropat, cu o lupă sub ochi urmăresc microbul acestei voci, mişcările lui de fiară topită, zbaterea lui pe marginea realului nedecisă, palpitantă, revenirea lui la flacără, microbul acestei flăcări, alunecările de teren din chibrit: murdăria oprită a acestui compas, intrarea strict interzisă a acelei danturi, ieşirea pe uşa din fund a ferestrei sau intrarea pe scara de serviciu a pietrelor, iată atâtea posiblități de a face exact contrarul lucrurilor care ni se impun și tot atâtea culuare care dau mersului nostru frăgezimea unei haite de lupi urmărind o sanie, iată această bucată de dinamită domesticită pentru uzul meu personal în timp ce cravata devine frânghie de spânzurătoare, fără nici un scrupul aş lansa axioma cu două oglinzi puse una în fața celeilalte reflectă o a treia, a patra, a cincea, până spăl în oglinzi, toate obiectele care mă înconjoară sunt oglinzi, ele se reflectă și mă reflectă, oasele mele sunt înăuntrul lor, nervii mei sunt la fereastră în loc de steag, urechea mea e lipită de podea ca să ascult tropotul de cai al cărămizilor, poate că n-am plecat încă de acasă, poate că n-am ieşit încă din copilărie, poate că alerg încă pe câmp pe un cal de lemn, cu nările risipite de săbii care se întretaie în vânt, cu buzele deşirate de murmure în febră, cu dinții narcisici înfipți în propria mea limbă în timp ce în patul meu răvășit de pasiuni pieptenele și părul se împerechează scandalos ca doi șerpi.

Auto - Determinare

din Héros-limite (1953)

Maniera de a...
maniera de te
maniera mamei mamă
maniera în care mama se așează
mania de a se așeza fără mine
mania pentru mătase
într-o manieră mătăsoasă
într-o mătase de seară mătăsoasă

oi oi, seara
se așeza de seară fără mine
mania manierelor mamei mele
mania de sine
seara aceia..
se așează? nu se așează!
acolo unde maniera de a se așeza la ea
fără mine, e ca o oaie fără laie
în maniera unei oi de soi
fără mine...

ea este mătase, da și nu
se așeză la ea dragă, singură, toată singură dragă
fără mine…

în maniera unei oi de soi, singură
seara, în maniera unui cal
te așezi în maniera unui cal și a unui lup
un caldelup dragă
o șalupă de mătase
nu te așeza!
a te așeza la tine singură, nu și nu
e o manie de a te așeza fără mine la tine
fără mine, fără, dar fără, dragă
e o manieră dragă
mania unei maniere
a te așeza la tine fără de scaun
te așezi în tine fără scaun, asta e…

(traducere de Adrian Grauenfels)

Dolfi Trost, Redescoperit

O enciclopedie despre literatura Română scrisă de Nicolae Manolescu îl plasează pe Dolfi Trost la categoria poeţilor minori. Chiar şi în vremurile de după anii 89 când avangarda română a fost scoasă la lumină si reevaluată, puţini s-au ocupat de acest interesant personaj despre care Dan Grigorescu, în Dicţionarul Avangardelor, scria că şi-a repudiat opera, atât de uitat şi abandonat de lume s-a simţit spre sfârşitul vieţii. Încă elev de liceu la Brăila, traducea pe Eminescu în franceză, ca mai târziu să suţină aventura suprarelistă atât cât să trezească până şi entuziasmul lui André Breton.

Învaţă la Liceul Lazăr, apoi se înscrie ca student la Filosofie şi la Drept. Dar adevărata vocaţie o simte pentru

comentariul literar pe care il exersează în anii 34 la revista Facla. Acolo era redactor Ion Vinea care conducea şi Contimporanul, ziarul frondei artistice. Îl precedau la scris Paul Păun şi Gherasim Luca deveniţi notorii prin scandalurile provocate la revista Alge şi în altă publicaţie al cărui nume desemna organul sexual masculin. Îl atrage spiritul contestatar promovat de Alge şi aprecia neconformismul revistei "Unu" unde Geo Bogza răsturna ordinea şi chema la revolta scrisului românesc. Trost probează suprarealismul dar (evreu fiind) este uitat în timpul regimului Antonescian, ca să revină în 1945 cu un mesaj adresat mişcării: "Dialectica Dialecticii".

Puţine se cunosc despre interacţiile dintre Trost şi mişcarea avangardistă, dar din fericire un nou studiu exhaustiv datorat exegetului Geo Şerban aruncă lumină în acest domeniu. În Rampa (aprilie 1945) Trost denunţă opacitatea vremii la ideile lui André Breton. Articolul cu pricina îl dezvălui ca fiind un adept al mişcării suprarealiste, despre care argumentează că nu este absurdă nici negativă, ci o tranziţie spre arta care vine. Geo Şerban continuă să aprofundeze "Noţiunea visului" care îi preocupa pe suprarealişti. Trost refuză metodologia de duzină, îi repugnă arta care recurge la absurd înainte de a avea " însuşirile artistice necesare". El respinge categoric folosirea ocultului: chiromanţia, astrologia, ca forme de expresie ale suprarealismului. Este reluctant la unele practici ale cubismului, dar după cum subliniează Geo Şerban este de acord cu „evadarea din legile stricte ale cotidianului, din raporturile inexorabile ale cauzelor şi efectelor, din legăturile logice

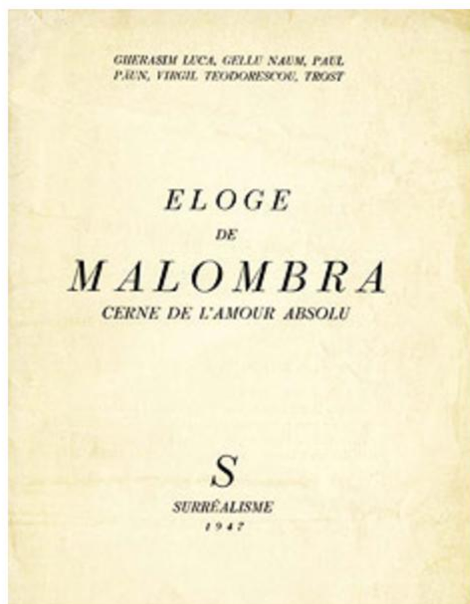
prea rigide. Este aici o dorinţa de a ieşi din cadrul geometric, epuizat de existența obişnuită – pentru o libertate ce pare unora nonartistică, fără legătură cu adevărata artă“ . Dar ce-l frământa de fapt pe Trost? "Indiferent de rezervele lui terminologice, hotărât să imprime expertizei analitice o bătaie cât mai lungă, el introduce în ecuaţia teoretică noţiunea visului: „Este aici o pornire vie, care cere sensuri noi vieţii şi artei, care cere alte aspecte cotidianului, dar care se sprijină mai ales pe realitatea visului. Suprarealismul nu caută să introducă visul în realitate, ci transpune realitatea înconjurătoare în vis. Aşa încît, de multe ori, frazele sau tablourile date nu sunt decât concretizarea cât mai precisă a visului, indiferent de angrenajul sau în realitatea sensibilă şi perceptibilă“. Ia parte la experienţe împreună cu Paul Păun şi Virgil Teodorescu prin care cercetează stările amorfe, gregare:

„N-aş fi spus aceste lucruri privitoare la «modernismul» acesta, dacă n-aş fi văzut că mişcarea este departe de a fi situată la noi (de altfel şi aiurea) în cadru.

De asemeni, aş fi insistat mult mai mult asupra absurdităţilor cuprinse – dar ele sunt singurele părţi cunoscute. La noi, suprarealismul este confundat cu «modernismul» ale cărui acţiuni au scăzut în ultimul timp, – iar majoritatea «suprarealiştilor» noştri nu sunt decât nişte dadaişti mai mult sau mai puţin aprinşi. Ar fi păcat ca o mişcare deosebită fundamental de dadaism ca şi de cubism, să cadă concomitent cu aceste mişcări, nu din cauza unor vicii imaginare, cât din cauza unei

confuzii“. Rolul de precursor al lui Dolfi Trost capătă contur distinct, până a se cristaliza „cadrul“ (cum îi plăcea să spună) specific „exploziei“ suprarealismului la Bucureşti în anii imediat postbelici. De la revista Unu preiau avangarda tinerii Paul Păun, Gherasim Luca , Sesto Pals şi pictorul Jules Perahim. Geo Şerban îi descrie astfel: "Asociaţi în 1930 la efemera publicaţie Alge şi cu o serie la fel de vehementă în 1933, au reuşit să scoată din ţâţâni lumea şi să cunoască avataruri insolite. Din urmă îi ajungea, mai ponderat, mai puţin frenetic, Dolfi Trost, descins din Brăila lui Nicu Carandino, protector, cu multiple relaţii în presa vremii, unde l-a putut recomanda. Ulterior li s-au alăturat constănţenii Virgil Teodorescu şi Gellu Naum, ca împreună să alcătuiască nucleul acelei ambiţioase tentative de radicalizare artistică. Gruparea lor avea să fie sudată pe fondul ambianţei tensionate de disputele pentru acapararea hegemoniei politice. Solidaritatea lor s-a închegat pe baricadele stângii îmbibate de sloganuri mobilizatoare. Alternativ, independent de scurtul popas la Facla, Paul Păun, Gherasim Luca şi Dolfi Trost vor combate la Cuvântul Liber, săptămînal de nuanţă comunistă. Lui Dolfi îi revenea să informeze asupra actualităţilor literare cu tentă umanistă, iar din când în când să ia atitudine, după caz („Scepticismul în faţă revoluţiei“, august 1935). Revine fiecăruia să-si maturizeze competenţele la Reporter, la Azi, la Lumea Românească, unde Paul Păun stârneşte furiile cerberului Zaharia Stancu. Mai norocos, Trost găseşte o audienţă generoasă la Adevărul literar şi artistic, ca şi la Viaţa

Românească, disponibilă să insereze eseuri ceva mai ample ".

GHERASIM LUCA, GELLU NAUM, PAUL PÄUN, VIRGIL TEODORESCOU, TROST

ELOGE DE MALOMBRA
CERNE DE L'AMOUR ABSOLU

S
SURRÉALISME
1947

Geo Şerban adresează în continuare ciocnirile ideatice pe care le găsim în "Cuvîntul liber, în numărul 2 (noiembrie 1933): un membru al echipei de la Unu, dezmembrată recent, îşi lua răspunderea să arunce pe piaţă sămânţa dubiului- „Suprarealism sau falsă avangardă?“ Chiar Marcel Ianco este atacat de campanii care aveau ca scop instalarea hegemoniei proletariatului. Ideologia interferând cu arta, pare un act insuportabil iar Trost va riposta în Lumea românească, sept. 1937. Îngrijorat, va îndemna la divulgarea tentativei de a prescrie artei „un cadru condiţionat strict politic". Nu i se

părea de prisos insistenţa preventivă: „Aceste lucruri trebuie spuse şi repetate de astăzi, pentru a evita dureroase experienţe. Trebuie spuse, fiindcă izvoarele artei secătuiesc scurt timp după constrângerea artistului. Pentru a nu ucide elanul creator, criteriile noastre trebuie să fie largi,încăpătoare". Exigenţele unui climat robust, prielnic culturii apte să scoată din letargie mentalitatea publicului, postulează deplina libertate de acţiune pentru artist: „să fie permeabil altor curente, mereu noi; să încerce formulă după formulă – până întâlneşte aceea care îi convine. Să o confrunte apoi cu altele. Să accepte sau să refuze, să întârzie sau să anticipeze".

***

Anii care vor urma, instalarea comunismului, devin sumbrii şi instinctul îi cere acţiune. Împreună cu Gherasim Luca incearcă o evadare în occident. Trost este prins şi arestat. Va părăsi România în care revine o singură dată pentru o întâlnire cu amici printre care Paul Celan, Nina Cassian, Vladimir Colin, Petre Solomon, Moni Crohmălniceanu, actriţa Corina Marcovici, poeta Margareta Dorian şi alţii.

A murit la Chicago în 1966. A lăsat în urmă 7 cărţi scrise în franceză şi circa 8 articole - manifest scrise împreună cu alţi autori:
Colecţia suprarealistă, 1940 (manuscris, în colaborare cu Virgil Teodorescu şi Paul Păun) Dialectique de la Dialectique scris împreună cu Gherasim Luca, (Prezentare de grafii colorate, de cubomanii şi de

obiecte), scris împreună cu Gherasim Luca, (Orgiile cuantelor. Treizeci şi trei de cubomanii non-oedipiene), scris împreună cu Gherasim Luca, L'Infra-Noir (Infra-negrul), manifest scris împreună cu Gellu Naum, Virgil Teodorescu, Gherasim Luca şi Paul Păun, (Elogiul Malombrei), manifest scris împreună cu Gellu Naum, Virgil Teodorescu, Gherasim Luca şi Paul Păun.

Surse:
Geo Şerban- Ascensiunea lui Dolfi

Cuprins